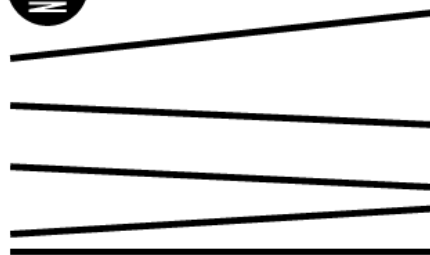

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Vogelsang, H. Chr.; af H. Chr. Vogelsang.
Efterretninger om Odense Cathedralskole for
skoleaaret 1856-57.

Titel | Title:

Fortegnelse over Haandskrifterne i Karen
Brahes Bibliothek i Odense

Alternativ titel | Alternative title:

Efterretninger om Odense Cathedralskole
for skoleaaret 1856-57.; Indbydelsesskrift til
Afgangsexamen og Hovedexamen i Odense
Cathedralskole i Aaret 1857.

Udgivet år og sted | Publication time and place: Odense, 1857

Fysiske størrelse | Physical extent:

93 s.

DK

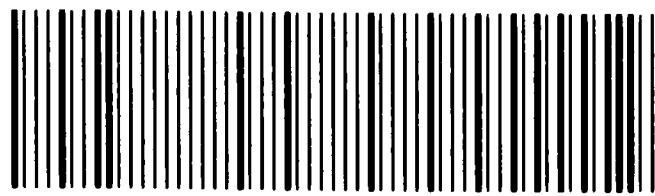
Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

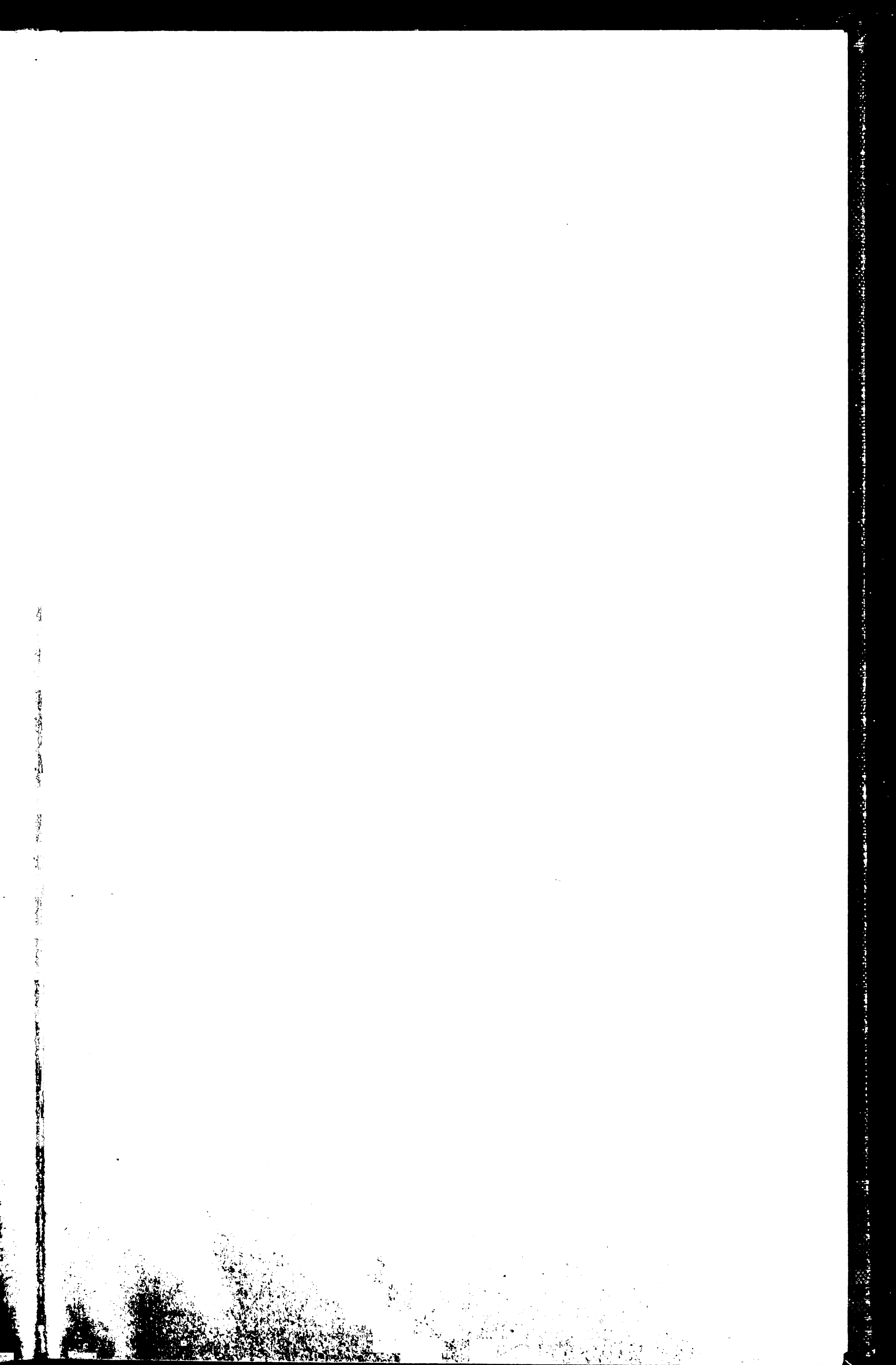
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022042255

Indbydelseskrift

til

Afgangsexamen og Hovedexamen

i

Odense Cathedralskole

i Aaret 1857.

Indhold.

1. Fortegnelse over Haandskrifterne i Karen Bræres Bibliotek. Af Adjunct H. Chr. Bogesfang.
2. Skoleefterretninger

Odense.

Trykt i Fyens Stiftsbogtrykkeri hos M. G. Hempel.

2622

Fortegnelse

over

Haandskrifterne i Karen Brabes Bibliothek

i Odense.

Af

H. Chr. Bogesang,

Adjunct.

I den Tid, jeg har ført Tilsyn med Odense Frøkenklosters Bibliothek, er jeg oftere bleven opfordret til at besørge et Katalog udgivet over dets hele Bogsamling, da det eneste trykte (Vind's fra Aar 1725) deels er meget ufuldstændigt, deels anfører ikke saa Bøger, som siden den Tid ere forsvundne. Denne Opfordring har jeg desværre ikke seet mig istand til at efterkomme; den Tid, jeg kan offere Bibliotheket, er knapt afmaalt, og dertil kommer endnu, at Bibliotheket savner Midler til at afholde Trykningsomkostningerne. Da jeg imidlertid allerede i flere Aar har haft liggende en Fortegnelse over Haandskrifterne, fra først af kun bestemt til at give mig selv en orienterende Oversigt over sammes Indhold; har jeg besluttet mig til at benytte den mig velvilligt indrømmede Plads i dette Aars Skoleprogram til at meddele samme. Nærværende lille Arbeide gjør altsaa ikke Fordring paa at gjælde for Andet og Mere end for en saa vidt muligt fuldstændig Indholdsfortegnelse af bemeldte Haandskrifter; kun hist og her har jeg, hvor jeg kunde overkomme det, indstrøet en historisk eller literair-historisk Bemærkning eller henviist til saadanne Steder, der give nærmere Oplysning om de paagjældende Skrifter.

For dem, der kunne ønske at gjøre sig bekendt med dette gamle Bibliotheks Tilblivelse og senere Skjæbne, har

jeg tilføiet en kort historisk Oversigt, der naturligt knytter sig til de to Navne: Anna Gjøe og Karen Brahe¹⁾.

I.

Naar vi skulle omtale Klosterbibliothekets tidligste Oprindelse, er det nødvendigt at gaae tilbage til Anna Gjøe, thi hende skyldes dets Grundlæggelse. Men forat paavise, hvorledes denne oprindelige Samling er kommen til sit nuværende Sted, og i hvilket Forhold den staaer til Karen Brahes Bibliothek, vil det være hensigtsmæssigt at anføre, hvad vi have kunnet samle af de sparsomme Optegnelser til denne mærkelige Qvindes Historie. — Hun er født Aar 1609 paa Thurebygaard. Allerede i sit tredje Aar mistede hun sin Fader, Herr Henrik Gjøe til Thurebygaard, Søn af Eskild Gjøe og Fru Sybille Gyldenstjerne, og da hendes Moder Birgitte Brahe, Datter af den berømte Tycho Brahes Broder, Rigsraad Axel Brahe til Elved i hans Ægteskab med Mette Gjøe, otte Aar efter fulgte sin Ægtefælle i Døden (1619); stod altsaa den tiaarige Anna Gjøe forældreløs. — Fra nu af finde vi hende gjennem en lang Aarrække tilhuse hos sine Slægtninge; men kan man troe hendes Biographer, har hun været meget afholdt og søgt iblandt dem. Først har hun været i otte til ni Aar hos sin Moster Sophie Brahe, gift med Holger Rosenkrantz til Rosenholm, dernæst hos sin Broder Falck Gjøe til Hvidkilde, Hovmester for Academiet i Sorø, den af Brødrene, som hun elskede høiest. I hans og hans Hustru Karen Billes Omgivelser har

¹⁾ Af Kilder har jeg benyttet dels Ludvig Stouds og Bircherods Uligprædikener, dels Hoffmans Biographier, sammenholdte med Schönau, Pontoppidan o. Fl.

hun henlevet næsten to og tredive Aar; men hvad der i denne lange Tid, der rækker langt ud over hendes Ungdomsaar, er foregaaet i hendes ydre og indre Liv, derom meddeles os Intet, og dog er det vel netop denne Tid, der har udviklet og modnet hos hende denne Interessse for Fædrelandets Literatur, der giver hende en fremragende Plads blandt Samtidens ikke faa lærde Qvinder; det er naturligt, at den daglige Omgang med den begavede og vel belæste Svigerinde har virket meget hertil. — Fra dette Afsnit af hendes Liv have vi et interessant Billede af hende, der endnu gjemmes i Klosterbibliotheket; det er et Knæstykke, der giver os Figuren i naturlig Størrelse. Dragten er sort ligetil den sorte Hue, hun bærer paa Hovedet; den noget stive, til Venstre hældede Stilling synes at tyde paa en Skjæbhed i Figuren. I Ansigtet er der et Udtryk af Tænksomhed, Fasthed og Alvor og dog tillige af en indtagende Hjertensgodhed. Men Ingen, som seer dette Billede, aner, at det er malet, da hun endnu ikke havde fyldt sit 38te Aar; saa ganske har dette Ansigt tabt alle Spoer af Ungdommelighed, og saa tydeligt synes det at vidne om, at Anna Gjøe allerede dengang havde sagt sit Farvel til al Ungdommens Lyst.

Svenskekrigen havde bragt Forstyrrelse i hendes og Svigerindens huuslige Liv (Broderen Falck Gjøe var allerede død 1653). I Krigens to sidste Aar havde de opholdt sig hos Karen Billes Svigersøn Preben Brahe paa Næsbyholm; men nu besluttede Anna Gjøe sig til at holde sin egen Huusholdning, og da hun nu engang var kommen til Sjælland, valgte hun Næstved til sit Opholdsted. Der har hun levet i noget over 13 Aar, indtil hun endelig som tre og tredfindstyveaarig gammel Pige er flyttet til Odense, indstændigt opfordret dertil af sin Bro-

derdatter *Susanne Gjøe*, der var gift med ovennævnte *Preben Brahe* til *Engelsholm* og *Hvedholm*. Her flyttede hun ind i *Preben Brahes* Gaard (det nuværende *Frøkenkloster*) og beboede den til sin Død. Opholdet i *Odense* og det nærmere Forhold, hvori hun nu traadte til Familien paa *Hvedholm*, har uden Tvivl haft en afgjørende Indflydelse paa *Bibliothekets* Skjæbne. I *Odense* traadte hun i Forbindelse med *Jacob Jensen Bircherod*, Lector i Theologi og Professor ved *Gymnasiet*, hvem hun kalder en Ven af hende selv og hendes Bøger, og det tør vel formodes, at hans Interesse for Bogsamlingen har understøttet hendes. Fra hans Haand have vi ogsaa en haandskreven Fortegnelse over hendes Bøger, der var bestemt til Trykken, men paa Grund af hendes imidlertid indtrufne Død blev henlagt for lang Tid og først af Sønnesønnen *Mag. Hans Bircherod* blev oversendt til *Karen Brahe* og senere benyttet af *Mag. Lind* ved Udgivelsen af hans Katalog¹⁾. Paa *Hvedholm* lærte hun den unge *Karen Brahe* at kjende, og der maa vel have været Noget i denne unge Piges Væsen — et religiøst Alvor og en varm Interesse for boglig Syssel — der har draget den Gamles Sind til hendes som til et beslægtet. Saa meget synes vist, at det er den saaledes fremkomne Forbindelse mellem disse to i Alder hinanden saa forskellige Qvinder, hvilken *Odense Kloster* har at takke for den rige og sjældne Bogsamling, det endnu eier. I en Skrivelse, der er tre Uger ældre end hendes Dødsdag, skriver *Anna Gjøe* til *Bircherod*, at hun, forat forhindre sin Bogsamlings Adspjættelse, har taget den Bestemmelse, at testamentere den

¹⁾ cfr. Fortalen til *Linds Katalog* og *Manuscript No. 362*.

heel og holden til sin Broderdatters Datter, „der icke skal mindre elske, agte og føre sig nytte af dennem, end jeg haver giort, efter den Begierlighed, hun haver efter Gud og hans Ord¹⁾“. Her paa Gvedholm endte hun under et Besøg sit Liv, efterat have fyldt sit een og halvfjerdsindstyvende Aar, 1680.

Hvad nu den af Anna Gjoe efterladte Bogsamling angaaer, der bestandigt kaldes hendes „danske Bibliothek“, da lader dens Omfang sig neppe tilfulde oplyse; thi selv om de haandskrevne Kataloger over den, som Bibliotheket endnu opbevarer, tør gjøre Fordring paa nogenlunde Fuldstændighed, er deres Beskaffenhed dog en saadan, at selv en omhyggeligere Undersøgelse af dem neppe vil føre til et tilfredsstillende Resultat. Det ene, Bircherods, er væsenligt et Udkast, der uden Tvivl skulde have undergaaet en ny Bearbejdelse før den overgaves til Pressen; den opstiller Forfatterne i alfabetafisk Orden med tilhørende historiske Notitser og anthyder kun løst hen deres Værker; det andet²⁾, der er affattet paa Anna Gjoes Tid, er saa maculeret ved Antegnelser af senere tilkomne Værker, at det paa mange Steder er saare vanskeligt at udfinde, hvad der hører den oprindelige, uncævnte Skribers Haand til. Saavidt det kan skjønnes, har han antegnet omtrent 900 Bøger (alle danske paa nogle faa svenske Liigprædikener nær) deriblandt omtrent 60 haandskrevne. Alle disse sidstnævnte saavel som det overveiende Antal af de trykte ere af videnskabeligt theologisk eller opbyggeligt Indhold; neppe 100 høre under andre Rubriker. Forholdsviis betydeligst er Samlingen af Liigprædikener; deres Antal beløber sig til 388.

¹⁾ cfr. Prof. Bircherods Uretale over Anna Gjoe i Linds Katalog.

²⁾ cfr. Mscr. No. 362 og 363.

Det maa imidlertid høilig betvivles, at denne Bogfortegnelse er endog kun nogenlunde fuldstændig. Thi om vi end ikke ville tage det altfor nøie med Jacob Bircherods Ord i en Mindetale, naar han siger om Anna Gjøe, at hun „har samlet sig et Bibliothek af danske Bøger saa fuldstændigt, som ei af nogen Anden skeet er“; saa synes en saa stærk Uttring dog at tyde paa en større Samling end den ovenfor nævnte; ligeledes, naar Mag. Lind i sin Fortale taler om at Karen Brahe „mestendeel“ har arvet sig Bogsamling efter Anna Gjøe. Betragte vi fremdeles den ringe Samling af haandskrevne Bøger, som her findes opført, da synes vi at maatte komme til det samme Resultat. En stor Deel af Haandskrifterne ere naturligviis skrevne og forærede hende af boglærde Slægtninge, iblandt Andre finde vi f. Ex. begge hendes lærde Svigerinder Birgitte Tott og Karen Bille, men kun fire Haandskrifter fra hver af dem; men naar det nu viser sig, at begge disse Damer, hvis Død falder temmelig lang Tid før Anna Gjøes, have efterladt sig hver syv Haandskrifter i Karen Brahes Bibliothek, ligger det nær at slutte allerede fra disse to Exempler til Katalogets Ufuldstændighed; thi Intet er dog rimeligere end at disse to nære Slægtninge, af hvilke den ene endog havde haft hende tilhuse i en lang Arrække, have skænket deres Arbeider til hendes Bogsamling. Og endelig forekommer selve Anna Gjøes Navn slet ikke i denne Fortegnelse, medens vi dog i Karen Brahes Samling finde det et Par Gange (No. 46 og 55). —

II.

Det var altsaa dette „danske Bibliothek“ i dets Heelhed, hvorledes nu end Omfanget har været, der gik i Arb til den tre og tyveaarige Karen Brahe, Datteren af

Preben Brahe og Susanne Gjøe. Karen Brahe er født d. 1 December 1657 paa Næsbjholm i Sjælland, hvor hendes Forældre paa den Tid opholdt sig paa Grund af Krigsurolighederne; hendes Fødsel maa vel altsaa være foregaaet omtrent samtidigt med Anna Gjøes og Karen Billes Ankomst til Gaarden. Hun er opvokset iblandt syv Søskende, af hvilke hun var den tredie ældste, i sine Forældres Huus; hendes Fader, Rigsraad Tørgen Brahes Søn, skal have været en vel oplært Herremand, der i sin Ungdom havde reist i Tydskland, Frankrig og Italien, og hendes Moder, Susanne Gjøe, havde efter sin vel studeerte Moder Karen Bille arvet en betydelig boglig Interessee, der ogsaa giver sig tilkjende i nogle af hende efterladte haandskrevne Bærker¹⁾. I disse Omgivelser har vel altsaa Karen Brahe allerede fra sin Opvæxt faaet Smag paa boglig Syssel; ogsaa skal hun allerede paa den Tid have begyndt at samle paa Bøger, og det er saaledes forklarligt, hvorfor den gamle „Moster“ (s: Moders Fæster) Anna Gjøe, da hun efter 1673 kom i nærmere Forbindelse med Familien paa Hvedholm, udsaae netop hende blandt de mange Søskende til at arve sin Samling. Faa Aar efter „Mosterens“ Død mistede Karen Brahe ogsaa sin Moder (1683); men hun forblev hos sin Fader og bestyrede hans Huus lige til Aar 1708, da ogsaa han døde. Da flyttede hun sammen med sin Søster Birgitte Brahe paa Østrupgaard (i Faaborgegnen) og henlevede sin øvrige Levetid paa denne Gaard, der allerede siden 1685 var bleven overdragen disse to Søstre. Men ogsaa den saakaldte Bispegård i Odense, Biskop Jens Andersens gamle Byg-

¹⁾ Mscr. No. 46, 103, 354.

ning, der siden hendes Farfader Sorgen Brahe havde hørt Familien til, var bleven hende overdragen i Forening med de to Søstre Anna og Birgitte; og da Anna, som havde beboet den, døde 1715, maa Karen Brahe have tilkjøbt sig den fulde Eiendomsret til den af den anden Søster; thi allerede det følgende Aar skjenker hun ved Fundatsen af 8 Novbr. 1716 denne Gaard med tilliggende Boder og Haver til det af hende stiftede adelige Frøkenkloster¹⁾. Med hvilken Kjærlighed Karen Brahe har omfattet denne Stiftelse, derom vidner foruden den her nævnede betydelige Eiendoms gave vistnok ikke mindre den Bestemmelse i Fundatsen (§ 33), hvorved hun skjenker til Klostret sit „danſke og tydſke Bibliothek“, denne Samling, der var været op under hendes Dine og havde været en stadig Gjenstand for hendes Omhu. Førend vi imidlertid gaae over til at omtale, hvad denne Bogsamling var bleven til under Karen Brahes Hænder, og hvilke yderligere Bestemmelser hun fastsatte med Hensyn til den, maae vi endnu et Dieblif dvæle ved hendes Liv. Det er, som det synes, gaaet stille hen, og det er kun magre Træk vi hente fra hendes Biographier: at hun foruden den omtalte betydelige Stiftelse endnu har grundet en Skole ved Svanninge Kirke, ligeledes et Hospital²⁾ sammesteds og legeret Capitaler til begge disse Stiftelser, samt at hun endelig er død paa Østrupgaard den 27 Septbr. 1736 i sit ni og halvfjerdsfindstyvende Aar.

Men at dette stille Liv paa Østrupgaard alligevel har været et Liv med Indhold og, vi kunne sœie til, et Liv, der i sin Kredſ bragte megen Belsignelse, deraf have vi

¹⁾ Hofm. Fund. I P. 329.

²⁾ Hofm. Fund. VI P. 195 og P. 200.

endnu mangt et Spor, uden at vi just behøve at tye til hine Beviser paa hendes offentlige Veldædighed. I Bibliothekets Gjemmer opbevares endnu en betydelig Brevsamling, næsten alle private Breve, som hun i en Række af Aar (dog navnlig i de sidste af sin Levetid) har modtaget og henlagt. Disse Breve give os nu og da et Indblik i hendes private Virksomhed og lære os at kjende en Deel eller vel snarere de fleste af de Personer, hun pleiede Forbindelse med. Snart er det Breve fra Supplikanter, som aflægge Tak for modtagne Understøttelser; snart Breve fra ældre eller yngre Slægtninge, der meddele Nyheder fra Familien eller det offentlige Liv, eller betænke hende med Nytaars- eller Fødselsdagsvers; snart Breve fra Videnskabsmænd, der udbede sig Oplysninger eller Skrifter tillaaens eller sende hende Bøger og Manuscripter til Gave (Gram, Alb. Thura, Biskop Thestrup, Mag. Bloch o. A.), eller fra Saadanne, som hun har givet i Commission at kjøbe Bøger; atter en betydelig Samling af Breve fra Præster, med hvilke hun har staaet i stadig Correspondence, ikke sjeldent om theologiske Materier, en Kreds af Mænd, hvis Navne vi tildeels møde i Haandskriftsamlingen, saasom: Alexander Jacobsen i Nørup, Thorning i Jordløse, Pontoppidan i Horne og Hostrup i Odense. I denne sidste, som endnu paa denne Tid var Hører ved Skolen i Odense, har hun en stadig Correspondent; han er utrættelig i at meddele hende allehaande Nynt, Efterretninger om Hoffet eller om Krigsskuepladsen (den polske Successionskrig). — Men at fremdeles Karen Brahe ikke har samlet paa Bøger blot for at have dem til Skue i sine Bogskabe, derom kunne mangfoldige af disse gamle Bøger selv aflægge et Vidnesbyrd; de bære hist og her mangt et Mærke fra hendes let kjendelige, noget rystende Haand,

der vidne om, at hun har offret dem en meer end flygtig Dpmærksomhed. Til mangt et Haandskrift har hun givet en udførlig Indholdsfortegnelse og skrevet Notitser om Forfatternes Opholdsted eller Dødsaar; endelig har hun selv efterladt sig Haandskrifter i sit Bibliothek (No. 135, 247, 279). Et af disse, hvori hun har antegnet, „hvad hun merker og gemmer af de Prædichener, som bliffue holden her paa Gaarden [o: Østrupgaard] eller andre Steder“, kan ved Siden af mange andre Træk i hendes Liv endnu minde os om det religiøse Alvor, som har afpræget sig paa saa mangfoldige Maader i hendes hele Færd og i næsten enhver nedskreven Uttring, vi have fra hendes Haand.

Fæste vi nu atter Dpmærksomheden paa den Bogsamling, hun har efterladt, forat undersøge, hvad den, hun arvede, er bleven til under hendes Varetægt; da maae vi allerede ifølge det, vi ovenfor bemærkede om Størrelsen af denne Arv efter Anna Gjøe, ansee det for saare vanskeligt eller rettere, for umuligt at bestemme Udvidelsens Omfang endog kun nogenlunde nøiagtigt. Hendes Biographer have her kun ganske almindelige Notitser, saasom: at hun lige til sin Dødsdag mærkelig har forøget og forbedret Bibliotheket (Hofman), og de ovenfor omtalte Breve fra hendes Bogcommissiønerer (som saadan har hun især benyttet Mag. Lind (give kun ganske enkelte og spredte Vink til Belysning af denne hendes Virksomhed. Vanskeligheden foreges naturligviis derved, at vi end ikke med fuldkommen Nøiagtighed kunne paavise, hvad Bibliotheket har eiet ved hendes Død; thi medens de efterladte Kataloger (af hvilke et haandskrevet over den tydske Litteratur synes at udmærke sig ved størst Fuldstændighed) vel give os Visshed om, at ikke saa saa af Bibliothekets Bøger ere

forfomne ved senere Tiders uordentlige Tilsyn, er det paa den anden Side vist, at de heller ikke give os en fuldstændig Fortegnelse over hvad der til den Tid har været tilstede. Hvad Mag. Lind's Katalog over de danske Bøger angaaer, blev denne Ufuldstændighed, som han i sit Forord ogsaa tildeels vedgaaer, allerede bemærket af hans Samtidige (Schönau. lærde Fruent. S. 176); men hvor stor den er navnlig med Hensyn til de haandskrevne Sager, fremgaaer bedst deraf, at han neppe kjender en Tredele af de Haandskrifter, der endnu ere tilstede, og iblandt de forbigaaede ere netop saadanne, som vi maae hense til de interessanteste, f. Ex. de forskjellige Bisehaandskrifter, Elisabeth Brylkes store Slegtebog, Hans Tausens to Skrifter. Vi maae altsaa vistnok gjøre Afkald paa at komme til noget sikkert Resultat med Hensyn til dette Spørgsmaal; men desuagtet maa dog Bibliothekets nuværende Status kunne sige os, at Karen Brahes Betydning for det har været saa stor, at hun med Rette kan nævnes ved Siden af Anna Gjøe som dets Grundlægger. Thi naar vi for det Første et Dieblis ville see bort fra den danske Afdeling (og kun om denne er der jo Tale i Anna Gjøes Bibliothek), saa møde vi en Samling af tyske Bøger, der i Forhold til Bibliothekets Omfang og til andre lignende private Samlinger paa den Tid, vistnok maa kaldes betydelig; deres Antal er nemlig omtrent halvsyvende hundrede, iblandt hvilke ikke saa kostbare Pragtværker; men da der ikke er Tale om tyske Bøgers Tilstedeværelse i Anna Gjøes Bibliothek, maa denne Samling med al Rimelighed saa godt som udelukkende hense til Karen Brahe. Den langt overveiende Part er naturligvis af theologisk Indhold (mangfoldige henhørende til den polemiske Literatur, bl. A. Stridskrifter mod Pietis-

men, en stor Deel ogsaa Andagtsbøger); dog har ogsaa Historien faaet en ret rundelig Anpart, ligesom endelig heller ikke den æsthetiske Literatur har saa faa Repræsentanter. — Men ogsaa den danske Afdelings Forøgelse maa være meget betydelig; thi det er kjendeligt, at Karen Brahe, i det Mindste i visse Retninger, har fulgt med sin Tids Literatur, navnlig hvad Theologi og tildeels hvad Historie angaaer. Det fortjener maaskee her at bemærkes som Noget, der neppe er tilfældigt, at man forgjæves søger efter Holbergs skjemtsomme Skrifter; kun en „Peder Paars“ (Udg. fra 1720) har jeg fundet, men dens Tilstedeværelse i Bibliotheket skriver sig maaskee ikke engang fra hendes Tid. Men tager man nu Hensyn til, at der af danske Skrifter (de haandskrevne medtagne) for Tiden findes omtrent 2000 i Bibliotheket, vil neppe Noget tvivle paa, at vi ogsaa her have en Samling, der langt overstiger Anna Gjæs, om vi end, som bemærket, have Grund til at ansee denne for større, end hvad den blev ansat til i det ovennævnte Katalog. At dette ogsaa gjælder specielt hvad Haandskriftsamlingen angaaer — for endnu blot med et Par Ord at omtale denne — fremgaaer allerede deraf, at en meget stor Part skriver sig fra en Tid, der er yngre end Anna Gjæs Dødsaar; deraf, at vi have temmelig voluminøse Gaver fra flere af hendes nærmeste Slægtninge (Svigerinden Fru Anna Helvig Tott har alene præsteret 41 for det Meste tykke Qvartbind); og endelig deraf, at ogsaa adskillige ældre Haandskrifter (t. Ex. de to af Hans Tausen No. 57 og 58) have Paa-skrifter, der tyde paa, at hun selv har anskaffet sig dem.

Vi have ovenfor omtalt, at Karen Brahe skjenkede sit Bibliothek til det af hende Aar 1716 stiftede Frøkenkloster, hvorved altsaa Bibliotheket i sin udvidede Skikkelse er

vendt tilbage til det samme Sted, hvor Anna Gjæs mindre Samling havde staaet under den fidsste Tid af hendes Liv. Vi ville her endnu omtale hendes Bestemmelser om dets Vedligeholdelse og Bestyrelse. Herom hedder det saaledes i Fundatsens § 33: „Skienkes og gives til Odense Somfrue-Kloster mit Danske og Tydske Bibliothek, alt efter forfattet Catalogo, som altid skal blive bestaaende paa det ordinerende Sted; saa har jeg ogsaa til de Danske Bøgers Vedligeholdelse, og at kjøbe til Forbedring, hvad efterhaanden oplegges, givet en Capital af 200 Rdl. at udsætte paa Rente a 5 pr. c., hvortil af Renten skal anvendes 8 Rdl., de 2 Rdl. skal en fattig Person i Odense Skole, hvem jeg eller den, efter mig Klosteret forestaaer, skal nævne, aarlig nyde forat holde Bøgerne reenlig og i agt og indføres i Catalogo, hvad efterhaanden tilkjøbes...”

Den første Bestemmelse om Bibliothekets Forbliven paa det af hende anordnede Sted er ufravigeligt bleven overholdt; Bøgerne staae der endnu i den samme rummelige Sal, i den vestre Ende af Klosters nederste Etage, i de gamle Bogskabe og i de øvrige antike Omgivelser af Møbler og Billeder, vel omtrent saaledes, som hun har efterladt det. Hvad derimod den anden Bestemmelse angaaer, om de 200 Rdl. til Bibliothekets Vedligeholdelse og Udvidelse, har senere Tiders Tryk, der bragte Klosters Pengeanliggender i Forvirring, bragt denne lille Capital til at forsvinde. Smidlertid har Bibliotheket dog ikke været hjælpelest: det har jevnlig modtaget Pengetilskud til Bogkjøb af Klosterets nuværende Patron, Grev Wille Brahe til Gvedholm, der har udstrakt sin bekjendte varme Interesse for Klosteret ogsaa til dets Bogsamling, og endelig i Aaret 1845 har skjenket en Sum af 200 Rdl. til dets Completering med gamle danske Bærker, hvilken Sum

imidlertid ifølge Cancelliets Resolution kun maatte anvendes saaledes, som Stifterinden havde bestemt i Fundatsens § 33, saafremt den nævnte Gave skulde ansees for en Berigtigelse af den Gjæld, hvori Klostret var kommen til Bibliotheket ved at have forbrugt den af Stifterinden leverede Capital. Ved Hjælp af disse Tilskud har altsaa Bibliotheket i de senere Aar været istand til at forskaffe sig ikke faa Supplementer til Samlingen af de gamle danske Bøger idet man ved disse Bogkøb har fulgt den Grundætning, at ansee Samlingen som afsluttet med Stifterindens Dødsaar og kun anskaffe saadanne Bøger, der ere af et ældre Datum end denne. For Dieblirket bestaaer Bibliotheket af omtrent 2700 Bind (Haandskrifterne iberegne).

Før jeg slutter denne Oversigt over Bibliothekets Historie, er det Pligt endnu at antyde med et Par Ord den Mand's Fortjeneste, ved hvem Karen Brahes Bogsamling i vore Dage er bleven frelst fra den Forstyrrelse, hvori tidligere Tiders Uorden havde bragt den. Det var Dr. theol. Kalkar (dengang i Odense Skoles Tjeneste), der paa Opfordring af Klosterpatronen paatog sig det mæisommelige Arbejde at bringe Orden i det Chaos, hvori Samlingen dengang befandt sig, og optegne samtlige trykte og haandskrevne Bøger i et Katalog, som opbevares i Bibliotheket.¹⁾ —

¹⁾ Kalkar, Efterretninger om Odense Byes Bibliotheker, 1836.

I. Theologiske Skrifter.

1. Concordantser, Oversættelser og Forklaringer af Bibelsstykker.

1. Granarium, Bibelske Hvedehøst efter det Nye Testament, hvor de ædele Hvedear 3: alle de vigtige Ord udi det Nye Testamentis Bøger, som udi sine Lader huer udi sine Titler og Hoved, ordentlig alphabetice samles og indskæftes; paa voris Danske Sprock sammenskreffuit aff Anders Matthiesøn Hjöring, Hospitalens Præst udi Kjøbenhavnn. — 571 Foliosider. Intet Aarstal, men Forfatterens Dødsaar er 1679. Foran i Bogen findes en Notits af T. Rostgaard, ifølge hvilken han har kjøbt den af Autors Søn, Peder Andersøn Hjöring, i Aaret 1707.

2. Dansk Concordant over Esaiæ Prophetens Bog. Efter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. — 517 Foliosider. Intet Aarstal.

3. Dansk Concordant over de 12 Smaa Propheter. Efter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. — Foliant af Størrelse som foregaaende. Intet Aarstal.

4. Dansk Concordant over Jobs Bog. Efter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice. Forfærdiget af Peder Andersøn Hjöring. 254 Foliosider. Uden Aarstal.

5. Kong Davids 150 Psalmer. Af Svaningii bibelske Version in quarto 1647, førte til Tituler alphabetice af Peder Andersøn H. — 234 Foliosider. Uden Aarstal.

6. Dansk Concordant over Salomons Ordspærg, samlet af Peder Anderson Hjørring paa Friderich Rostgaards Bekostning, Septembri 1708. — 214 Foliosider. Et alphabetisk Ordregister er tilføiet.

7. Salomons Prædikeres Bog. Efter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice af Peder Anderson Hjørring. — 101 Foliosider. Intet Aarstal.

8. Salomons Høiesangs Ord. Efter Svaningii bibelske Version in quarto, førte til Tituler alphabetice af Peder Anderson Hjørring. — 62 Foliosider. Uden Aarstal.

9. Et kort Bibelske Begrip over det Gamle og Nye Testamentis Bøger, saaledis indrettet, at Mand fandt forstaae Capitlernis Sammenhæng, Bøgernis Autores, Skilsmisse og Deling. Samlet af Dr. Peder Palladii, fordum theologi her paa det kongel. Universitet . . . hans latinske Skrift, og oversat af Peder Anderson Hjørring. — 128 Qvartsider. Intet Aarstal.

10. Rythmologia Sacra Novi Testamenti compendiosa. Eller Summarier offuer det Nye Testamente, riimvis udi tvende par Vers offuer huert Capitel offverskrevet til den snarere opfølgelse i Originalen (om behøf gøres), at Mand paa det Næste, saa viit muligt var i saa faarte Riim, fandt erfare og forstaae huer Capitels indhold. Aarstelig sammenskrevet af Thomas Andersen Settes-Mærck. — Fortalen, hvori han dedicerer Bogen til Just Høg, Danmarks Riges Raad og Hofmester paa det adelige Academi i Sorø, er underskrevet: Aalborg d. 29 Septbr. 1639. 8vo.

11. Davids Psaltere. Efter den Frantzøiske Melodi af den tydske Lobwassers och den Haallansche P.

Datheni paa Dansche udsat aff Niels Michelsen Anders Siønnesen. 1604. — Foran Texten findes de tilhørende Noder. 4to.

12. En anden Oversættelse af Davids Psalter med de samme Melodier som i forrige. Foran i Bogen har Karen Brahe noteret: Ambrosius Lobvassers Davids Psalter af Tyschen ofversat, uvist ved hvem. 4to.

13. En tredie Oversættelse med samme Melodier under følgende Titel: Denn Frantzøiske Melodie, kalden liden Lauazer, som er udsatt aff latinske Sprog og paa Danske udi Sangvis, huer med sin Stemme og noder effter forbemeldte Lauazer, som hæderlige og vellærde Mand, Herr Christen Bierig, Gudz ords Tjenner til Rydsker Kircke paa Borringholm, gjorde, som nu ved Døden hensoffuit er udi Herren. Skreffuit her sammesteds paa Borringholm af Madz Sensen, fordem underskriffuer paa Hammershuus, oc er nu sognedegen udi Pedersker Sogn. 1614. 4to.

14. Kong Salomons Hohesang, som er en aandelig Brudfang imellem den himmelske Brudgom, som er Jesus Christus, Guds Søn, oc Bruden, den hellige Christelige Kircke. Vdi tre oc siurretiove aandelige Brudeviser befattet, oc under de toner, som findis i den danske Psalmebog, udsatt aff Sohanne Sylvio, Hatterfieb. — Forfatteren dedicerer Bogen til flere af Suelernes Familie, deriblandt Rigsraad Jens Suel, Statholder i Norge. 112 Foliosider. Intet Aarstal.

15. En liden Forflaring offver Sancti Hansis Aabenbarelse, skreffuen den ælendige Christen Kircke til Trøst oc Husvælelse, udi hvilcken vor tids Leilighed och Vilkaar afmaales som itt Billede. — Forfatteren, som ikke navngiver sig, henvender sig i Fortalen til Fru Ane

Rønnoy og daterer den fra Hammershuus d. 18 Aug. 1595. Han erklærer sit Skrift for en Oversættelse af „en liden smuck latinsk tractat“, han for kort siden har fundet. Paa Titelbladet findes med hans Haandskrift Mærket S K og Årstallet 1596. 4to.

16. Psalmen Auslegung von 56 bis auff 97 Psalm. — Uden Angivelse af Forfatter eller Tid, kun Mærket P S R findes paa Titelbladet. 341 Qvartblade.

17. Et Haandskrift, hvori Fortalen til Christian IV Bibel af År 1633 samt Luthers Fortale til det Gl. Testament og Summarier til 1ste Mose B. findes udfkrevne. Uden Titelblad eller nærmere Angivelse. 72 Qvartsider.

18. Adskillige Bibliske Sprog med deres korte Forklaringer, antegnet og skrevet over det Gamle Testament. Bogen synes ifølge de antegnede Datumsoptegnelser at være skreven i Løbet af et Par År, et Blad om Dagen; men hverken Tid eller Forfatter angives. 8vo.

19. Examen Ecclesiastici Jesu Syracidæ, det er Jesu Syrach's Aandelige Huustucts Bog, fuld af herlige lærdomme och Sententier. Skrevet af den, som altid och Nu Paafalder Sin Saliggjører. Begynt mense Majo 1686. Nunquam Pacatur Sincera Sedulitas [o: Niels Peders Søn Søllinge]. — 167 Octavsider.

20. Magdalene Sal. Christian Møllers Bibliske Gjættelser. — Uden Årstal. 8vo.

21. Bibelske Spørgsmaal, som ordine efter Bibelens Bøger var sammendragen og i det Tykke Sprag udgaaen, men nu af Tyssen paa Danske oversatt og alphabetice anført og skreven (desto lettere at finde hvert Spørgsmaals Indhold til sine locos og Steder henhørende) ved L. Chr. Stub. I Kjøbenhavn 1726. 8vo.

22. Martini Lutheri Fortale paa Psalterne. — Foran

Biskop Ramus's Censur og Tilladelse til Bogens Tryk-
ning, Odense 1732. Forfatterens Navn mangler.

2. Skrifter af dogmatisk, legendemæssigt og kirkehistorisk Indhold.

23. Falck Brahe Arelsons aff Dannemarc: Om
Guds almindelige Forsiun, Draß oc tale. Basileæ Anno
1602. — Dediceret Faderen Arel Brahe. 4to.

24. Epitome Credendorum. Eller den Christelige Lær-
doms korte Indhold, saa meget een Christen til sin Sallig-
hed hafver fornøden at vide och troe, af Gudz Ord for-
fatted ved Nicolai Hunnius, den hellige schrifftes
Doctor och Superintendent til Lübeck, ved Churfyrsten aff
Sachsens Frihed. Wittenberg 1633. — Uden Angivelse af
Oversætteren. 453 Qvartsider.

25-26. Dr. Martini Chemnitzii Rigtige och i den Hellige
Schrift velbegrundede bekiendelse om Christi Legems och
Blods sande Nærværelse i den Hellige Nadere; Sampt
den Auspurgsche Confessions Tiende Artikels Forklaring
om den Hellige Nadere. Nu effter Begjering paany ud-
ganget och til Lüneborg tryct och oplagt af Hendrik
Stern. Anno 1638. Och igien fordanshit Anno 1662
af Fru Karen Bille, Sl. Falch Gises til Hvidkilde.
197 Foliosider. — Af samme Oversættelse findes endnu et
Exemplar, skrevet med samme Haand.

27. De Troendis Mandelige Skatkammer. Udi hvildet
den lærdom om Gudz børns sande Troe, Retfærdighed,
Sallighed, Majestæt-Herlighed och Christelige Lefnet . . .
først for mere end 50 Aar siden af M. Stephano Prætorio,

fordum Pastor til Salzwedel, styckviis bract for Dagen, och Anno 1622 tillsammansøgt och til trycken forordnit med Hrr Johan Arenk fortalle, och nu siden med besynderlig flid sammenbract i rigtig Orden af Mag. Martino Statio, prædikanter til St. Johannis Kircke i Dandzig . . . och nu udsat af Tydsken och paa Danske Anno 1659. — Ifølge en Notits af K. Brahe er Oversættelsen af Fru Karen Bille, Sl. Falck Gieses til Hvidkilde. 509 Foliosider.

28. Det Himmelsche Efteschabs Skilsmis, forarsaget formedelst den Romerske Bruds Løssactighed. — Et polemisk Skrift i en legendemæssig Indklædning. Foran i Bogen staaer et Mærke, som skal betegne Navnet Hendrik Tott til Boltinggaard, der vel maa ansees for Oversætteren. Omtrent fra Midten af 17de Aarh. 8vo.

29. Den Romerske Goliath. Det er Fornuftens Triumph ofver den falske, bettelste og ugudelige Pavedom, i Synderlighed den Jesuitiske Societet. Efter Goliaths og Davids Historie accomoderet, først paa Latin og nu i danske Riim i Samtaleviis anstillet . . . af Poul Andersen. — Bogen er dediceret til Christian IV Dronning Anna Catharina og har tilhørt Rigsraad Jørgen Brahe.

30. Guds Billede i Mennesket, i 3 Capitler afdeelt, i Henseende til dets 1. fulde Skin før Falden, 2. formørket i og ved Falden, 3. opliust igjen efter Falden: a. Her ved Jesu værdskyld, ordet oc de dyre værdige Sacramenter begjøndelviis, b. hist ved Guds Kundskab, hans ansictis beskuelse . . . fuldkommeligen. Jacob Pedersen Listed. — Uden Aarstal. 174 Dvartblade.

31. Martini Chemnitzii Brev om Herrens Nadvere, skrevet til Kirchnerum imod Bezæ Skendelige Skrift,

verteret af Alexander Jacobsen [Præst i Rørup]. — I samme Bind og med samme Haand: Kort begrip paa de fire Evangelister, indeholdende Vor Frelseres Jesu Christi Lif och Iefnens Historie, hvilken fandt afdeles udi tvende Hofvedpartier, nemlig: 1. Udi hans Selv-lif, beregnet fra Johannis den Døberes undfangelse indtil Christi Daab, 2. Udi hans offentlige lif, indeholdende Tiden fra Christi Daab til hans Opfarelse. Foliant.

32-33. Det Tridentinske Mødes Randsagning og Exams Beslutninger ved Martinus Chemnitz og fordansket af Alexander Jacobsen 1689. 1 og 2 Part. — 2 meget store Qvartbind, skrevne med Oversætterens egen Haand.

34. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. Kort Extract af Huttero over Philippo Melanchtone og hans Skrifter; — 2. Brochmanns Quæstiones de Polygamia m. m. — Skrevet af Alex. Jacobsen. Uden Aarstal.

35. Udvikling af dogmatiske Hovedstykker i Galaterbrevet af Alexander Jacobsen. Uden Aarstal.

36. Forsmag paa Guds Godhed ved Guds Naade, af Joachim Lütke mann, den hellige Skrifts lectore og superintendente generalissimo til Wolffenbüttel foredraget; nu for sin verdig Skyld bragt i denne Form. — Bogen er ifølge en Antegnelse af K. Brahe oversat af Fru Anna Helvig Tott og af denne foræret Bibliotheket. — 394 Qvartblade.

37. Kürker und einfältiger unterricht von der Majestät und Herligkeit Christi. Dergleichen: Von dem gnadigen Willen Gottes, alle Menschen seelig zu machen; Item: Von der Gnaden-Mahl in Christo zum ewigen Leben; Und von der Verstoßung zur ewigen Verdammnis. — Uden Navn og Aarstal. 8vo.

38. En liden Nögel til at oplukke en Navnløs Auctoris Spørsmåller, tryckte og opsatte i det tydske Sprog 1691 udi et Sendebrev til nogle theologos og Guds-Lærde, angående det Spørsmåll, om Gud effter Christi Himmelfart nu omstunder ved Guddommelige Aabenbaringer icke mere vil lade Sig see (eller høre) eller Hand det ganske overgivit. Aller enfoldigst her frembaaren af Peder Tøxen. Waarde d. 23 Marts 1692. 4to.

39. Et Qvarthaandskrift uden Titelblad. Følgende Indholdsantegnelse er skreven med K. Brahes Haand: Det nærværende og tilkommende Liffues Vilkaar og tilstand, viist af Pauli 2 Cor. 5, 1-9. — Der findes ingen Angivelse af Forfatter eller Aar. 218 Sider.

40. Fromme Christnes aandelige Glenodie; det er tre adskillige Parter, som findis udi denne liden Bog: 1. Catechismi Forflaring ved udvalde Sprog aff den hellige skrift. 2. En Samtale mellem Gud och en Troendis Siel ved udvalde Sprog. 3. Trøst och Grundtrøst udi allehaande nød och anfæchtning. Effter en høychristelig persons Anordning tilsammendraget ved S o h a n G e r h a r d. 1634. — Somfru E d e l R o s e n f r a n k har oversat Bogen 1638 og selv skrevet en Fortale. 8vo.

41. Nogle nyttige och salige Spørsmaal for de unge, aff Guds Ord uddragen offuer Catechismum. Uden Aarstal. — K. Brahe har foran i Bogen antegnet, at den er forfattet af H a n s B ø g, Capellan i Wedel, da han informerede hendes Broder Jalc Brahe og Søster Anna Brahe. 8vo.

42. En anden Catechismusforflaring, skreven mellem Aarene 1644 og 1651 paa Knudstrup. I Bogen findes desuden nogle gudelige Tractater og Bønner. Uden Titelblad. 4to.

43. En Catechismusforklaring uden nogen-
helst Anthdning af Forfatter eller Tid. Uden Titelblad. 8vo.

44. En vidtløftig dogmatisk Udvikling af Luthers Catechisme, ligeledes uden Titelblad og uden Angivelse af Forfatter eller Tid (omtrent fra Slutningen af 17de Aarh.) 4to.

45. Korte och enfoldige Spørsmalle offuer Catechismum och Børnelærdom. Ligeledes uden nærmere Betegnelse, men en Deel ældre end foregaaende. 8vo.

46. Et stort Dvartbind indeholdende 12 Stykker, skrevne med forskjellige Hænder: 1. Om Christi Fodvaskning, en Oversættelse fra Latinen af Falck Gjæ; — 2. Catechetiske Spøragsmaal med tilføiede Svar, Brudstykke, fordansket af Fru Anna Gjæ; — 3. En Tractat om „hvad Forsængelighed der er hos høghed oc rigdom, fordansket fra Fransøsk af Fru Susanne Gjæ“; — 4. Den fri Fanges tancher, ved hvilke han søger oc sætter sin Frihed udi sit Sindz Fornoyelse, aff Joseph Hall . . . ofversat af Fru Birgitte Tott, Hendrik Tottis til Boltinggaard; — 5. Prædiken af Joseph Hall over Joh. 19, 30, oversat af Birgitte Tott; — 6. Gjendrivelse af Sculteti Lære om Alterens Sacramente ved Anders Bille til Løgismose, Rigens Marck; — 7. Tancher om Evigheden, fordansket af Niels Friis til Drbekkelunde; — 8. Om Nadverens rette Brug og Beredelse, af Hendrik Gyldestjerne 1633; — 9. Dr. Morten Luthers første Prædiken over Luc. 2 [Barnet i Templet], fordansket af Fru Susanne Suel; — 10. Nogle gudelige Vers af Elsebeth Ulfeldt, sal. Jesper Frises 1668; — 11. Gnedoms forsmædelse och trøst, af Samme; — 12. Catechetisk Udvikling af Troesartiklerne (Brudstykke) af Fru Sophie Rosenfrank.

47. *Institutio puerilis sacra*, det er Underviſning aff den Hellige ſkrift for unge børn, indeholdendis fornemme och merckelige Sentenker . . . ſammenſkreffuen aff Dffue Chriſtenſſøn, Guds Ordis Tiennere til Hammeløff och Ensloff Sogner. Uden Marſtal. 8vo.

48. Et Qvarthaandskrift uden Titelblad, med ſlg. Paaſkrift af K. Brahe: Dr. Johann Lassenii catechismus, kaldet Handleitung zur Seligkeit, fordanſket af Susanne Baudik i hendes Barndom (1702).

49. Henrici Alethæi I. C. T. eilfertiges Antwort=Schreiben an einen Hochfürſtlichen Rath in N über die Frage: Ob die Polygami mit dem Chriſtenthume beſtehen könne 1703. 4to.

50. Et Octavhaandskrift, hvori: De latinſke Termini eller Gloſer, ſom indeholdes i Resenii danſke Apologia.

51. En lille Tractat, der i det Gl. Testamente vil efterviſe Læren om de Dødes Opſtandelse. Uden Angivelse af Forfatter eller Aar. 8vo.

52. Et lille Foliohaandskrift, ſom indeholder en Forſtale til Romerbrevet ſamt en Deel adſpredte theologiske Optegnelſer. Ligeledes uden nærmere Betegnelse.

53. Et gammelt, velbevaret Haandskrift, indeholdende: 1. Bogen, ſom kalles thyng, thett er en Spodom aff thett onde, ſom ſkall komme offuer werden, fremsat aff St. Birgitte; — 2. Om Antichriſten for Herrens Dom. — Ved Slutningen af dette Afsnit er tilføiet en Notits om at Broder M. Jeſper har udsat denne Materie af Latinen. — 3. Om the tegn, ſom ſkulle foregaae Dommen. — Dette hele, i Omfang bethdelige, Haandskrift er ſkrevet

med samme Haand, efter Udseende ikke yngre end omtrent Midten af 16de Aarh. Ifølge en Notits bag i Bogen sees, at det har tilhørt Johan Friis, som har faaet det i Arv „af sine Forfædre“ under Kjøbenhavns Beleiring. Peter Sky har tilføiet, at han har faaet det til Foræring af bemældte J. Friis, hans gode Ven, Aar 1700. — Paa det sidste Blad i Bogen er med en anden Haandskrift, der er kjendeligt yngre end den tidligere, tilføiet: En Bøn af St. Birgitte, fjerde Dag efter Scti Francisci Dag af en gammel handskreven Bønnebog. Endelig findes et løst Octavblad, hvorpaa „Noget, som er udskreffuen aff en gammel Munches-Pergamenbog“ [en Bøn, som Englen gav St. Birgitte].

54. Vor Herriß Jesu Christi Historie om hans baren-dom oc de beshynderligste Mirachler, som Hand gjorde, indtil Hand blev 30 Aar oc Hand da traade i sit Prediche-Embede. — Hverken Skriverens Navn eller Aarstallet findes; men Skriftet angiver sig som en Udskrift af en dansk Bog, „som hafver været prentet mange Aar førend Sl. Doctor Morten Luther af Guds Naade kom det hellige oc rene Evangelium paafoede.“ (Dette maa vel forstaaes om den hos Gotfred af Ghemen Aar 1508 trykte Bog om Vor Herre Jesu Barndom [Nyrups Morskabslæsning, P. 176]). Defect Dvartheste.

55. Et Haandskrift, der „er udskriffvit effter en gamle Papistige bog“ med Anna Gjøes egen Haand. Dets Indhold: 1. „Om Christi Pine oc Mariæ Drøvelse fra Palme Søndag til Paaske Dag“, samt om „de femten Steder, som Vor Herre talde sin pine paa, oc huo, som de betencker huer Dag i sit hiertte, den fortiener stor affladt.“ — 2. Om Joachim oc St. Anna oc aff huad Slect de ere oc saa om Jomfru Mariæ Leffnet oc om vor Herriß Jesu

barndom. — 3. En lystelig Historie om en Præst oc om hans store Rigdom oc Mact. — 4. Om den Strid om Rhodis. — 5. En ynkelig Historie om en fortabt Siel, der gjorde stor færemol paa kroppen, at hun var fordømt til Helffvedis Pine (paa Vers). — 6. De Spørsmåll, som Mand kan spørre aff den siuge. — 7. De femten tegn førend vor Herris strenge Dom skall komme, som Sct. Paulus, Sct. Hieronymus oc Sct. Gregorius skriffuer i deres Bøger (paa Vers). — 8. Et Tertegen om en Bondes Samtalle med en Bisp (Vers). — 9. Jesu Christi legomlige Contrefey oc deylige skabning. — Bogen er velbevaret og Skriften ret tydelig.

56. Een Christelige Historie oc samtalle emellom Beliall, en procurator paa Heluedis Herskabs oc menigheds Vegne, oc Moises, een Guldmyndige paa Jesu Christi vegne skreffuet y Malmø aff Thomas Bergemann, Organist, Anno 1589. 4to.

57. Et Qvarthaandskrift paa 40 Blade, skrevet med Hans Tausens egen Haand, indeholdende: Ett tilbørligt strengt suor aff Doctor Morten Luther paa thet mandatt, som wnder keyserligh Majestats naffn wdgicd nu i thet XXX aar effter then almindeligh herredagh, som bleff holden i Ausporg i thet aar tilforn MDXXX effter Christi fødzel. Met en ydmigh troo formaning til Kong Frederic, vor keriste naadighe Her, om thet helighe Euangelii forfremilse. — Haandskriftet er noget beskadiget, men Skriften velbevaret ¹⁾).

¹⁾ Dette Haandskrift findes omtalt og tildeels affrevet i „Stemmer fra Reformationens Tid“ V X og V. XXXIII. — Isfr. ogsaa Engelstoft: „Reformantes et Catholici“ V. 16.

58. Et Octavhaandskrift paa 110 Blade, ligeledes skrevet med Hans Tausens Haand, indeholdende forskjellige Stykker, hvoraf det første har til Overskrift: Hans Tauss:, Supattendent i Ripsstict, hilser alle Christne oc sogneprester i samme stict mett naade oc frid aff Gudfader oc vor Herre Jesu Christo. — Derefter følger en Række Bønner til alle Aarets Søn- og Festdage samt en Deel andre spredte Optegnelser. Haandskriftet er velbevaret, Skriften mindre fast og tydelig end i foregaaende Numer.

59. Et Qvarthaandskrift, hvori findes: 1. Confessio Professorum Hauniensium de sacrosancta Coena 1575. — 2. Udskrift af Forhandlingen mellem Niels Hemmingsen og Jørgen Rosenkrantz samt Peter Dxe 15de Juni 1575. — 3. En Taffuel om Herrens Nadvers eller Alterens Sacrament paa Latine beschreffuit aff Doctor Niels Hemmingsen, oc af mange høylærde Mænd udi Kjøbenhavns Universitet approberet oc underschreffuen 1557 . . . nu fordansket . . . Anno 1574. — 4. Tvende Superintendents samt alle Professorum udi Kjøbenhavns Universitet Supscription eller Underschriffuelse. — 5. Christian IV Forspørgsel til Professorer og Bisper om Exorcismen, 6 April 1604. — 6. En Betænkning om Exorcismen, som gaaer ud paa at tilraade dens Afskaffelse, underskreven: Golding d. 12 Juni 1668 [1608?], forøvrigt uden nærmere Betegnelse. —

60. Anklageact mod Svenskeren Anders Kjempe med Hensyn til nogle af ham i Norge skrevne og fra Amsterdam udgivne Bøger (Fornegtelse af Treenigheden). Foliohefte. — Paa sidste Side er med en anden Haand tilføiet hans Svar med Underskrift: Trondhjem d. 13 April 1674.

61. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. Holger Rosen-

frankes Forsvarsskrift mod de kjøbenhavnske Theologer om gode Gjerningers Nødvendighed til Saliggjørelsen; — 2. Nogle Artikler om Alterens Sacrament, Prædikeembedet, Poenitentsen, Troen og Retfærdiggjørelsen, oversatte fra Latinen paa Dansk af Søren Brahe Steensson; — 3. Den rette egentlige Catechisme, Tractat af Holger Rosenfrank.

62. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. Niels Svendsen Chronichii Forsvar for Consistoriet m. m. til denne Sag henhørende; — 2. De Abbyssiniernes Religion; — 3. Abgari, de Edesseners Landshøvding, Brev til Christus og dennes Svar.

63. Biskop Baggers Betænkning om der burde tilstedes de Reformeerte fri Udøvelse af deres Gudstjeneste her i Landet. 4to.

64. Memorial fra Biskop Bagger til Kongen af 12 Novbr. 1685, hvori han 1. opfordrer denne til at gjøre Forestillinger hos den franske Konge med Hensyn til de evangeliske Brødres Mishandling i Frankrig; — 2. klager over at der i Kjøbenhavn bortstjæles Børn af Catholiker og forsendes til Frankrig; — 3. klager over at Dvækere og andre fanatici holde deres Forsamlinger ved Kongens Have. 4to.

65. Et Bundt løse Papirer, der indeholde forskellige Dplysninger til Biskop Ringos Strid med Provst Carstens; Anklageact fremsendt af Odense Magistrat mod den sidste; en Commissionsdom over en af Præsten v. Haven (tildeels mod Carstens) reist Sag.

66. Et Qvartheste, hvori 1. Kort Efterretning om nærværende Anstalt i Danmark til Hedningenes Omvendelse, Kjøbh. 1715; — En kort og sandfærdig Relation om de danske Malebariske Missionariis.

67. Biskop Thuras Betænkning til Missionscommis-
sionen, underskrevet: Ribe 1715. Qvartheste.

68. Biskop Worms Betænkning om hvorvidt Søder
maae have christne Folk i deres Tjeneste, underskrevet:
26 Jan. 1725. Qvartheste.

69-70. Kort Underretning om Endeel Pietisternes Bild-
farelser, for hvilke de Enfoldige i disse Tider maae tage
sig ivare, af Dr. Hans Bartholin. Anno 1731. 8vo.
Af samme Bog findes endnu en anden Afskrift fra 1732.
4to.

71. Et Qvartheste, hvori 1. Biskop Egler Hagerup's
Svar paa Biskop Herslebs Skrivelse angaaende Skrifte-
stolen 1733; — 2. Biskop Herslebs Svar til Hagerup
af samme Aar.

72. Mag. Martini Reenbergii animadversiones in Biblia
Danica, e Typographeo Orphanotrophii Hauniensis recens
edita. 1733. — Bagefter findes et Brudstykke af en hef-
tig antipietistisk Prædiken, der ifølge en vedføiet Notits
formodes at være af samme M. Reenberg.

73. Samtale mellem Simplicissimus og Severus Pastor.
Qvartbind, skrevet med Fru Anna Helvig Totts
Haand, men iøvrigt uden Titelsblad eller nærmere Be-
tegnelse.

74. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. En Samtale mellem
en Statsminister og Severus Pastor; — 2. En Prædiken
af Abraham Hinkelmann, Dr. theol., Præst til St. Ca-
thrine i Hamborg. Uden nærmere Angivelser.

75. Et Skrift om Troens og gode Gjerningers Over-
eensstemmelse til et christeligt Levnet. Anno 1734. For-
fatteren nævnes ikke. 4to.¹⁾

¹⁾ I Paffen B under den historiske Afdeling (s. nedenfor) findes adskillige
løse Papirer, som ligeledes angaae den pietistiske Bevægelse i Kjøbenhavn.

3. Opbyggelige Skrifter. Psalme- og Bønnebøger.

76. Jeg er en liden lærmester, thi udi mig er screffuen det, som Best oc Røtteligste er at wied thil falligheden, formedelst Guds Naade thilsammenscreffuen aff Jens Andersens Mørck. 1585. 4to.

77. Daarlighedens høye Berømmelse, hvorudi alle Stater bliffuer angrebet och foregiffued, at det er meste partenn gieckerie, hvormed de omgaaes, saa længe de leffuer udi denne ubestandige Sammerdall. Tilsammen skreffuenn paa latiniſk Sprock aff Erasmo Roterodamo, oc nu eenfoldeligen udsat paa Danske ved Andream Benedictum, Sognepræst udi Colding, Anno 1588. 4to.

78. Scti Augustini tænckebog til Gud. Oversætters Navn findes ikke, men efter et Aarstal, som findes paa Haandskriftets Bind, synes det at være fra Aar 1589. 80 Qvartblade.

79. Et Foliohaandskrift uden Titelblad, som indeholder 3 Tractater af Dr. Johannes Rivius i Meissen: 1. Om Mennischens stoere daarlighed och söffnagtige Leffned, att de sig icke till Gud i Tiide will henvende, bedre deris Liffs och leffnis nærværende Daarlighed. 1547. — 2. Om Gudz Børns bedrøffuelige Thilstand, saa de altid maa være undergiffne allehaande Kamp och anfæchtning med disse 3 Hoffuidfiender: Dieffuelen, werdenn, fiød och blood. — 3. Om Gudz Børns evige glæde, saa de sig altid saavell udi medgang som udi modgang schall fryde och glæde, och det udi Herren. 1582 (defect). — Haandskriftet mangler Angivelse af Oversætter og Aar, men synes at være fra Slutningen af 16de Aarh.

80. Een liden haandbog om den kunst lycksaligen och

well at døe, udsatt paa Danske af Niels Jacobsen, Guds Ords tienner til Synderby, 1604. 8vo.

81. Et Foliohaandskrift uden Titelblad, indeholdende: 1. Forflaring af Ps. 39; — 2. Om menniskens Sindss Rolighed: — 3. Bønner over Davids Psalmer. — Forfatteren er, ifølge en Notits foran i Bogen, Steen Bille til Billesholm. 1602.

82. Et Octavhaandskrift uden Titelblad, forfattet 1620 af Præsten Bertel Iversen i Taalo. Det indeholder: 1. Hvad it erligt Leffnit er, huorfra det kommer och huor= till det er nyttigt och tienligt. — 2. En Christens eller it gudsfrygtigt menniskes Undervisning i korte och runde lær= domme befattet. — 3. Nogle Kong Alphonsi Ord och Gjerninger aff den thredie Bog. — Skriftet er dediceret til Otto Brahe til Krogholm og Torpensfeld, Hoveds= mand paa Koldinghuus. (Provst Bloch i Odense, som se= nere var kommen i Besiddelse af det, sendte det, forsynet med et Vers, 1720 til K. Brahes Bibliothek som en Foræring).

83. En liden Tractat, som handler om „de Helliges og Saliges Himmelborgeres evige Glæde og Herlighed, som oss forholdis udi Guds egen ord under adskillige Raffner og Signelser“ 1635. — Med en anden Haand staaer tilføiet: fordanstet af Peter Lange. 4to.

84. Nogle nødvendige stycker, som bør aff ithvert christen og Guds Barn at actis, som mere haffuer lyst til vor Herre end til Verden. — Ifølge en Notits af K. Brahe er Bogen skreven af Fru Elsebeth Lange. Uden Aars= tal. 8vo.

85. Et Octavhaandskrift med følgende Tractater: 1. Et vist og fast Tegen, huorpaa hver kand kiende sig selff, huad helder hand er it Guds Barn eller ey, skreffued til

Underviſning aff Niels Hemmingſen Dr. Afſkriften er tagen 1633. — 2. Huorledis Gud haſſuer liſſvens vey Ingen formeent. — 3. Ett Menniſkis høiſte viſdom och rette klogſkab ſtaaer derudi, att hand fand lære att døe. — 4. Lovens eller Guds vrediſ ſtrengthed og retfærdigheds Veyſkaaller, paa den anden Side Evangelii eller Guds Naadis och Barmhertigheds Veyſkaaller, och dett udi 7 Capittler. — Bogen er ſkreven med Fru Elſebeth Langes Haand.

86. Sjælens Paradis beprydet med Liſſens træ, Jeſu Chriſto, . . . en gudelig Samtale imedlem en velforfaren Urtegaardsmand og hans Huuſtro, hveſ naffn ere Topiarius og Viridaria, effter P. Virgilii Maronis berømmelige Indgang, riimviſ udført . . . af Peter Senſſøn Roeskilde, Præſt til Sandholk oc Veſter-Hæſing Sogn. 1640. 8vo.

87. Et Skrift af Mette Gjøre fra 1642 med „Sententſer aff den hellige ſkrivfft om Dødens viſhed og trøſt derimod, mig ſelff til paamindelse oc trøſt“. Derefter en Beretning om hendes Herkomſt og Liv, Beſtemmelſer med Henſyn til hendes Død, Texten, ſom hun vil have anvendt i ſin Liigprædiken m. m. 8vo.

88. Sententſer udſkrevne af Gl. og Ny Testamente af Mette Gjøre med egen Haand. Stor Qvart.

89. Fire Bøger om dend ſande Chriſtendom, det er om Saliggjørende Poenitendſe, hiertelig Anger og ruelfe over ſynden, en ſand tro og et helligt leſnet, ſammenſkrevet i det tydſche Sprog af Dr. Johan Arndt, fordum Superintendent over det førſtendom Lüneborg. — Bag i Bogen ſtaaer: ſchreffuen paa Holbeck 1667 af mig Birgitte Friis. Iſølge en Notits af K. Brahe er den udſkreven

af en Oversættelse, som Fru Karen Bille, Sl. Faldt Gjæst til Hvidkilde, udarbejdede 1657. 4to.

90-91. To Foliohaandskrifter, hvori den i forrige Nummer omtalte Oversættelse af Fru Karen Bille, begge skrevne med samme Haand (hendes egen), den ene med Aarstallet 1657.

92. En meget skøn Tractat om dend sande christelige Andact, hvad dend er, om dendz Nødvendighed, och hvorledis mand den samme fand bekomme och beholde. Bliffuer for udi meget smuct och herligt udført. Prændtit til Lünneborg 1635. — Oversættelsen af Fru Karen Bille, Faldt Gjæst. 56 Foliosider.

93. En Tractatt om Veyen till et lyckfalligt lif, som Alle ønske sig, Faa skønne paa, Fære ved det rette Middell stræbe effter. Hvorudi bevises med mange faste Argumenter, aff Guds ord och lærde mends Vidnisbyrd udtagne, huor vrangelig den lyckfallighed hos de timelige ting søgis och sættis, som Dyden allene kan forarbejde och meddele. Sammenfattet aff En for sit Kiøn Dyders Speill, dend ædle och berømmelige Frue Birgitte Tott, Sl. Otto Gjæst. — Foliant uden Aarstal.

94. Et Qvarthaandskrift uden Titelblad, som indeholder samme Tractat. Foran er tilføiet med en anden Haand, at den er dicteret af Fru Birgitte Tott, men skrevet med hendes Broderdatters, Somsfru Sophie Tott Hendriksdatters, Haand.

95. En herlig oc aanderig forklaring ofver Herrens Bøn: Fader Vor, af Ludovico Vives paa Latine stillet, dennom til Behag paa danske ofversat . . . af Birgitte Tott. 1658. 4to.

96. Den Christnes Strid. Eller om det Kaars och den Gienvordighed, som Gudz Børn udi dette Lif tilslås.

Aff Petro Molineo paa frandsøst beskreffuen, paa danske Maal ofversat . . . af S. J. Birgitte Tott. — I samme Bog: Satani's gloende piile udsluckt, eller fristelserne igjen- drefven i trende Grader, svage Christen til hjælp, trøst oc bevarelse i disse farlige oc vilfarendis oc forførlige Tider. Beskreffuen paa Engelsk af Joseph Hall, fordansket af den, som haabis at offvervinde alle fristelser ved den Saliggjørende Tro [Sophie Tott] 1667. — Foran i Bogen staaer antegnet af Sophie Rosenfrank: Mig giffuet aff min hjærtefjere Søsterdatter Jomfru Sophie Tott. 4to.

97. Et Haandskrift med samme Haand, hvori 1. Den samme Afhandling af Molino som i forrige Numer; — 2. En herlig oc aandelig forklaring offver Herrens Bøn: Fader Vor, stilet af Ludewico Vives paa Latine dem til Behag paa Danske ofversat . . . af den selv steds Bad og Troede [Birgitte Tott]. 103 Dvartblade.

98. Selfbedrags Hemmelighed. En Trachtatt, hvorudi aabenbaris det menneskelige Hiertes Bedrag . . . først af den fornemme Theolog och Prædichanter Daniel Dyck paa Engelsk beschreffuidt, siden den Tydske Nation til Nytte paa deris Maall ofversat, och nu . . . fordansket af den, som opricteligen elsker sin Saligheds Begynder [Sophie Belov]. — Stor Dvart uden Aarstal. Af en Fortale sees, at Sophie Belov kun har gjort det første Udkast til Oversættelsen, og at den er fuldendt af hendes Datter Birgitte Tott.

99. Et Octavhaandskrift uden Titelblad, indeholdende forskjellige opbyggelige Betragtninger og Bønner. Ifølge en Notits af K. Krahe er det sammenskrevet af Fru Susanne Suel, Erik Dvitzovs, eller af Fru Mette Rosenfrank, Christen Tommesøns. Uden Aarstal.

100. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med følgende

Indholdsfortegnelse af K. Brahe: 1. En Tragtat indeholdende alle Dyders Fundament, som er Gudsfrøgt; — 2. Sex gudelige Salmer med deres Thoner; — 3. Guds Børns Baaben med en blomstrende og velluchtende Rose udi, som dagligen bør at staae for deris Dyen, bestaaende af ti Blade, Alt forfattet af Hendrik Gyllenstierne til Skofsbøe. — Den første Tractat er dediceret til Christian IV Søn, Prinds Christian.

101. Die Warheit des Weges des ewigen Lebens, wie der Geist Gottes selbst in der Heiligen Schrift durch die Worte des Mundes Gottes eröffnet welche nach dem Maß seiner Erkenntniß glaubet und bekennet Olig er G. Rosenfrank. — Et smukt udstyret Foliohaandskrift, ifølge Dedicationen (til Fru Mette Elisabeth von Röcklinge til Rosens-Ghe) skrevet med en vis Brehmers Haand. Uden Aarsangivelse.

102. Et Octavhaandskrift uden Titelblad. Foran er skrevet med K. Brahes Haand: De sande Levendis lif, viist og forklaret af Herr Holger Rosenfrank. Sidst i Bogen: En Tractat om Alterens Sacramente H R K [Holger Rosenfrank]. — Begge Tractater ere skrevne med samme Haand, uden Aarsangivelse.

103. Sententser, egenhændigt udfrevne af Gl. Testament af Fru Susanne Gjøe [Karen Brahes Moder]. 8vo.

104. Sententser, udfrevne af den Hellige Skrift ved Sophie Brahe Arels Datter. Uden Aarsstal, stor Qvart.

105. Antegnelser af Sophie Rosenfrank af det, som hendes Fader har læst for sine Børn og Tjenere i sit Huus. Uden Aarsstal. 8vo.

106. Den Sande Omvendelses vej, paa hvildken et christelig hierte kand rettelig vandre sin ganske lifves tid til

Guds Velbehag, ved Arthur Dent, Guds Ords Tjener, beſkreffven paa Engelsk, oc for ſin værdigheds Skyld tryct mere end tredive Gange, ſiden udfat paa Tydſk oc nu fordansket af den, ſom paa Omvendelfens Vey søger Salighed I Jeſu Død. 1677. — I ſamme Bog findes: Underlige meget trøſterige og gudelige betenckninger for bedrøfvede og anſectede hjerter, uddraget af Sigismundi Schertzii . . . tvende aanderige Bøger: den første, Sielens Lægedom imod Melancholi, den anden, et Spehel for aandelig anſectede. Udfat af Tydſch paa Danſke af den udi Gud trolefvende oc efter hans Willie Kaars-dragende, nu udi Herren Salig henſofvede . . . Fru Sophie Roſenfrank Holgersdatter, Sl. Oberſt Steen Brahes till Knudstrup, fort før Gud bortfallede hende udi Aſſens 1681. 4to.

107. Et ſtort og ſmukt udftryct Haandſkrift, indeholdende: 1. Paſſionsbetragtninger af Fridrich Lühow, ſkrevne mellem 1669 og 1676 (Tydſk); — 2. Verſe aus Joh. Andreä Grammlichs, Hochf. Würtemb. Hof-Caplanen, gottſeeligen Betrachtungen auf alle Tage des ganzen Jahres ausgeſchrieben. — Denne Afdeling er ſkrevet med en anden Haand (formodentlig Anna Gjæs).

108. Den Stormectigſte, høybaarne och witberømte Hertzog Ulrich udi Danmarch, høyloſlig ihukommelse, Laſternis ſkrabe, verterit af Latinen paa Danſche och nu af Tydſken udfat, Anno 1669. — Danſk Text paa den ene, latinſk paa den anden Side. Bag i Bogen findes ſkrevet: Sandagergaard i haſt d. 20 Decbr. 1662. Anna Margarita Quikob, Erickſ Daatter. — Lille Dvart.

109. Samme Bog uden latinſk Text, iſølge en Paaſkrift paa Bindet fordansket af Fru Susanne Suel, Erick Quikobs til Sandagergaard. Bag i Bogen ſtaaer en Tilſkrift af A. Margrethe Quikob til Jomfru Anna

Gjæ, dateret 1675, hvori hun beder hende optage Bogen i sit Bibliothek.

110-111. Et Octavhaandskrift, hvori 1. Nogle Beten-
ninger, udskreffen af en Bog, kaldis verdens forfængelighed
. . . fordanfket af H T O S [Holger Tott Otte Søn]; —
2. Udskrift af adskillige Liigprædikener „och andre smukke
Bøger“ af I. R. K. P. S. 1660; — 3. Nogle Emblemater,
gjort af Hrr Laus Bording; — 4. Sententser af en
Engelsk Bog, som El. Susanne Suel har udsat; —
5. Salig Caseler Christen Tomesens Dødsstander
imod oc udi Døden at trøste sig med; — 6. Adskillige
smukke Bønner, giorte af I. M. R. K. [Ida Margrete Ro-
senfrank]; — 7. Adskillige Sentenker oc Språag af Lære-
fædrene. — Et andet Qvarthaandskrift, der er en Udskrift
af foregaaende, har Årstallet 1682, men er defect.

112. Den hellige Cyprianni Talle om den Christe-
lige Taalmodighed, fordanfket af Jens Krag, Præst udi
Egeskov, 1666. Bogen er dediceret til Fru Elsebeth Ulfeldt,
Sal. Jesper Frises til Bjørnsholm. 8vo.

113. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med Over-
skrift: „Tancher om Evighed“ er ifølge en Notits af K.
Brahe forfattet af Niels Fries til Drbæflunde. Uden
Årstal.

114. Et aandeligt Tackalter til de Christnis daglige
Lofoffer, oprettet . . . af Dr. Henrick Müller, Prof.
udi den Hellige Skrift oc Pastor til St. Mariæ Kirke udi
Køstod. Oversat af Fru Sophie Brahe Prebens Dat-
ter i hendes Ungdom 1677. — I samme Bog, men med
anden Haand: En Prædiken over Esaias XIV, 3, holdt i
Horne Kirke 3 Febr. 1713 paa den extraordinaire Bods-
og Bededag og tilsendt Fru Anna Helvig Tott. 4to.

115. Aretologia, Christelige Dyders Skoele, hvilken ved

opbyggelige, grundede og tænkværdige Exempler viser, hvorledes Guds Børn i Hellighed og Retfærdighed daglig tiltager og saavel . . . kan leve Gud til Behag og Næsten til gavn, med forhøiede andægtige Sucke og bønner, forfattede af Johanne Oleario 1670. Oversat af Fru Anna Helvig Tott. 4to.

116. En Tractat uden Titel, fordansket af „Mester Christian Scribes Sjællestat“. — Haandskriften er Fru Anna Helvig Totts. 8vo.

117=121. Sigismundi Scherertzii, Biskop i Lüneburg, hans Trøste=Bog. — 5 Qvartbind skrevne med Fru Anna Helvig Totts Haand. Uden Aarsangivelse.

122. En liden Skriffte=Bog, det er: En kort Maade til at lære de Genfoldige, hvorledes de sig i Tide med Gud forlige skulle først ved Læsning oc Bøn nogen Tid, førend de ville gaae til Skriffte; dernæst hvorledes de deris Confession og Bekiendelse for Gud i deris Huse . . . indlegge skulle, førend de sig til Bichtfaderen forsøge . . . For det Tredie: Bøn for oc takksigelse effter Prædicken oc den hellige Nadveres Brug. Communiceret oc tilstillet alle Naadhungrige Confitenters Siele af Haagen Rasmussen Ydsted 1661. — Bag i Bogen findes en verificeret Anbefaling af P. Syv. 8vo.

123. Fandens fire Sønner: 1. Misundelse eller Afvind=Siuge. 2. Næseviiffhed eller fremmet Sorg, 3. Belyst, 4. Vredactighed, hvilcke affles af hannem som en Fader till alt ondt, oc udgiffves oc giffes med hans fire fornemste Døttre: Hovmodighed, Gierrighed, Løffactighed oc Druckenskab saavel som andre flere i alle Stater . . . stillede for Dhen som de ere ved Haagen Rasmussen. Uden Aarstal. 8vo.

124. Panchrestum Metus det er: Raad og wiß lægedom

for den store Frygt og Redzel, Mennesken nu besynderlig i Siel og Sind, Legeme og Aand betagis met . . . Aff Guds Ord och mange fine lærde Mænds Skriffter extraheret och alle fryctactige och bedrøffvede hierter til Vilje och trøst samlet . . . oc til trycken forfærdiget af H a a g e n R a s m u s s e n Y d s t a d. Uden Aarstal. 311 Octavsider.

125. Et stort Qvarthaandskrift, hvori 1. S t e e n B r a h e s Gudelige Betenckninger; — 2. Prædickener opskrevne af S o p h i e B r a h e tilligemed nogle gudelige Sprog m. m.; — 3. Udkast til et Brev, som J ø r g e n R o s e n f r a n k skrev til sin Broder Otto „da han anden Gang reiste ud af Landet og vilde give sig udi Krigen“; 4. Prædiken til 13 S. efter Trinit, uden nærmere Angivelse; — 5. Trøstebrev fra C h r i s t e n L e t h i Kjøbenhavn til Fru Susanne Suel, S l. E r i c h Q v i k o v s, i Anledning af dennes Død 1678; — Biskop E r i k G r a v e s Betænkning om hvorvidt de Reformeerte bør tilstedes Religionsfrihed i Danmark.

126. En salig Anledning, hvad et ret sand Gudsfryctigt Mennische skal betencke, naar hand vil vorde deelactig i Vor Herriß Jesu Christi Legems og Blods naadige Sacramente, oc hvad hannem skal driffue till denne høyhærdige salige lægdom Skreffvet først paa Latine af en gudsfryctig fordum Canicke T h o m a s v o n K e m p e n, oc er hans fierde Bog Christi Efterfølgelse, nu udsat paa Dansche [af Tomfru E l s e b e t h T o t t]. Uden Aarstal. 8vo.

127. Dr. C. Math. Phaffii Fortale til T h o m a s a K e m p i s Bøger om Christi Efterfølgelse. Uden nærmere Angivelse. 8vo.

128. Den Genliges Trøst i sin ælendighed . . . tilskrevet den Frøechen Hilleborre A r e n f e l d t . . . af den, som icke Negter Sandhed. — Uden nærmere Angivelse. 8vo.

129. *Gen opbyggelig Tractat, kaldet Andæctige Siæle=*
Sucke med stor andagt udarbeidet af Dr. Joseph Hall,
Biscop til Norwich i Engelland, translateret af det En=
gelsche i det Hollandsche og nu oversat af det Hollandsche i
det Dansche Sprog af C. M. R. — I samme Bog: Gen
Christen anatomeret og aabenbaret i sin gandsche Disposi=
tion og Dmgjengelse. — Uden nærmere Betegnelse af Forf.
eller Aar. 4to.

130. *Et Haandskrift uden Titelblad, Navn eller Aars=*
tal, indeholdende en Tractat i 3 Capitler: 1. Om viisdom,
lærdom, dyd og skickeligheds Berømmelse; — 2. Att Qvind=
foldt ogsaa ved Studeringerne bør att søge effter viisdom,
lærdom ic.; — 3. Hvad nytte enhver udi særdelighed hafver
af Studeringerne. 4to.

131. *Frühzeitige Genehme Früchte auß Südtland. Der*
wohlgebohrnen Fräulein Anna Brahen werden gehohrsamst
geopffert von der wohlgeb. Fräulein Susanne v. Bau=
dih. — Catechetisk Udvikling af det 4de Bud paa Dansk,
med thdsk Fortale af De la Mare. 8vo.

132. *Paa et christeligt Lefnit følger et saligt Endeligt;*
thi dend, som lefver christelig, døer og gierne salig. — Op=
byggelige Betragtninger i Vers og Prosa. Uden Angivelse
af Forf. eller Aar. 4to.

133. *Et Qvartheste med en Beretning om et opbygge=*
ligt Drømmesyn, forfattet af Lasse Tychonius (Stifts=
provst i Viborg) og tilstillet en Barselkone. 1727.

134. *Kaars, Poenitence og Bede Schoele, forestilled af*
Davids 143de Psalme dend Christelige Menighed til St.
Martini i Rostock af Dr. Henrick Møller, sammesteds
Professsor og Pastor; nu paa Danske udsat Anno 1715. —
Uden Angivelse af Oversætteren. 406 Qvartfider.

135. Et Haandskrift, skrevet med Karen Brahes Haand, hvori 1. Luthers Bekjendelser om sig selv før hans Ombendelse; 2. Uddrag af hans Forklaring over Galaterbrevet. 4to.

136. En Qvarthaandskrift indeholdende Psalmer, deels digtede, deels fra det Tydske oversatte af Steen Bille til Hvidkilde (Jens Billes og Fru Karen Rønnows Søn). Uden Aarstal (fra Begyndelsen af 17de Aarhundrede).

137. Et gammelt, stærkt beskadiget Haandskrift fra 1611, med en Oversættelse af nogle davidiske Psalmer, hvortil endnu komme nogle andre Psalmer. Skrevet, saavidt skjønnes, af Anna Gyldenstjerne. 4to.

138. Aandelig Dagstjeneste . . . ved den daglige Guds-bøn . . . paa visse Tider fra Morgen til Aften i enhver Guds-Kierke udi denne sidste onde Verdens farlige, besværlige og bedrøvelige tiid gudfrycteligen at brugis, dictet og efter Dagens Løb tilsammen skrevet aff Peder Jenssen Roiskilde, Prædikant til Vesterhæsing og Lyndiske Sogner 1631. 8vo.

139. En ganske ny aandelig Psalme- og Bisebog . . . med synderlig Glid til hvert Søndags- og Festeangelio det gandske Aar igjennem forordnede . . . velmeent til Trykken forfærdiget af Søren Terkelsen. — Bogen synes skreven med hans egen Haand, men uden Aarsbetegnelse. 469 Sider i Qvart.

140. Et lille Qvarthaandskrift med forskjellige Psalmer, forfattede af Karen Bille (Karen Brahes Mormoder)

og Flere. Til Slutning en Psalme af Jens Bjelke, Cantzleren i Norge, foræret Chr. Thomæsen Sehested. Alle skrevne mellem Aarene 1643 og 1647.

141. Et stort, smukt skrevet Foliohaandskrift paa 457 Sider, hvori Psalmer til kirkeligt Brug med vedføiet Register, men uden Titelblad. Ifølge en Notits af K. Brahe er det „uden Tvivl“ Mag. Søren Jonæsen, fordum Domprobst i Roskilde, som er Forfatter til disse Psalmer eller rettere Oversætter (fra det Tydske). Hun bemærker tillige, at da det blev Ringo overdraget at udgive den nye Psalmebog, bleve disse Jonæsens Psalmer benyttede til den. —

142. Et Octavhaandskrift, hvori 1. 2 Psalmer, forfattede af Fru Elisabeth Rosensparre (?); — 2. En Hiertens Inderlig Bøn till Gud udi Sangvis befatted og dediceret . . . Fru Karen Bilde . . . af Ebbe Bertelsen; — 3. En samtale mellem Gud och it angergiffuen hiertte, forfattet i Naby Præstegaard 1666 af Cornificio Georgii; — 4. Herrens Tacksigelse och Uresang, aff Konning Davids Gylde psalmer . . . uddragit, foræritt . . . Fru Susanne Gjøe . . . af Christian F. Senn; — 5. Jesus, dett Høhædle, Gylde och Liffsalige Hierte-Blomster . . . componerit af Christian F. Senn; — 6. Adskillige Psalmer uden navngiven Forfatter; — 7. Tynsche Skækspill, forfærdiget udi Slactmaanit 1659 (en Seiersang i Anledning af Slaget ved Nyborg) — Iblandt de følgende temmelig talrige Psalmer mærke vi: 8. En Psalme, som Dr. Hans Michelsen, Bispen i Odense, haffuer giort 1639, det Aar Svenschen var i Landet (!); — 9. Nogle udforne Bønner i Sangvis udsatt af Kong Davids Psalmer med lystige Melodier og Toner, . . . af Dffue Christensson, Christi Tiener til Hammeløff

og Ensløff Sogner; — 10. Adskillige Morgen- og Aftenbønner, hvoriblandt: En Bøn udi denne Beleiring; — 11. En trøstelig Sang om Lyckens store Skrøbelighed oc Ustadighed . . . af Ditleff Monrad Alþing 1635; — 12. Om en rett Gudfryctigheds Dffuelse i ald Nød til frelse . . . af Peder Rasmussen Nyborrich, baade med danſk og latinſk Text.

143. Et Qvarthaandskrift, hvori 1. foruden en Fortegnelse paa alle de „Figurer og Sententſer, der ſtaaer paa Sommerstue Loſſtet paa Fiellebro“, som beløber 71, følger 2. 15 Psalmer, ſkrevne af Jomfru Anna Kruse 1671 og 3. Nogle Vers, som Cantſler Chriſten Thomæſen Seheſted har digtet til Søndags-evangelierne.

144. Et ret aandeligt Menniſkiſt Echte-Forening med ſin Ellerkierreſte Brudgom Jeſu Chriſto. — Et lille Octav-hefte med en Samling af aandelige Sange; kun til et Par ere Forfatterne angivne (Casper Due, Chriſten Skroll Albertſøn, Fru Maren Belov). Skrevet paa Engelsholm. 1697.

145. Et lille Octavhaandskrift med en Morgensang uden nogensomhelſt nærmere Betegnelse (fra 18de Aarh.).

146. Et Haandskrift, der har tilhørt Fru Karen Røn-
nov, Broderdatter af Joachim Rønno, Enke efter Jens
Bilde († 1575). Karen Brahe har foran i Bogen no-
teret, at den er ſkreven Aar 1525, hvilket Aarſtal dog
ikke lader ſig forene med en Bemærkning, som Karen Røn-
nov (født 1540) ſelv har ſkrevet paa det første Blad, at,
da denne Bog blev hende foræret af Søsteren Birgitte,

var der endnu Intet skrevet i den ¹⁾. — Mere end den første Halvpart er skreven med samme Haand, uden at Skriveren nævnes; den indeholder foruden nogle Trøstedigte til Karen Rønnovs en Deel Bønner, en Samling af Skriftsteder og Citater efter Hieronymus og Augustinus, en Psalme med Overskrift: Karen Rønnovs Salme m. m. Derefter følger en aandelig Vise, skreven med K. Rønnovs egen Haand. Resten af Bogen er skreven med forskjellige Hænder: først 3 gamle catholske Bønner, dernæst forskjellige Mindeblade, Sententser m. m. indførte i Bogen af hendes Slægt og Venner, bl. A. af Søsteren Birgitte og Sønnerne Claus og Jens, hvilken sidste til Slutning har digtet en Psalme „paa sit eget Navn“. 154 Octavsider.

147. Et gammelt Haandskrift uden Titelblad. Foran har K. Brahe noteret, at det er skrevet deels af hendes Faders Mormoder, Fru Mette Hardenberg, deels af Fru Karen Liunge. Det indeholder fornemmelig Bønner, desuden en Deel gudelige Betragtninger, knyttede til Skriftsteder. Uden Årstal. 8vo.

148. En Bønnebog, skreven af Somsfru Kirstin Hvitefeldt 1562. 8vo.

149. Nogle trøstelige Bønner, som er uddragen af thette Hellige schrift, och huor it Christelig Menniske skall berede sig till Døden i synn vell-macht och i synn yderste tiid, Anno 1570. — Uden Angivelse af Forfatter. 8vo.

150. En Bønnebog uden Titelblad, skreven af Fredrik Dvighov, Anno 1581-82. 8vo.

¹⁾ See om dette Haandskrift Dansk Kirketidende for 1854, No. 472, hvor den med K. Rønnovs Haand skrevne aandelige Vise samt de 3 catholske Bønner findes aftrykte.

151. En Bønnebog, som har tilhørt Somfru Anna Grube. Bag i Bogen findes nogle Familieoptegnelser, skrevne med hendes Moders, Fru Karen Rudes, Haand. Bogen har Årstallet 1584. 8vo.

152-153. En Bønnebog uden Titelblad fra Åar 1590. — Heri findes desuden: Fru Margrethe v. Blankenborres testamente [o: christelige Formaninger], skrevet til hendes Sønner og Efterkommere Åar 1549. — Af dette sidste Skrift findes endnu et Exemplar i et eget Heste.

154. En Bønnebog, skreven med Somfru Anna Brahes (Steen Maltenses Søsters) Haand. 1592. 8vo.

155. Et Haandskrift, indeholdende gudelige Betragtninger og Bønner, sammenskrevne af Fru Anna Hardenberg 1593. 4to.

156. En Bønnebog, skreven af Fru Sybille Gyldestjerne. Bag i Bogen findes nogle Optegnelser om Familien Gyldestjerne. Uden Åarstal. 8vo.

157. Ein Andächtigs und christlichs Cleynot voller ausbundiger Gebete, geistreicher Betrachtung und herzlicher Danksagung zu Gott, in allerley Creuck, leiden und andern annligen, nühlich und täglich zu gebrauchen. — Bogen er udmærket rigt og smagfuldt udstyret, skrevet paa Pergament, Åar 1607 af en vis Johan Neue von Bremen. 8vo,

158. En Bønnebog, skreven med forskjellige Hænder; den har, som det synes, tilhørt Steen Brahe, men mangler enhver Åarsbetegnelse (vel fra Begyndelsen af 17de Åarh.) 8vo.

159. En lille Bønnebog fra Åar 1609, hvoraf baade Begyndelsen og Enden mangler. 12mo.

160. Et Haandskrift, hvori 1. Grindring til den Bedende [versificerede Bønner til de forskjellige Ugedage, Mor-

gen= og Aftenbønner]; derefter med en anden Haand: 2. Udskrift af Noget, som Sl. Canzeler [Chr. Thom. Sehested] selv havde skrevet, hvad tanker han vilde have i sin Siugdom; — 3. Udskrift hvad samtale Herr Canzeler havde med Hoffprædikerens udi hans Siugdom; — 4. Hvad Samtal Herr Canzeler havde i sin siughed med Bispen Dr. Hans Egan. — I Bogen findes desuden et særskildt Hefte med en anden Udskrift af Cantslerens Dødstanker, paa hvilket K. Brahe har noteret, at den er bedre og nøiagtigere udfreven. Aarsangivelse mangler. 8vo.

161. En liden smukt Bønne=bogh med adskillige udvalde Bønner udi, nytteligenn at læsse og bede daggeligen, som er sammenschreffuen paa Dffuergaardt Aar 1616. — Haandskriftet er smukt udstyret; bagi findes forskjellige Tilskrifter til Gierinden med egne Haandskrifter, bl. A. af Jacob Ulfeldt, som kalder hende sin „hulde Søster“, af Christen Thomesen, Gunde Rosenfrank, Otto Gjøe. 8vo.

162. Jomfru Giese Brockenhus's Bønnebog, skreven af forskjellige Lemmer af Familien Brockenhus til forskjellige Tider (Slutningen af 16de Aarh.).

163. En Bønnebog, skreven af Jnger Anders Døtter, Borgemester Knud Knudsens (1623). 8vo.

164. En lille Bønnebog, skreven af Anna Grube. 1645. 8vo.

165. Et Haandskrift uden Titelblad, forsynet med flg. Notits af K. Brahe: Min Sl. Farmoders, Fru Anna Gildenstiernis, Sl. Herr Jørgen Brahes, Sententser, uddragne af huer Capitel udi Biblen. 1641. — Foran findes nogle Bønner. 537 Sider. 12mo.

166. Johannis Pauli Vindingii Bønner og versificerede Oversættelse af nogle davidiske Psalmer med hos=

føiede Noder. Odense 1641. Foran findes Forfatterens Levnetsbeskrivelse paa Latin. 8vo.

167. Ett rett sant Gudz barns tancker, troe och bøn, som well ideligen vaar vert att betendis och brugis, 1643. Uden Angivelse af Forfatter. 12mo.

168. En liden bønebogh mett nogle Mandelige och Christelige Bøner udi allehaande Nød och trang daglig at haffue for Dyen udi denne farlige sidste Tid. — Smukt udstyret, uden Angivelse af Forfatter eller Tid. 8vo.

169. Et Haandskrift med følgende Stykker: 1. Nogle Bønner; — 2. Oversættelse af de 130 første Davids Psalmer; — 3. Nogle Familienotitser, skrevne af Falck Brahe (Broder til K. Brahe, † 1676) og Karen Brahe; — 4. Forskjellige Betragtninger af Falck Brahe; — 5. De Sententier, som findis paa Panelet med forghylte Bogstaver udi Sommerstuen paa Engelsholm [paa Latin og Dansk]; — 6. En kort Forflaring over Catechismi 5 Parter.

170. Et Dvarthaandskrift, hvori flere til forskjellige Tider og med forskjellige Hænder skrevne Stykker ere sammenheftede: 1. En Psalme med smukke Randtegninger, 1645; — 2. En Christelig Bøn, som den stormectige Første og Herre, Hrr Christian den Fjerde, Konge til Danmark, selff hafver componerit til Verden d. 6 Septbr. Anno 1625; — 3. Forskjellige Bønner, hvoriblandt: „En Bøn daglig att brugge udi denne uformodentliche Beleirings och Gudz hjemføgelses Tiid“; — 4. Kong Davids Suck oc dybe Raab af den 130te Psalme, som udi Guds Meenighed paa den anden alm. Bededag til Predicken blev fremsat af Dr. Jesper Brochmand 1650, oc nu udi en Undechtigs Bøn og daglige Bekiendelse for Gud . . . kortelig befatted af Anders Brand (Sognepræst paa Als) 1651.

171. Et Octavhaandskrift, skrevet af Preben Brahe

[K. Brahes Fader], hvori 1. En nyttig lærdom om Bønnen; — 2. Beredelse til Herrens Nadvere; — 3. Nogle Psalmer, skrevne i hans Ungdom paa Næsbyholm 1644. — Desuden findes heri et Par løse Blade med Familienotitser, skrevne med Susanne Gjøes [Karen Brahes Moder] egen Haand.

172. Et Octavhaandskrift uden Titelblad med en Samling af Bønner og Psalmer, sammenskrrevne af Fru Elisabeth Ulfeldt, Jespers Frises til Drbejlunde. — I Bogen findes nogle løse Blade med Familienotitser. Den er skreven 1649.

173. Gudelige och andechtige Bønner aff den Høyvelborne Herr Søren Krabbe, Friherre af Krogholm, componeret och sammenschreven udi sitt paa Malmø havvende Fængsels, Anno 1677 og 1678. — Det er skrevet med Christiane Birgitte Suel's Haand. Kjbh. 1680. 4to.

174. Nogle Bønner at bede paa alle Søndager oc høye fester om Aarit, effter huert Evangelium af Tydskten udsatt (effter Sculteti Postille) af Tomfru Anna Tott. Bogen indeholder ogsaa 32 af hende selv forfattede Bønner. Den har Aarstallet 1618. 8vo.

175. Sal. Herr Licentiat Bloch's Bøn, som han læste for Prædiken. Saa og Herr Niels Cassis Bøn for Prædiken. 1730. 8vo.

176. En Morgen-Bøn, som daglig brugis udi Clostret. — Uden nogen nærmere Betegnelse. 8vo.

4. Prædikener.

177. Et Bundt Prædikener, som indeholder: 1. Et gammelt Haandskrift: Ihre allmindelige Bededags Prædikener, som skall brugis offuer all Danmarckis Rige, then 7, 8, 9 Febr. Aar 1586; — 2. Grundelig skriftmæssig Prediken om den fornemmeste Troens Artickel, nemlig om Herrens Udvælgelse af Niels Saff, Præst i Alsens, 1654; — 3. Dr. Hans Leths Prædiken paa syvende Søndag efter Trinit.; — 4. Urternis Krafft aff Svrachs Bog 40 Cap. 2-6 Vers flittig opført, det er en glædelig tacksigelses Prædiken . . . sammenfattet och skreffuen af Ditleff Monrad, Sognepræst til Sønderby 1651 [i Anledning af Preben Brahes lykkelige Tilbagekomst fra en Udenlandsreise]; — 5. Tvende Prædikener af Alexander Jacobsen, Sognepræst til Nørup; — 6. Herr Jens Espes Uddrag af Mag. Michaels Prædikener paa Takkefesten for Stormen paa Kjøbenhavn, 2 Prædikener over Ps. 124 og Joh. 5, 17. 18; — 7. 3 Prædikener af Mathias Saff, Præst i Skamby; — 8. En Prædiken, dediceret K. Brahe, undertegnet: Faaborg 1684; — 9. En Prædiken over 1 Peter 3, 18 flg. uden Angiv. af Forfat. eller Aar. — Alle i Qvart.

178. En herlige oc nøttelige Tractatt offuer de Siu Christi voris Frelseris oc Saliggjøreris Ord, som handtallit paa Korsit . . . Prædichet til Schmalkalden ved Mester Christopherus Fischer, nu nyligen fordansket, 1588. 4 Prædikener. 4to.

179. En Kordt Forflaring offuer vor Frelseris Jesu Christi Pinniz oc Døds Historie, deelt udi 14 Predikener, af Latinen paa Danske udsatt af S. H. Jürgen Brahe. Uden Aarstal. 4to.

180-181. Rattifikimus-Prædikener, antegnede af Sophie Brahe, Holger Rosenfrankes, 1602. — 2 Qvartbind.

182. Catekisme-Examen — et Brudstykke af en Prædikensamling over Stykker af Catechismen. Uden Angivelse af Forf. eller Aar. 4to.

183. En stor Samling af Prædikener, holdte henimod Midten af 17de Aarh.; for det Meste angives Forfatterne ikke; men blandt de nævnte er Dr. Jacob Maken (ved hans Bispevielse i Aarhus). Den hele Samling er skreven med samme Haand. 4to.

184. En Samling af Prædikener; 1, af Christen Jensen („Skollemester“) til 3die Suledag 1674 og til 2den S. est. H. 3 Rger; — 2. Af Berthel Ludvigsen i Ålsens til 1ste S. est. Paaſke 1676; — 3. Af Hans Christensen i Kjærte til 6te S. est. Paaſke; — 4. Extract aff Forflaring offuer det Evangelium: „Værer barmhjertige“, forhandlet af Mag. Hans udi Hellemagle 1644; — 6. Af Rasmus Maken til 5te S. est. Trinit. 1680; — 7. Af Herr Niels Bang til 7de S. est. Trinit.; — 8. Af Hans Bang til 14de S. efter Trinit.; — 9. Aff Herr Mads i Gamtofte 1678. — 10. Adskillige Prædikener fra K. Brahes senere Tid uden Angiv. af Forfat. 4to.

185. Et stort Qvartbind med en Samling af 30 Prædikener, de fleste fra sidste Halvdeel af 17de Aarh. Kun undtagelsesviis ere Forfatterne nævnede (Magnus Knudsen 1679, Hans Christensen Bang, Herr Søren i Åkerup, Bertel Ludvigsen i Ålsens, Niels Christensen Spend, Sognepræst til Holmens Kirke 1644; 2 Prædikener om Retfærdiggjørelsen af Biskop Foss i Aalborg). Skrevet med forskjellige Hænder.

186. Postilla eller Forflaring offuer alle Evangelier, som her i Rigerne i vore Kirker forhandlis paa Søndage

oc alle hellige Dage til en Gudlich Dfuelse af Tydschen udsat [af Scultets Postille]. — Denne meget svære Dvart er skreven med Anna Totts Haand. En Fortale findes tilføiet af Birgitte Tott, skreven efter Søsterens Død († 1658).

187. Mogle faa och eenfoldige Grindringer om Jesu Christi Pine och Død, Siælen til Trøst och Salighed. Efter Evangelisternis Anledning fremsat och prædichet aff Mag. Hans Søffrensen Leth, Sognepræst til Ringe och Herringe Kircker i Thyen, 1663. — Indeholder 6 Prædikener. 4to.

188. Antegnelser af Mag. Hans Leth's Prædikener, holdte af ham som Sognepræst i Tjellebro. Uden Aarstal. Foliohefte.

189-213. Prædikener over Psalmerne, for største Delen af Johan Arndt, oversatte ved Fru Anna Helvig Tott. 25 store Dvartbind, alle skrevne med hendes egen Haand.

214-219. Fremdeles 6 Dvartbind med Prædikener over Psalmerne, af Arndt og ligeledes oversatte af Fru Anna Helvig Tott, men skrevne med en anden Haand.

220. Christelig Troloffuelse oc brudevielse imellem erlig, wyß oc velact mand Tørgen Holst paa Hindemad oc saa hans fiere Festemø, erlig oc gudfryctig Pige Karen Mortens Datter, som skede udi Rudkjøbing; Troloffuelsen St. Hans Dag . . . Aar 1611 oc Brudvielsen d. 16 S. est. Trinit. i samme Aar. — Forfat. nævnes ikke. 4to.

221. En liden oc eenfoldig tale ofver noget af det Evangelio paa 19de S. est. Trinit. Matth. 9de. — Forf. og Aar angives ikke. 4to.

222. Prædiken over Joh. 21, 19-21 paa 3die Suledag, ligeledes uden nærmere Angivelse. 4to.

223. Prædiken til 3die Suledag. Paa Omslaget staaer noteret: Hans Chresten Søns Præken. 4to.

224. Prædiken til Hell. 3 R. Dag af Hans Bang 1686. 4to.

225. Et Haandskrift med 2 Brudevielser samt en Prædiken til 6te S. est. Trinit. mangler al nærmere Angivelse. 4to.

226. Dr. Masii Prædichen saaledes som dend ved Notarium publicum i Kbh. er ofversatt paa Dansk af det tydske Sprog. Uden Aarsstal. 4to.

227. Et Haandskrift, hvori 1. ligeledes Dr. Masii Prædichen i St. Peders Kirke holden (da Mag. Gotfrid Henrich, Præst for bemeldte Menighed, blev for sin Forargelsis Skyld dømt fra sit Embede og sin præstelig habit at aflægge) paa Tydsk, oc verteret paa Dansk af Notario publico i Kbh.; — 2. Professor Billumfsen Worms Afskeds Tale fra Nicolay Menighed Anno 1707; — 3. Sammes Indgangs Tale till vor Frue Menighed i Kbh. 1707. 4to.

228. Et Qvarthaandskrift, indeholdende: 1. Alexander Jacobsens (Præst til Nørup) Forklaring over 9, 10 og 11 Cap. af Romerbrevet; — 2. Nogle Regler for at erhverve sin Samvittighed Fred; — 3. Hvad et Guds Barn fornemlig skal agte paa for at læse Skriften med Frugt og til Trøst i Korsets Tider, indrettet effter de 12 Timer paa Dagen, til huer et andectig Suck og Bøn. — Denne sidste Part er skreven af Anna Brahe (K. Brahes Søster).

229. Prædiken over Lucas 1, 74 og 75; — uden Aarsangivelse. K. Brahe har noteret: Brantis Præken, som er Klokker i Odense. 4to.

230. Forklaring over Lucas. 24, 32 til Anden Paaske-

dag; uden Angivelse af Forfatter eller Aar (vel fra Beg. af 18de Aarh.) Fol.

231. En Samling af Prædikener til Søn- og Helligdagene mellem Paaske og Pintse; uden Angivelse af Forf. eller Aar, omtrent fra samme Tid som foregaaende. 4to.

232. Prædiken over Ps. 62, 2 og 3 Vers, omtrent fra samme Tid. 4to.

233. Tre Prædikener af Christian Pontoppidan (den sidste en Afskedstale til hans Menighed i Horne). 4to.

234. Nogle hellige Ord, uddragne af Prædikerens 7de Capit. 13de og 14 Vers. Uden Aarsbetegnelse. 4to.

235. Prædiken af Povel Thoring, skreven med hans egen Haand og foræret K. Brahe. 4to.

236. En Prædiken til Tredie Paaske dag, uden Aarstal og Navn (Haandskriften er Peder Høstrups, Hører i Odense). 4to.

237. Peter Brenners sidste Tale, da han gjennem Stockholm Byes søndre Port blef udført til sit Rettersted d. 4de Juli Aar 1720 . . 4to.

238. Prædiken paa Nytaarsdag 1722. Forfat. nævner sig ikke. 4to.

239. Et Foliohaandskrift, indeholdende 12 Prædikener, de fleste vel fra Aarene 1723 og 24. Af Forfattere nævnes Schødh, Peter Brandt, Peder Høstrup, Mag. Seichmand, Provst i Nyborg, Chr. Pontoppidan og Niels Sæfs.

240. Fornøieligheds Lectie for ethvert Menneske fornøden at læris og øves (over Philip 4, 11), Prædiken holdt d. 20 Septbr. 1730 paa St. Hans Slot for Kong Frederik IV af Poul Thoring, Præst i Jordløse. Skreven med hans egen Haand. — I samme Bog: Kong Davids Behag i at tiene Gud, og Kong Davids Mishag i at tiene Verden, Sørgetale over Kong Frederik IV, holdt i

Jordløse og Haastrup Kirker d. 12 Decbr. 1730 af Poul Thoring. 4to.

241-242. Extract, udsat over Evangelium af Dr. Lütke-
manns Postille, forfattet af Fru Anna Helvig Tott.
2 Dele i Qvart, skjenkede K. Brahe paa hendes Fødsels-
dag 1733.

243. En retskaffen broderlig Kierlighed, Demisprædiken
af Niels Medelfart, Hører ved Herlufsholms Skole,
1733. 4to.

244-245. Opposita juxta se posita magis elucescunt.
Oration paa Jubelfesten d. 31 Octbr. 1736 af Poul
Holm. 4to. 2 Exemplarer.

246. Oratio Jubilæa 1736, 31 Octbr. a Petro Ho-
strup, collega scholæ Otthinianæ. Talen er paa Titlen
nær dansk. 4to.

247. Et Qvarthaandskrift, hvori Karen Brahe med
egen Haand har optegnet hvad „hun mercher og gemmer
aff de Prædichener, som bliffue holden her paa Gaarden
[Østrupgaard] eller andre Steder“.

248. Antegnelser af Biskop Rams's Fasteprædikener
mellem Aarene 1734 og 39; ligeledes af nogle Prædikener
af Herr Niels og Bagger samt af en Prædiken, Biskop
Hersleb holdt for Hoffet d. 14de April 1740. — Bag
Bogen findes endnu en heelt udført Prædiken, holdt i St.
Hans Kirke i Odense 3die Pintsedag 1748 af en Student
Gilschov. Det hele Haandskrift (paa 543 Qvartsider)
er skrevet med samme Haand af en Rosenkrantz.

3. Liigprædikener.

249. En Prædiken, som waar prædicket udi ærlig velb. oc salig Frues, Fru Anna Knobs' til Lundsgaard, hendis Begræffvelse udi Kierteminde paa d. 17 Dag Februarii Aar 1581 aff Hans Pedersen, Sognepræst i samme sted. — 8vo.

250. Udtegnelse aff en liden prædiken, som skee udi ærlig oc velb. Jomfru Beritte Dvighovs Begræffvelse udi Gluestedis Kirke d. 1 Septbr. Aar 1600. 4to.

251. Om den Sal. Erlige och vellb. Mandt Duffue Lunge thill Odden, hans Christelige Liff och Leffnet och sidste Affschiedt och Endeligt aff denne werden (1601). — 4to.

252. Liigprædiken over Susanne Brockenhuus, Marcus Billes til Ræfkebølle, 1606; — Titelbladet mangler. 4to.

253. En kort Liigprædiken, som er skeet oc holden udi Espe Kirke St. Laurik Dag, som waar d. 10 Augusti Aar 1612, offuer Erlig oc velb. nu salig met Gud Jomfru Gertrud Lyckes Liigs udsættelse . . . sammenstreffuen af Christen Jørgensen. — 4to.

254. Gudts Børns Husis och Hiertis christelige Beschickelse till en Salig død, fremsat och forhandlet, der Erlig . . . nu Salig Niels Jacobsen, Borgemester her i Randers, hans liig och legeme . . . d. 14de Junii 1624 i St. Mortens Kirke bleff begræffuen, ved Dlus Dlusfen, Sognepræst til Slots- eller Graabrødre Sogn. — 4to.

255. Herrens faderlige Tucte-Ris, huormed hand hudstryger huer dend, som hand annammer, forklaret . . . offuer det velb. oc Sal. Børns Thomæ Sehesteds

Christensøns, hans Adelige Liig udi Roeschilde Dom-
kiercke d. 26 Septbr. 1629 aff Mag. G. Nielsen (Præst
til Domkirken). — 4to.

256. Trøst for Gudz Børn baade i deris egne oc i de-
ris Salige Benners dødelige Affgang fremsat . . . der dend
Erlige . . . Qvindes, nu Salige Maren Pedersdat-
ters, Gl. Borgemester Niels Jacobsens efterleffverste-
hendis liig och legeme bleff her i Randers . . . begraffuen
d. 2 Martii A. 1635 ved Dlus Dlussøn, Sognepræst
til Slots- eller Graabrødre Sogn i Randers. — 4to.

257. Et forrigfuld Hiertis Trøste-Smycke . . . thill
trøst for Erlig oc Velb. fru Karen Krabbe thill Løytvid
udi hendis høye Hierte Sorrig offuer sin Salig Husbond,
G. oc B. Holger Rosenfrank, som christeligen oc
saligen tog affscheiden fra denne ondschabs Verden d. 24
Juli 1647 . . . sammenskræffuen af Jens P. Bredal.
— 4to.

258. David et Salomon redivivi, dett er en sørgelig
Liigprædiken, Sal. oc Høylofflig ihukommelse Høyb. Første
oc Herre Konning Christian IV . . . till en christelig
oc høylofflig Aminde giort, efter den Høye Offrigheds naa-
digste Befalning, i Sandholk, Lyndisse oc Vesterhæsing
Kircker d. 8 Novbr. 1648 aff Niels Knudzen Sølle.
— 8vo.

259. De hellige Guds Ord, som udi høyædle og velb. . .
Hrr Knud Urne til Arelvold, hans Kgl. Majestæts vel-
bestalter Dbriste Bagtmester offver Adels Fanen udi Skaane,
hans Adelig Liigbegængelse [af Steen Jacobsen]. — Mang-
ler Aarstal. 4to.

260. Christelig leffnet oc hæderlig Alderdom, uddragen
af Ps. 71, der Erlig oc v. Mand Hrr Mogens Kaas
til Støffringgaard, Ridder, Danmarks Rigis Raad oc

Kgl. Maj. Befalningsmand paa Nyborg Slot, hans liig d. 25 Novbr. 1656 . . . blef nedsatt oc samme tid for-
klart af Laurik Jacobsen, Superintendent offuer
Thens Stift. — 4to.

261. En christelig Liigprædiken over Erl. og B. Fru
Else Bülov, E. og B. Mandz Philip Joachim Bar-
storffs, Kgl. M. Befalningsmand paa Alholm Slot,
allerkieriste Hustru. Holdt i Nysted i Laaland d. 24 Novbr.
1656 af Knud Lerche Sognepræst. — 4to.

262. Copi aff dend Predichen, som bleff holdet Thad-
sigelsens fest d. 11 Febr. 1670 udi Kjøbenhavns Slots-
kirche, der woris Sal. Høylofflige Herre oc Konning Fre-
drik III stod lig, af Dr. Hans Leth, Hofprædicant. Fol.

263. Liigprædiken over Fru Karen Bille, Sl. Fald
Gjøes til Hvidkilde († 1670). Titelbladet mangler. —
I samme Bind er en Liigprædiken over Jomfru Anna
Gjøe († 1680), Datter af Henrik Gjø til Thureby (af
Ludvig Stoud). Det forreste Blad mangler. 4to.

264. Liigprædiken over Fru Beate Gjøe, Hans Bil-
dis til Jungerøgaard († 1678). Titelbladet mangler. 4to.

265. Paa it Christeligt Lefnet følger it Saligt ende-
ligt. — Liigprædiken over Capitain-Lieutenant Jens
Parsberg til Selleberg 1682. Den største Deel af Bo-
gen optages af hans Slæggttable med mange colorerede
Skjoldmærker. 4to.

266. Den Retfærdiges beskickede Lidestand paa Jorden
og Frydestand i Himmelen, fremsat ved den velædle og
velb. Frues, nu salig hos Gud, Fru Susanne Gjøe,
velædle og velb. Preben Brahes til Engelsholm og Hved-
holm, hans elskelige salige Frues sørgelige Liigbegængelse
. . . d. 27 Septbr. 1683 udi Horne Kircke . . . af Chri-

stopher Wieland, Sognepræst til Vester-Skierninge og Ulbølle Menigheder. Fol.

267. En ret Galeb og hjertens Mand i lifvet ved en salig Død indført i Himmel-Landet, ved høiædle og velb. Herr Søren Scheel til Broholm, Arreschou &c., Hans Kgl. Majestæts Stats- og Cancelli-Raad, hans adelige Liigbegængelse i Gudme Kirke Aar 1697 d. 26 Febr., fremstillet af Søren Herrested, Sognepræst samme-sted. — 4to.

268. Liigtale over Hs. Excellence den Høiædle og velb. Herre, nu salig hos Gud, Herr Niels Suel til Taasinge, Grichsholm, Totterup som blev holdt i Kjøbenhavn i den sal. Herres Huus i Ligstuen af Hs. Excellence den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøe til Brahesborg . . . 1697 d. 17 Juni. — Pragteremplar i Fol.

269. Det kongelige og ridderlige Academies Programma ofver den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøe, nu saligste og allerpriseligste Ihukommelse, fordum Herre til Brahesborg . . . og Offuer-Hofmester paa det kgl. og ridderlige Academie i Kjøbenhavn, i det danske Sprog ydmygeligt ofversat og til den salig Herres . . . Husfrue, Fru Sutha Dorothea Thott dediceret, af Mogens Wiingaard [1698]. Fol.

270. Høyprikelig Ihukommelse efter den høiædle og velb. Herr Marcus Gjøe . . . nu en salig Selgen i Himme-len, til ævig Amindelse med tilbørlig Loff og Berømmelse dediceret af Johannes Bandalinus. Foliant.

271. Sørge-Sermon, der den høiædle og velb. nu himmelsalige Herre, Herr Søren Scheel Due til Sønderkov &c. . . . hans høiadelige Lig blef indsat i Fælling Kirke Anno 1701 d. 26 Mai [af Mag. Christen Bellejus, Sognepræst for Lintrup og Hjerting Menigheder].

— I samme Bind og med samme Haand: Sørkelig Parentation offuer dend høycædle og høhvelb. nu salig Frue, Fru Birgitte Reek, holt udi Brørup Kircke Anno 1695 d. 25 Octbr. — 4to.

272. En Tilskrift til Anna Brahe i Anledning af hendes Mands, Holger Rosenfrankes, Død (1704). Uden Angivelse af Forfatter.

273. En defect Liigprædiken over Ida Sophie Rosenfrank, Datter af Capitain Holger Rosenfrank og Anna Brahe. Uden nærmere Betegnelse. 4to.

274. Guds Barns Tilflugt i Nød og Frelse, vist af Ps. 116, 1-9, hvilde Vers Preben Brahe til Engelseholm og Østrupgaard . . . havde i levende Lefve udvalt til en text paa hans Begravelsesdag . . . forhandlet udi Rørupe Kircke d. 18 Mai 1708. — Med forskjellige Predigte. Foliant.

275. Parentation over den Høycædle og velb. Fru Lene Rosenfrank, holden udi Ørstedt Kircke, d. 30 April 1725 af P. Kiersing. 4to.

276. Parentation over den Høycædle og velb., nu himmelsalige Juncher Holger Bille, udi Ørstedt Kircke Anno 1726 d. 23 Septbr. eenfoldigst holden [af Anders Lauritzen, Præst i samme Sogn]. — En tilføiet Gravskrift er af Mag. Hans Ancher sen. 4to.

277. Mag. Morten Keenbergs Liigtale over Frederik IV, holdt i Nicolai Kirke. 4to.

278. En Beretning om Sørgehøitideligheden i St. Hans Kirke i Odense ved Frederik IV Bisættelse d. 2 Decbr., med Tilføielse af de ved denne Leilighed affungne Sørgecantater, skreven med Peter Høstrups Haand. — I samme Hefte er en kort Beretning om Christian VI Kroningsfest, skreven med en anden Haand. 4to.

279. Et Qvartbind, skrevet med Karen Brahes egen Haand, hvori hun har „udtegnet af de danske Liigprædiker hvis mærkeligt om disse Sal. Guds Børns Sygdom, Død og Endeligt i deris Personalier findes og forfattet er“. — 4to.

II. Skrifter af historisk Indhold.

1. Til Danmarks Historie. Dansk Personalhistorie.

280. Et stort, stærkt beskadiget Foliohaandskrift med følgende Titel: Privilegier oc friheder, som ere giffne Guds ords Tienere i Voland udi de gamle Wispers tid, oc stadfestede aff fremfarne Konger oc Førster effter som disse Bressues Copier beviser. Konning Christian III hassuer oc samme privilegier stadfested oc fuldbgyrd i sin kongelig Ordinanke af 1539. — Nogle af Documenterne (det første af Grev Johan fra 1330) findes baade med latinisk og dansk Text. Den latiniske Fortale er dateret fra Aar 1571; men Samlingen er først afsluttet omtrent med Frederik II's Død. Samlerens Navn, der findes under Fortalen, er Peter Albing.

281. Kiøbenhavnns første Privilegier. — Et Qvarthaandskrift paa 209 Sider (foruden Registrene), der indeholder: 1, som en Slags Indledning Bispeprivilegierne (det første af den roeskildiske Bispe Jacob fra Aar 1254); — dernæst 2. Grik af Pommerns Privilegier fra Aar

1422; — 3. Christopher af Bayerns Kjøbenhavns Stadh= Rett af 1443 i 118 Artikler med vedføiet Register; — 4. Kong Erik af Pommern's ved Christian I Aar 1461 confirmerede Privilegier, samt andre fra sidstnævnte Konge; — 5. forskjellige Kongebreve fra Kong Hans (10), Fredrik I (2), Christian III (4), Frederik II (10, deriblandt de 40 Artikler af Aar 1581), Christian IV (4). — Dernæst 6. Extract af adskillige kongelige Privilegier fra forskjellige Tider, som ikke forhen ere anførte, som „oc meesten findes i Arrild Huitfeldts Krønike“. — Endelig 7. nogle Borge= mester= og Raadsforordninger. — Samlingen, hvis For= fatter ikke er nævnet, er afsluttet paa Christian IV Tid.

282. Et Qvarthaandskrift paa 179 Sider, indeholdende 54 Kongebreve, som angaae D d e n s e By. Det ældste er Christopher af Bayerns Brev paa Byens tidligere Privi= legier med Tilføielse af nogle nye Artikler, fra Aar 1441. De fleste af de følgende Kongebreve ere udstedte af Fredrik II (tildeels angaaende Hospitalet, Communitetet og Sko= len) og Christian IV; det yngste Brev fra 1668. Samle= ren's Navn er ikke angivet.

283. Et Foliohaandskrift paa 190 Sider, som fører Titel af C o p i æ B o g. Titelbladet har følgende Ind= holdsangivelse: I. Kongelige Mandater og Brefve om Geist= lighedens og Borgeffabs Privilegier; II. Kongelige og Ade= lige Fundaker; III. Elections= og Valgbreve; IV. Nogle Serdelis Kongebrefve. — Bogen er forsynet med et alpha= betisk Indholdsregister over de enkelte Aftstykker. Samle= ren's Navn findes ikke; de fleste Stykker ere fra det 16de og 17de Aarhundrede; men der findes ogsaa Breve fra Frederik IV Tid.

284. Kong Hans's krønike och beschriffuelse emellem Hanem oc de Suenſke, disligeste om den dyctmerske feide

. . . med all anden bedrift efter den feide . . . tillsamen dragen oc af latinen udsat ved Zacariam Jacobßen . . . Anno 1582. — Dette smukt skrevne Qvarthaandskrift, der af Oversætteren er foræret til Gabriel Sparre til Svanholm, er en temmelig fri Oversættelse eller vel rettere omskrivende Bearbejdelse efter Peter Roeskilde's latinske Original af 1560 (Refutatio calumniarum Johannis Magni).

285. Axel Gyldestiernis Historie om dend Krig, som blef ført imellem Kong Friderich dend 2den och Kong Erich dend 14de. 1597. — Qvarthaandskrift paa 152 Blade.

286. Et Qvarthaandskrift med en Samling af historiske Antegnelser, der ifølge en Notits af Karen Brahe skulle være gjorte af Peter S. v. Indhold: 1. Feidebrev fra Danmark mod Sverrig 1563, fordansket af Mag. Hans Høne; — 2. Friede zwischen Friederich II . . . und den Ditmäschen 1559; — 3. Carl IX Udfordringsbrev til Christian IV og dennes Gjensvar 1611; — 4. Fredsfordraget mellem Danmark og Sverrig 1613; — 5. Adskillige andre korte Antegnelser fra Christian IV Tid.

287. Et Qvarthaandskrift, der indeholder en Beretning om Consistoriets Forhandlinger i Christopher Dybvad's Proces samt hans Domfældelse.

288. Rigtig Table over alle Herreder, Sogner og Herregaarde, som findes i de tre Provincier Skaane, Blekinge og Halland. — Qvarthaandskrift uden Betegnelse af Forf. eller Aar.

289. Et Qvartbind, hvori 1. Historische wahrhafte und ausführliche Beschreibung, was in den Friedenshandlungen mit Dänemarch bisanhero vorgelauffen, Anno 1659. Nach dem zu Danzig herausgegebenen Abdruck; — 2. Bericht, was mit den Churf. Brandenb. Gesandten so an Shro

Königl. Maj. zu Schweden geschickt . . . ergangen, samt Copi einiger Schreiben und Documenten, woraus S. Churf. Durchl. zu Brandenb. Vorhaben wider die Königl. Majestät zu Schweden erhellet. Gedruckt im Jahre 1658; — 3. Warhaste und gründliche Relation von Ihro Königl. Maj. zu Schweden . . . Schwachheit und Tode, 1660; — 4. Der Schwedische Jäger in Deutschland 1648. — I samme Bind findes endnu en Deel løse Papirer, som angaae svenske Forhold i Tydskland fra samme Tid.

290. Et Qvartheste, hvori 1. Ulfeldt's listige Practiker; — 2. Sveriges Riges Canceler Gref Magni de la Gardie Apologie . . . af Svensken udsat 1678; — 3. Frænkrigs fire og thive artichler, huilcke til Paris ved de geistlige herrer paa hans Kongl. Majestæts Side til de evangeliske og catoliske Religioners forening erre propone-rede; — 4. Domfældelser over Somfru Justine Cathrine Rosenkrantz og over Gabriel Milan. — Paa Forsiden af Bogen findes endnu en Inscription paa en Runesteen i Thyland, fra Omegnen af Søren Skeel's Gaard Ulstrup, forflaret 1603 af Jens Christophersen, Kanik i Ribe. —

291. Et Haandskrift med Præsten Henrik Gerner's Tale, „da han effter Kongen af Sverigs Befalling skulle været henrettet 1659, mens dog effter Kong Fridrich III Fortælle blef pardoneret“. — Uden nærmere Betegnelse. 8vo.

292. Oration om den ypperlige og urgamle Elephant Ordens første Oprindelse og Fremgang, holdt paa Friderichsberg udi hans Kgl. Majestæts Capel med høytidelige og herlige Ceremonier, Anno 1694 d. 4 Juli af Marcus Gjøe Falcksen. Foliant.

293. Et dobbelt Glenodie i de hellige og herlige aff den 16 Psalmis 3 Vers, der den ypperlige urgamle Elephant Ordens Inauguration . . . blef holden d. 4 Juli

1694, forestillet af Kgl. Maj. Hofprædikant Peter Jespersen. Foliant.

294. Unvorgreifliche Gedancken eines Schwedischen Unterthanen über das jüngst heraus gegebene dänische Manifest, so hiebey mit abgedruckt. Gedruckt Anno 1710. Defect Qvarthaandskrift.

295. Latinſk Qretale over Dronning Sophie Magdalene, holdt paa Christiania Gymnasium af Greb Otto Manderup Rankov i hans 13de Aar 1732. Pragt-exemplar. 4to.

296. Samme Tale fordansket af Poul Thoring, Præst i Jordløse. 4to.

297. Et lille Qvarthefte, som foruden Sangene, der bleve brugte paa Odense Gymnasium i Anledning af Christian VI Kroning, indeholder nogle Optegnelser fra Tiden, da Kong Frederik IV laa syg i Odense. Det er skrevet med Hofstrups Haand.

298. Et Qvarthefte, hvori 1. Dend høyhædle og Velb. Herre Tyge Brahes skrivelse til Mag. Anders Bedel udi Riibe, efterat hand var reist fra sit fædreneland til Tydskland og Bøhmen . . . skrevet paa det keiserlige Slott Benachia udi Bøhmen d. 18 Septbr. 1599 (13 Qvartblade); — 2. Tyge Brahes Latiniske Vers til det utadnemmelige Danmark, udsat paa danske Vers Aar 1729; — 3. Et latinſk Brev, som Tyge Brahe haver skrevet fra Knudstrup, dat. 3 Septbr. 1576 til Dr. Peder Sørensen, verterit paa Dansche; — 4. Extract af den franske General-Procureur Mons. le Noble's Eftermæle

om Tyge Brahe, uddragen af hans i Paris 1718 udkomne Skrift; — Alt med samme Haandskrift. — Paa nogle løse Blade findes endnu: 5. En Udskrift af den latinske Text til det under No. 3 omtalte Brev; — 6. Udskrift af et Brev fra Tycho Brahes Datter Magdalena, dateret Venachia Slot d. 25 Septbr., stylo novo Anno 1599 til Velb. Mette Kotte, Hans Muulis, Borgemester i Odense. Udskriftens Rigtighed er attesteret af S. Bircherod; — 7. Tycho Brahes Brev til Kong Christian fra Kjøbenhavn 1597 samt Kongens Svar paa samme.

299. Et Calendarium, skrevet paa Dansk, fornemmelig indeholdende Familieoptegnelser om forskjellige adelige Familier. Forfatterens Navn findes ikke; Bogen maa være skreven omtrent Aar 1600, da ingen Antegnelser gaae ud over dette Aar; men de fleste ere fra de sidste 30 Aar af Aarhundredet. — En stor Deel rene Blade i Bogen ere benyttede af en senere Eiermand til Tegneøvelser. Stort Kvartbind.

300. En meget stor Foliant paa 542 Blade, indeholdende: 1. Antegnelser af adelige Slægter med høstaaende colorerede Skjoldmærker, udarbejdede af Fru Elsebeth Bryske (født 1585, d. 1634). Derefter følger 2. en Angivelse af hvad den jydsk Adel 1543 bevilligede Christian III, Summen angiven for hver enkelt Navngiven; — 3. Registre over de i Slægtbogen anførte Adelspersoner; — 4. Optegnelse over den fynske og laalandske Adel, som hylkede Prinds Christian i Odense 1655, samt af den jydsk, som hylkede ham i Viborg; — 5. Fortegnelse over de Herregaarde, som ved Aaret 1649 ere i Jylland (284), Fyen (98), Laaland (35), Sjælland (82) og Skaane (92). — Dette store, noget beskadigede Haandskrift mangler Titelblad; Angivelsen af Elsebeth Bryskes Forfatterskab til

Værkets Hovedpart (Slægtebogen) støtter sig til en Notits foran i Bogen, skreven med K. Brahes Haand.

301. Et lille Qvartbind med en Deel colorerede Skjoldmærker. Desuden findes en stor Mængde løse Blade saavel med trykte som tegnede Skjoldmærker. Uden nærmere Angivelse.

302. Fru Beate Bildes Herkomst, Leffnet og Christeligt Endeligt. — Skrevet paa hendes Dødstid (født 1526, d. 1595).

303. Et lille Qvarthefte med Optegnelser om Rønnernes Slægt og Familiebegivenheder ved Gl. af 16de Aarh. Det er skrevet af Anna Rønno, Datter af Eiler Rønno til Hvidkilde og Anna Krabbe.

304. Nogle Qvarthefter, der indeholde Dagbogs optegnelser, begyndte med Aaret 1625 og fortsatte gennem en lang Arrække. Fuldstændigst ere Meddelelserne i Aarene 1625-27; men Forfatteren, som er med paa det tydske Felttog, standser sine Meddelelser paa Marschen i det Hanovranske og fortsætter dem først med Aaret 1630. Fra dette Aar findes Antegnelser lige indtil Aaret 1556, men saa spredte, at endog flere Aar ere ganske forbigaaede. Forfatterens Navn findes ikke anført paa noget Sted; men af mange Steder fremgaaer det umiskjendeligt, at det maa være Rigsraad Sorgen Brahe. Optegnelserne angaae meest Forfatterens Privatvirksomhed, men indeholde dog ogsaa Meddelelser om Datidens Begivenheder.

305. Et Qvarthaandskrift, hvori Fru Ellen Gjøs (Mourik Ascherslebens til Jonstrup) Slægtregistre, Liv og Endeligt ere optegnede af hendes Sjælesørger (d. 1656).

306. Jomfru Anna Gjøs Slægt, Liv og Endeligt (d. 1680) af Mag. Ludvig Stoud. Foliohefte.

307. Optegnelser over Fru Susanne Gjøs (Prez

ben Brahes til Engelsholm og Hvedholm) Slægt, Liv og Endeligt († 1683) Qvarthefte.

308. Et Qvarthaandskrift med en stor Mængde Inscriptioner af adelige Gravmæler i forskjellige Kirker.

309. Monumenterne i Hornslet Kirke. — Qvarthefte uden Aarsbetegnelse.

310. Fortegnelse paa de Baaben, som findes udi Sorøe Kirke; — Register paa de Herrer, Førster och andre Raffn-fundige Personer, som ligger begravne i Ringsted, Sorøe oc Underschouff. — Uden Aarstal. 4to.

311. Et Qvarthefte, hvori 1. Inscriptioner af Herlufsholms fri-adelige Scholes Kirke (tilegnede Karen Brahe af Medelfart, collega scholæ 1734); — 2. Catalogus librorum illustris scholæ Herlovianæ.

312. Procerum index insignium. Daß ist eine Anzeige und Auflöfung aller in- und ausländischer Potentaten, Herrschaften und Stände Wapen, deren sich die Calendar-schreiber . . . bedienet. Mürdenberg, gedruckt von Christopher Endtern. — Qvarthefte.

2. Løse Papirer, som indeholde Bidrag til Danmarks Historie.

Pakke A (313).

1. Til Frederik IV Historie:

a. 74 løse Blade med Meddelelser om den elleve-aarige Krig under Frederik IV, saavel om Søkrigen som Landkrigen; navnlig findes ikke faa Breve og Løbesedler fra Leiren ved Stralsund og fra Krigsskuepladsen i Norge.

Relation og Journal hvad udi og i nærmeste Egnen omkring denne deris fglg. Majestæts mig allernaadigst anfortroede Fæstning Friderichsteen fra Fiendens Intrængende indtil hans udmarsch herfra igjen daglig er forefalden. — Journalen er ført fra 10 Novbr. til 20 Decembr. 1718. Qvarthefte.

b. Kongelige Forordninger. Forordn. om at hjemforlove Landeværnet og Strandvagterne, 26 Aug. 1700. — Kgl. Tilsagn til Borgere, som udmærke sig under Kriggen, om at nobiliteres, og til Bønderne paa Sjælland, Møen, Laaland og Falster, som vise særdeles Iver og Mandhaftighed, om at løses fra Borneffkab. 15 Aug. 1700. — Forordning af 3 Novbr. 1700 om Optagelse af en Deel af følgende Aars Matrikelskat. — Monita Synodi Vardensis ad diem 25 Octbr. 1702. — Forordn. af 10 Octbr 1702 om Sagttiden paa Kornmarker. — Forordn. af 29 Aug. 1702 om Tienders Regulering. — Forordn. af 24 Septbr. 1708 angaaende Betlere saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, Kjøbenhavn undtagen. — Forordning af 22 Septbr. 1709 om Tilveiebringelse af Artilleriheste. — Forordn. af 25 Marts 1710 om et nyt Krigsstyr, som skal paalignes saavel Kjøbstad= som Landbefolkningen af dertil udnævnte Commisfairs. — Forordn. af s. Aar om at stille en Rytterhest af hver 50de Tønde Hartkorn af alle privil. Hovedgaardstaxter. — Forordn. af 28 Mai 1712 næsten ordlydende stemmende med den af 3 Novbr. 1700 om Optagelse af en Deel af følgende Aars Skatter. — Forord. af 25 Mai 1712 om Havreleverancer. — Forordn. af 20 Januar 1713 om et nyt Krigsstyr, der ligesom det af 1710 skal paalignes ved Commisfairs. — Forordn. af 16 Octbr. 1713 om de autoriserede Sedlers Omverling. — Forordn. af 31 Octbr. 1713 om Levering af Rytter=

heste af Hovedgaardstærter, Præstegaarde og Degneboliger.
 — Forordn. af 5 Januar 1714 om Fremgangsmaaden med
 dem, som ikke kunne betale Leiermaalsbøder. — Forordn.
 om Kornskatten for Aar 1714. — Forordn. af 12 April s. A.
 om Indsendelsen af allehaande Fundatser og Gavebreve til
 Cancelliet forat befordre til Trykken. — Anordn. af 18
 Aug. 1716 til Amtmændene om at præsse alle Fartøier,
 der høre til deres Amter, og sende dem med deres Besæt-
 ninger til Kjøbh. inden Maanedens Udgang. — Forordn.
 af 10 Marts 1716 om Afholdelsen af en extraordinair
 Takke- og Bededag d. 24 April s. A. i Anledning af Kri-
 gen (tilligemed Biskop Muus's Meddelelse herom til Prov-
 sterne). — Skattekornsforordning for Aar 1716. — Be-
 kjendtgj. af 30 Decbr. 1717 om Salg af nogle Ryttergod-
 ser ved en dertil bestikket Commission med vedføjede Con-
 ditioner, undertegnede af Commissionens 3 Medlemmer. —
 Forordn. af 23 Juni 1718 om Opgelt paa Kroner. —
 Forordn. af 7 Juli 1721 om Oprettelse af et Lotteri i
 Kjøbh. hvis Gevinst skal anvendes til Digernes Reparation
 i Slesvig, Oldenborg og omliggende Lande. — Forordn.
 af 9 April 1723 om Fremgangsmaaden med Dvækeren Ro-
 bert Barcklais Catechisme, hvoraf nogle fordanskede Grem-
 plarer vare komne til Norge. — Rescript af 3 Marts
 1730 til Biskop Lodberg om en Takkefest til Admindelse
 om den augsb. Confess. paa 3 S. est. Trinit. (25 Juni).
 — Rescript af 12 April 1715 til Stiftamtmand og Biskop
 i Fyen (Gedde og C. Muus), at alle Retsfager, som an-
 gaae Skoler, Hospitaller eller Fattiganstalter, skulle i behø-
 rig Tid anmeldes for Stiftsautoriteterne, forat disse kunne
 varetage bemeldte Stiftelsers Færd. — Instrux for Kirke-
 inspectorene i de dem betroede 3 Rytterdistricter af 28
 Marts 1721. Foliohefte. — Et Dvarthefte med samme

Instrux samt en for Amtmændene af s. Dato angaaende de i deres Amter værende Kirker og Skoler.

c. Copi af Dronning Annas Brev til Frederik IV hvori hun berømmer de danske Troppers Forhold ved Ramelliers, dat. Windsor d. 16 Juni 1706. — Copi af Kongens Svar til hende, dat. 2 Juli 1706. — Brev fra Svar Brinck, dat. Verona d. 27 Dec. 1708 til Contreadmiral Chr. Thom. Sehested, med Notitser om Kongens Udenlandsreise, paa hvilken Brinck ledsagede ham som Sjælesørger. — Brev fra Samme til Samme, dat. Florents 23 Marts 1709, med Beretning om Kongens Ophold i Venedig under Carnevalet m. m. — Et Folioblad, hvorpaa: Inscriptio domus Ranutiæ Bononiensis, der havde herbegeret Kongen i Venedig. — En liden og kort Efterretning for een hver Husholder og Husholder, hvorledes de sig skulle . . . præservere fra den ihige smitsom grasserende Siugdom. Afskrift af en i Kjbh. 1711 trykt Anviisning. — En Liste, der angiver Tallet paa dem, som døde af Pesten i Kjbh. i de første 16 Uger (21 Juni-10 Octbr. 1711). Den specificerer Tallet for hver Uge saavel af Mandkøn som Qvindelkøn samt af de paa Lazareterne døde (Summen af Døde i disse 16 Uger er 20,549; i den 17de Uge, hvor Meddeleren har standset, vil Tallet efter hans Formening ikke overstige 300). — De norske Præsters Klage for Kongen over Menighedslibets Fordærvelse, af 17 April 1714. — Vidtløftig Beretning om Jubelfesten i Kjbh. 1717, paa flere Folioark. — Biskop Jacob Lødbergs Forslag til Provsterne om Oprettelse af en geistlig Enkekasse efter samme Grundsætninger som den sjællandske. — Admiral Knud Neegaards Afskedigelse, Kongebrev af Mar 1719. — Christian Ranzaus Afskedigelse fra Flaadens Bestyrelse, Kongebrev dat. 25 April

1721. — Sammes Afſſedſtale i Sætatſ-Commiſſariatet, April 1721. — Kgl. Reſcript til Biſkop Lodberg at befale Kirkebøn holdt for Dronning Anna Sophie, 30 Mai 1721. — Indbydelse til at tiltræde det kgl. octroyerede Bergensſke Grønlandſke Compagni, d. 27 Febr. 1723. — ſkrivelse fra Biſkop Lodberg til Provſterne af 1 Juni 1723, hvori anbefaleſ dem at benytte det til Fordeel for den grønlandſke Miſſion oprettede Lotteri. — Forſkjellige vidtløftige Beretninger om Dronning Loviſeſ Død og Ceremonielet ved hendes Liigbegængelse. — Tydſke Optegnelſer om Ceremonielet ved den 1705 afdøde Prinds Wilhelms Liigbegængelse. — Ceremonielet ved Prindsesſe Hedvig Sophieſ Liigbeg. — Beſkrivelse af Frederik IV caſtrum doloris i St. Hans Kirke i Odense tilligemed de ved Sørgehøitiden affungne Sange.

2. Til Chriſtian V Hiſtorie:

Ceremonielet ved Kong Chriſtians Salving d. 7 Juni 1671. — Conſumptionsforordning af 1 Febr. 1672. — Dito af 1 Januar 1673. — Nogle Optegnelſer om Krigſſtyret for Aar 1676 for Aarhus og Ribe Stifterſ Bedkommende. — Nogle Optegnelſer om Klagepunkterne i Griffenfeldts Proceſ og en omſtændelig Beſkrivelse af hvad der giſ for ſig ved Executionen. — Et Foliohefte, hvori 1. Biſkopperneſ Betænkning over de dem i Mai 1674 af Kongen forelagte 3 Spørgſmaal om Tilladelighe-den af at gaae over til den catholiſke Religion; — 2. Brev af 24 Juli 1677 fra den i Kjøb. nedsatte geiſtl. Commiſſion til Thyens Biſkop, hvori man udbeder ſig denneſ Betænkning over 4 kirkelige Spørgſmaal; — 3. 2 indſendte Betænkninger, den første underſkreven af Jens Bircherod, den ſidſte uden Underſkrift, ſtillet til Jens Krage-lund, Biſkop i Ribe. — Copi af Domſacten over Oluf

Rosenfrank i Anledning af hans Bog *Apologia nobilitatis Daniæ*, Qvartheste 1682. — Forordning af 9 Juni 1683 om Skatteinddrivelse. — Forespørgsler fra Politimester Rasch i Kjøbh., undertegnede 30 Marts 1683, med tilføiede fgl. Resolutioner til samme, undertegnede 3 April 1683, 5 Folioblade. — Forordning af 15 Decbr. 1684 om Rytteres Underhold hos Bønderne, hos hvilke de ligge i Qvarteer. — Nogle korte Optegnelser af Eleonore Christine om hendes Liv samt nogle Vers, skrevne med hendes egen Haand i Maribo 1686. — Ole Worms versificerede Ansøgning om Naade til Kongen, skrevet fra Fængslet til Kronprindsen, til Gyldenløve, til Kingo. — Kgl. Skrivelse til Christen Rodberg, Biskop i Ribe, om rigtig Erlæggelse af Degne- og Præstetiender, dat. 21 Juli 1688. — Sagtforordning af 8 Decembr. 1688, 6 Qvartblade. — Designation derjenigen Versohnen, welche 19 April 1689 beyhm Brande auf dem königl. Sloße Ama-lienburg elendlich sind umbß Leben kommen. — Psalmebogsforordning af 25 Jan. 1690. — Forordning om Jordegodstaxt i Danmark, 13 Jan. 1691. — Forordn. angaaende Præsteres Annex- og Mensalgaarde i Aarhus Stift, 30 Mai 1693. — Nogle Optegnelser af Forhørene i Thistedprocessen; et Brev fra Biskop Bircherod til Biskoppen i Viborg om samme Sag, dat. 11 Juli 1696; Høiesteretsdom i samme Sag; nogle Betænkninger af en Anonym over den hele Begivenhed. — Forbud mod Udførsel af Kornvarer i Danmark og Norge, 2 Novbr. 1697. — Forslag i 8 Punkter, overgivet til Baron Suel om Bestemmelser i Hamborgs Forhold til Kronen, 26 April 1697. — Taxter, hvorefter Maal og Vægt sælges af Kjøbh.'s Magistrat efter Forordn. af 10 Jan. 1698. — Forordn. 19 Novbr. 1696 om Matrikelskat, Rytterholdspenge, Dre- og

Flekkesskatten i Danmark for Aar 1697. — Nogle Optegnelser om Ceremonielet ved Christian V Liigbegængelse.

3. Til Frederik III Historie:

Copi af et Kongebrev af 29 Juni 1649, hvori Kong Frederik tilfuger D d e n s e By det Privilegium, at alle Bytingsfager skulle paadømmes af Borgemester og Raad, og deres Dom være inappellabel undtagen for Kongen og Rigsraadet. — Rigtig Forteignelse paa Danmarks Riges Adell, deris forsterkning udi forleden Krigs Tid, uddragen efter den Forteignelse Litr. A, som offuer Adelens, Geistlighedens og Borgerskabens Forsterkning af samme Tiid findes indlagt, 1649. Foliohefte. — Copi af Kong Frederiks Brev til Dronning Christine i Anledning af Ulfeldts Ankomst til hendes Hof. — De danske Rigsraaders Brev til de svenske i samme Anledning. Copien mangler Underskrifter og ligesom det forrige Brev tillige Datum. — Et Folioblad med Overskrift: Haag ¹⁰/₂₉ Januar 1652, men uden Underskrift (maaskee ogsaa defect); det indeholder politiske Notitser paa Tydsk om Forholdene i Generalstaterne, England og Frankrig. — Et Foliohefte med Fortegnelse over hvad Ridderskabet ifølge fgl. Opfordring af 20 Juni 1653 har bevilliget til Rigets Forsvar. — Fortegnelse over hvad der til Landkisten vil indkomme fra Tjen af den bevilligede Contribution for Aarene 1652 og 1653. — Fortegnelse fra Aar 1653 med en Specification paa hvad der saavel fra Adelige som Andre i Tjen er indkommen eller endnu refter af de ubevilligede Contributioner siden sidste svenske Krig. — Copi af Kong Frederiks Bekjendtgørelse om Oprettelsen af en Slags Livrentekasse efter Poul Klingenberg's Forslag, undertegnet 14 Marts 1653, Foliohefte. — Copi af et Kongebrev af 14 Jan. 1657, hvori Christine Munc og hendes Børn fra-

dømmes al Ret til at føre Titel af Grevinde af Slesvig og Holsteen samt føre det kongl. Huses Vaaben, hvilken Befaling skal forkyndes fra Prædikestolen. — Brev fra Corfik Ulfeldt fra Leiren foran Fredericia til Jørgen Brahe, Mogens Høg, Henrich Gyldenstjerne og Peter Lange om at foranstalte en Sammenkomst med ham udenfor Fæstningen, for der at træffe Aftaler, dat. 1 Septb. 1657. — Corfik Ulfeldts Brev af 12 Aug. 1657 til „Peter Lange, Landsdommer i Sylland, samt hans Medbrødre saa oc samtlige Commissarier udi Sylland“ om at hylde Carl Gustav. — Kongebrev af 28 Febr. 1657 om Maanedsskatten (1 Rigskort maanedlig af hver Bonde). — Et Qvartheste, hvori 1. de af Frederik III Aar 1661 Adelen, Geistligheden og Kjøbstæderne meddeelte Privilegier; 2. Et Brev fra Christen Skeel Albretsen til Kongen, hvori han ansøger om at fritages fra sin Post som Rigskraad, dat. 27 Febr. 1659. — Forordn. af 4 Juli 1662 om Beskatning efter Hartkornet saavel af Hovedgaarde som Bøndergaarde. — Forordn. af 27 Febr. 1664 om Stempelpapir.

4. Til Christian IV Historie.

Opptegnelse over nogle tvistige Punkter i Forholdet mellem Danmark og Sverrig, der skulle forsøges mægledes. Den mangler Aarsstal, men maa henføres til Calmarfrigen. — Copi af Kongens Brev, dat. Boller d. 8 Januar 1623, til nogle Rigskraader og andre Adelsmænd med Befaling for samme til at begive sig til Sorø og foretage det foreløbige Syn over Bygningerne der i Anledning af Academiets forestaaende Oprettelse. — Forordn. om Røstjenessten af 3 April 1625. — Udkast til den hvenske Adels Svar paa nogle til dem af Kongen stillede Opfordringer med Hensyn til Landets Forsvar, dat. 14 Januar 1627. Folioblad. — Den jydsk Adels Klage over de tyske Goldknæg-

tes Tyranni før de Keiserliges Indfald, 1627. — Rgl. Anordning om at hver femte Mand, Gifte saavel som Ugifte, skal udfriives i Nyborg Lehn, Ugedagshønderne undtagne, 1628. — Copi af Kong Christians Revers til den fyenske Adel, af 27 Juli 1630, at det Tilskud paa 50 Daler for hver rustet Hest, som de i de forløbne Aar have gjort, ikke oftere skal kræves dem af ham eller Efterkommere som nogen Skyldighed. Paa samme Folioblad endnu en lignende Revers af 30 Octob. 1641. — Copi af Kong Christians Brev af 7 April 1634 til Mogens Raas og Søren Brahe om at forhandle med de fyenske Interessenter i det ostindiske Compagni om et Pengetilskud til Compagniets Forsvar. — Liste over dem, som døde af Pesten i Aaret 1637 i Kjbh., optalte efter Sogne, ligeledes over de ægte og uægte Fødsler i samme Aar. — En Opskrift over de af Kongen approberede Taxter for nogle Artifler til hans Huusholdning for Aar 1645. — Copi af Kongens Tilstaaelse til Søren Brahe, at han maa lade bortføre fra Hveen de Stene, hvorpaa findes Inscriptioner og desl. — Et Brev fra Haag, dat. 6 Octbr. 1645 til Cantzler Reventlau angaaende nogle danske Skipperes Klager over ilde Medfart af det hollandske Admiralitet.

5. Til Frederik II, Christian III og Christian I Historie:

Originalbrev fra Kong Frederik II til Frank Bilde om hans Lehnregnskaber, dat. 14 Febr. 1563. — Copi af Frederik II Revers af 15 Mai 1568, hvori han tilfiger Adelen, at de Tjenester, de i Svenskekrigen have ydet ud over deres Skyldighed, ikke skulle præjudicere deres eller deres Efterkommeres Forpligtelser. — Kong Frederik II Revers i Anledning af hans Sønns Kaaring, dat. Koldinghuus 13 Juli 1580. — De danske Gesandters Andragende

for Keiseren, hvori de i Kong Christian III Navn intercedere for den fangne Churfyrste Johan Fredrik. Uden Underskrifter og Datum. — Copi af Christian I Brev af Aar 1454 angaaende Odense Byes Magistrat. — Copi af Christian I Brev af Aar 1459 til Otto Nielsen, hvori han i Raade fritager ham for Hofmesterembedet.

Pakke B. (314).

1. Retlige Documenter og andre Documenter.

Copi af nogle Documenter fra Aar 1453 St. Sorgen gaarden ved Svendborg vedkommende, Foliohefte. — Copi af en Obligation fra Aar 1497, udstedt af Otto Skindæl til Egekov til Marquard Rønnow til Hvidkilde. — Copi af Herluf Trolles og Birgitte Gjøes Fundats paa Herlufsholms Skole 1566. — Copi af et Gavebrev paa 400 Rdl., som Axel Brahe til Elvede skænker tilligemed de aarlige Renter til 5 fattige i nogle Boder i Sarkjøbing, 3 April 1610. — Copi af et Gavebrev paa 100 Rdl. til Skolebørn i Kallundborg af Steen Brahe til Knudstrup. — Copi af Sorgen Brahes Fundats paa et Legat af 200 Rdl., hvis Renter skulle fordeles blandt 12 elendige Almisselemmer i Åsens 1627. — Copi af Sorgen Brahes Fundats paa Horne Hospital. — Copi af et Gavebrev af Aar 1640 af Palle Rosenfrank til Krenkerup til Fordeel for Rosteds (?) Hospital. — Sorgen Brahes Gavebrev paa 100 Rdl. til 6 fattige i Besslinge Sogn, 1632. — Sorgen Brahes Obligation til Borgemester og Raad i Åsens paa 500 Sl. Dler., som han har legeret til Gunst for 4 Skoledisciple, 1647. — Otto Gise's Obligation til hans Moder Sophie Belev i Anledning af Gaarden Brandholms Overdragelse til

ham, 1631. — Preekes Klosterordning af Kong Christian IV renoveret og confirmeret, 18 Oct. 1636, Qvart-
 hefte. — Copi af en Fundats paa 1000 Rdl. til Hessel-
 ager Skole af Tønne Friis til Hesselager og hans
 Brødre. — Et Udkast til et Document af nogle i Odense
 forsamlede Adelsmænd, hvori de forpligte sig til at under-
 holde en Læge med 300 Rdl. aarligt; mangler Underkrif-
 ter og Datum. — Copi af Anna Gjøe's Brev paa 100
 Rdl., skjenkede til St. Peders Kirke i Næstved 1673. —
 Copi af en af Henrik Brahe til Hvedholm til Biskop
 Ringo tilsendt Bekræftelse paa hans Moster Anna Gjøe's
 Gavebrev paa 200 Rdl. til Hvidkilde Fattige, 1698. —
 Commissionsdom i Sagen mellem Procurator Nicolai
 Duus og Fru Majorinde Penk, 1663. — Domsact i
 en Criminalsag mod Somfr. Agnete Budde og Fru
 Regine Grubbe, anklagede for forsøgt Giftemord paa
 Fru Birgitte Skeel, Grevinde af Parsberg 1678. Fol.
 stemplet Papir. — En anden Domsact i samme Sag. Fol.
 stempl. Papiir. — Domsact i en mellem Karen Brahe
 og Thomas Hansen i Glensborg reist Sag. Fol.
 stempl. Papir, 1732. — En anden Domsact i en Sag
 mellem samme Parter. — Fundats paa Odense Kloster,
 confirmeret af Kong Fredrik IV, 15 Marts 1717. Fol. —
 Extract af samme (§ 14-26). Fol. —

2. Blandinger.

Et Folioblad, hvorpaa Dronning Christine af Sver-
 rigs Ged 1644; Arvesyrsten Carl Gustavs Hyltingsseed
 til Dronningen; Rigsraadets Ged. — Et Folioark med Co-
 pier af nogle Breve af Dr. Christine. — Nogle Pro-
 positioner af samme Dronning til den svenske Rigsdag i Juli
 1650. — Kongens af Frankrig Ludovici XIV Brev
 til Kong Carolum Gustavum aff Sverig offuer sin

Succession, dat. Paris d. 30 April 1654 (paa Fransk). — Fortegnelse over de Breve, Falck Gjøe tog til sig af Brevkisten i Hendrik Gyldenstjernes Capel, 8 Jan. 1630. — Et latinsk Brev med Reisenotitser fra en Sorgen Schouard til Erik Falck og Sorgen Brahe (qui studiorum causa Genevæ commorantur), 1601. — Et Qvart-
 hefte med Optegnelser af Mogens Gjøe, Gesandt i Moskau, over Ruslands Naturforhold, Regjering, Folkets Religion, Cultur og Sæder paa Ivan Basilievich II Tid. — Et Foliohefte med adskillige Meddelelser om engelske Forhold, fra Aar 1626. — Copi af en Inscription, som er lagt ned i Alteret i Preekes Klosterkirke og blev funden ved sammes Nedbrudelse. — Copi af et Brev fra Hertug Fredrik Wilhelm af Sachsen og hans Gemalinde til de danske Rigsraader med Taksigelser for den modtagne Gæddergave, Jan. 1655. — Forordn. af Carl Gustav, udstedt fra Stockholm 24 Juli 1660, om en alm. Takkefest over hele Sverrig, undertegnet paa Kongens Begne af Hedvig Eleonore. — Et Folioblad med Overskrift: Ludvigs, König von Frankreich, Glaubensbekenntnis" samt „Fransöjische Bußpsalmen" (Pasqviller). — Pasqviller over de Svenske i Anledning af Slagene ved Calisch og Pultava. — Adskillige Pasqviller over Steenbuchs Færd i Altona. — Foliohefte med: Wundersames Prognosticon oder Prophezeiung was in diesem Jahre 1708 geschehen soll, beschrieben durch Isaak Brickerstaff Edelman. — Et anonymt Vredigt over Admiral Christian Sehestedt. — Oplysning til Behandlingen af Qvæghge 1732. — Christian VI Ordre til Biskop Borm af 23 April 1734 om den Maade, hvorpaa Kjøbenhavns Præster skulle forholde sig under de i Anledning af de pietistiske Stridigheder udbrudte Uroligheder. Folioark. — Forskjellige

Meddelelser om Pietismen, bl. A. af Christian Pontoppidan og Holbek. — Nogle Opsatser med Hensyn til en af Præsten Ewald i Waisenhuset holdt Prædiken. — En af Keenberg underskreven Opfordring til Notarius publicus af 12 Marts 1734 om at affordre adskillige (navngivne) Studerende, hvad Oplysninger de maatte kunne meddele betræffende nogle af Hrr Ewald i Waisenhuusprædikener fremsatte Lærepunkter. Folioark.

3. Andre historiske Skrifter. Reisebeskrivelser.

315. Hæltinners Pryd, den første Part, som melder om fornuftige Striibare regjerende Hæltinner. — Karen Brahe har noteret, at Bogen er sammenskreven af Eleonore Christine, da hun boede paa Mariager Kloster, efterat hun var kommen ud af Blaataarn. — Udskriften er tagen med en smuk og tydelig Haandskrift. 4to.

316. Kong Jacobs Tale til sin Søn Prinz Henrich i England, hvorledes en Chresten Konge bør at anstille sig imod Gud. — Uden nærmere Betegnelse. 4to.

317. Philippi Cominæi Historiske Antegnelser om de franske Konger Ludvig XI (10 Bøger) og Carl VIII (5 Bøger) tilligemed Sleidani Forklaringer til samme. — Hverken Oversætterens Navn eller nogen Aarsbetegnelse findes. Det hele Foliohaandskrift paa 652 Sider er skrevet med samme tydelige Haand.

318. Et Haandskrift med en Oversættelse af Julii Cæ-

saris den Fransöfke Krigs Beskrivelse (de 3 første Bøger).
Oversat af Anna Margrete Dvikhov til Sandager-
gaard. 8vo.

319. Salustii Crispi Historie om Catilinæ Forræderi.
— Hverken Oversætterens Navn eller Titel findes. 4to.

320-321. 2 store Qvartbind med Reisebeskrivelser: 1.
Beskriffuelse om den tanckuerdige Reysse til Lands gennem
Persien til Ost-indien, giort med den høycædle So-
han Albrecht van Mandelslo offversat af
Hoythysken oc Høllandsk paa vort danske Maal af Joh.
Maurik, Anno 1672. — 2. Udførlig Beskriffuelse paa
den kundbare Reysse til Muscov og Persien, som efter
Leiligheden er tildraget ved en Holsteiniske Ambassada
offversat af Hoythysken af Joh. Mauriken 1673.

322. Min Reyses fortte Beskriffuelse med min Broder
Cnevold Parsbjerg aff Danmark [af Grev Christopher
Parsbjerg]. — Reisen, der er begyndt ved Udgangen
af Aar 1648, er gaaet over Holland, hvor man i For-
aaret flg. Aar traf sammen med Corfik Ulfeldt paa hans
Ambassade i Holland. Derfra til Sydtydskland, til Fran-
krig, til Italien. Reisebeskrivelsen ender med Neapel ved
Begyndelsen af Aaret 1653.

323. Et Qvartbind, hvori en Dagbog, holdt paa en
Reise gjennem Nordtydskland, Holland, Frankrig og Ita-
lien; begyndt i Juli 1668. Den er skrevet paa Dansk,
Tydsk, Fransk og Italiensk; men Forfatterens Navn er
intetsteds at finde.

III. Æsthetiske Skrifter.

1. Gamle Folkeviser.¹⁾

324. Et Foliohaandskrift (i Sv. Grundtvigs Udgave af „Danm. gl. Folkev.“ benævnet: Karen Brahes Foliohaandskrift), som bestaaer af 317 Blade, men hvoraf dog nogle ere udrevne. Det er skrevet til forskjellige Tider, men den første, største og vigtigste Deel (264 Blade) er skreven med een og samme Haand omtrent ved Aar 1550. Skriveren har vel intet Sted anført sit Navn eller Tiden; men efter Haandskriften at dømme kan den ikke være meget yngre, medens paa den anden Side en i Anledning af Christian III Datter Annas Formæling (1548) optagen Vise forbyder at tillægge den en større Ælde. Denne Deel af Haandskriftet indeholder 200 danske Viser — alle med Undtagelse af den omtalte Vise gamle Folkeviser („Kæmpeviser“) — og viser sig at være en Afsskrift af eet eller flere ældre, nu ubekjendte Haandskrifter. Denne sidste Omstændighed fremgaaer deels allerede deraf, at det er skrevet med een Haand, kjendeligt i eet Træk; deels ogsaa af Visernes Sprog, der er ældre end Afsskrivningens Tid; endelig ogsaa af den Omstændighed, at Afsskriveren paa et Sted har ladet 4 Blade ubeskrevne og i Visernes Numerække oversprunget 3 Numere. Forøvrigt mangler ethvert Spor til at bestemme Noget om den benyttede Kildes Alder, Tilblivelsesmaade eller Hjemstavn. — Haand=

¹⁾ Ved Beskrivelsen af disse har jeg benyttet nogle af Cand. philos. Lieutenant Sv. Grundtvig mig velvilligt tilstillede Meddelelser.

skriftet har i sin Tid tilhørt Knud Brahe (Farbroder til Karen Brahes Farfader); thi hans og hans Hustru Mette Langes egenhændigt skrevne Navne findes tillige med Årstallet 1583 og forskjellige Mærker og Valgsprog. Ligeledes findes Otto Gjøs Navn med en fransk Tilskrift til Ellen Gjøe, hans Søster, med Årstallet 1625. Fra Ellen Gjøs Besiddelse er det vel saa gaaet over i Søsteren Anna Gjøs Bogsamling og derfra i Karen Brahes.

Paa denne Dmgang har Haandskriftet modtaget forskjellige Forøgelser: 1. Et ikke aldeles fuldstændigt Register til den gamle Samling; 2. En ny Række Viser, 10 i Tallet, skrevne med forskjellige Hænder, dog alle i det 17de Aarh., 6 af dem ere Folkeviser, de 4 Digte fra Skriverens Samtid (eet angiver sin Tid til 1652).

Af de 210 Viser, som findes i det hele Haandskrift ere 10 (6 i den ældre, 4 i den yngre Samling) meer eller mindre defecte, af dets 205 ægte Folkeviser vare de 98 utrykte indtil 1847, og for 15 af disse er dette Haandskrift den eneste Kilde.¹⁾

325. Et Qvarthaandskrift paa 162 Blade („Steen Billes Haandskrift“), der er skrevet med mange (38) forskjellige Hænder. De fleste omtrent samtidige med den Ethen Claüßen Bilde, som har indskrevet en Vise Aar 1555; den sidste har Årstallet 1589. Af de 87 Viser, som dette Haandskrift indeholder, ere de 46 „Kæmpeviser“, Resten deels folkelige Skjemteviser deels lyriske Digte fra 15 og 16 Aarh.

¹⁾ Om dette Haandskrift saavel som om de 4 følgende cfr. iøvrigt Sv. Grundtvigs „Prøve paa en ny Udg. af d. Folkeviser“, 2 Dplag 1847, S. 41-42, — og E. Molbechs „Hist.-biogr. Saml.“ 1847, S. 12 flg.

326. Et Haandskrift paa 74 Folioblade („Jde Gjøs Haandskrift“), indeholdende 75 Viser, hvoraf 24 Ræmpeviser, men Begyndelsen mangler (det begynder midt i B. 32 af en Vise). Imellem 2 Vers i den 47de Vise findes Navnet Jde Gjõe skrevet egenhændigt. Saaframt denne Jde Gjõe er Søster til Anna, Ellen og Falck Gjõe, er hun født 1608, d. 1654. Haandskriftet er altsaa ikke yngre end Aar 1654, men efter Skrift og Indhold at dømme er det heller ikke ældre end Aar 1600.

327. Et Qvarthaandskrift („Karen Brahes Brudstykker“), der ikke indeholder nogen egen Samling, men 2 Fragmenter af forskellige Visebøger af forskjelligt Format, i en senere Tid sammenheftede. Det første Fragment paa 10 Blade har 2 Viser, hvoraf den første mangler Begyndelse, det andet paa 14 Blade har ligeledes 2 Viser, som begge ere defecte. Det første Fragment synes skrevet omtrent ved Midten af 17de Aarh., det andet maaskee noget tidligere; men i intet af dem findes noget Mærke, Navn eller Aarstal, som kunde give nærmere Oplysning om deres Tilblivelse.

328. Qvarthaandskrift, indheftet i Pergament, paa 80 Blade („Karen Brahes Qvarthaandskrift“), der indeholder 12 Viser, alle „Ræmpeviser“. Flere af Viserne have Mærker under sig: under No. 2 staaer Aarst. 1626 (? 36); under No. 4 har Afskriveren skrevet: „Anno 1651 d. 14 Martz paa Hørby Lund bleff denne Vise udskreffuen“; derefter nogle Mærker, Tal og Levninger af et Navn, der er overstreget, saa kun Endebogstaverne dt ere kjendelige. No. 5, der er skrevet af samme Haand, har samme Underskrift, gjort ukjendelig paa samme Maade; under No. 6: „den 19 Martz 1651“; under No. 10: „schreffuit paa Lesø den 28 Marsius 1658.“ — Rundt om i Bogen findes

iøvrigt enkelte Ord og Bogstaver opkradsede, maaskee af den Samme, som paa flere Steder i den har skrevet sit Navn: Tyge Pederhøn.

2. Kroniker, Riimkroniker og Digte.

329. En Historie om den Stormechtige Førstis Alexanderi Fødzell, Leffnet, Seder, Mandom, Dyder, herlige och Underlige Gjerninger dermeth hand Under-
tvingde den ganke Verden og gjorde hende sig Underdanig
och skatshyldig, meget lystig at læse. Skiencket Erilig och
B. Mand Thagge Krabbe til Jordberriggaardt, Kgl. Maj.
Høffuikmand til Dekloster af Mogens Nielson.
— Stort Qvartbind, skrevet med en smuk og tydelig Haand.
Det er ordlydende stemmende med det, som Nyrup („Alm.
Moerskabslære.“ P. 48) omtaler som Peder Pedersen Gal-
then's Oversættelse eller Bearbeidelse af Johan Hartliebs
Original, dog er Dedicationen til Kronprinds Christian
(Christian IV) her udeladt. Haandskriftets Alder maa
sandsynligviis sættes til Slutningen af de 16 Aarh.

330. Et andet Haandskrift med en Krønike om Alexander Magnus, uden Titelblad. Den er aabenbart
efter samme Original, men en anden Bearbeidelse, der
heller ikke fører Fortællingen saa langt ned i Tiden som
den foregaaende, idet den standser ved Alexanders Død,
medens hiin medtager Noget af Diadochregjeringen. Haand-
skriftet giver iøvrigt aldeles ingen Oplysning enten om

sin Alder eller Forfatter; efter Skriften at domme synes det noget yngre end det foregaaende. 4to.

331. Enn Bdskrift aff adskillige gamle Schribenters bøger om nogle Slaugs folck, som med beueffnit hand haffuer y fordom tyd udfarit aff disse Nordiske lande och siden faait Regimente offuer mange land och Riger udi werdenn. — Et gammelt Qvarthaandskrift, der mangler Betegnelse baade af Affskriver og Tid, men denne sidste maa med Rimelighed sættes til Slutningen af 16de Aarh.¹⁾

332. Et Qvarthaandskrift, hvoraf Begyndelsen mangler. Det indeholder en Roman, hvori „Hrr Johan af Bordeous“ Sønner og navnlig den ældste Saladin optræde. Ifølge en Tilskrift til Læseren ved Romanens Ende synes dens Navn at være „Guphei gylde Sende budt“. Al nærmere Betegnelse mangler. Haandskriftet, der har et temmelig betydeligt Omfang og er tydeligt skrevet, synes at være skrevet omtrent ved Begyndelsen af 17de Aarhundrede.

333. Beileder (det er en bog, som vyser vey) aff engeland och till det hellige land, som Jerusalem udi ligger, och siden til andre lande paa hin Side haffuit: huilcken som først var giort udi en stad, som heder Leodicea, paa Galliske maal aff en Ridder, som heder Johannes de Mandeville Anno Dom. MCCCLX. Och siden ei længe dereffter vor hand y den samme stad omsat paa latine. Nu er hun aff latine omsat paa Danske, Aar effter Guds byr MCDXLIII. — Temmelig stort og velbevaret Qvartbind, hvori hverken Oversætterens eller Skriverens Navn findes antegnet.

¹⁾ See iøvrigt om dette Skrift og om Chr. Pedersens formodede Forfatterskab til samme: C. J. Brandts Udgave af Chr. Pedersens danske Skr. 5te B. S. 538-39.

334. *Danske Konger.* Dett er en forstandig Mand, som aff dett, der før er skeet oc dett, som nu skeer, kand fornemme det, som skee skall. *Elsebe Brockenhuus* med egen Hand, Anno Dom. 1589. — Bogen, der beghnder med en Tilskrift til hendes Moder, Fru Karen Skram, for hvem hun har „udschreffuit denne lille Chroniche“, indeholder Riim, hvori danske Konger indføres talende i nogle Stropher om deres Liv, ligesfra Kong Dan til Frederik II. 4to.

335. Et Qvarthaandskrift paa 240 Blade Blade, indeholdende en versificeret *Pavekrønike*, hvori Paverne, ligesfra Apostelen Petrus til Julius III, indføres talende. Hverken Original eller Bearbejder er angiven. Det forreste Blad, som indeholder en rimet Fortale, bærer Aarstallet 1607, men er skrevet med en anden Haand og uden Tvivl en Deel sildigere end Bogen selv.

336. *Alithia, Sandhed.* Gud er Sandhed och hvad som er schreffven i denne Bog er formedelst Gudz naade

Et Kongespeil dog icke stort,
Hvoraf kand læris met en fort
Kongelig Regiment at føre

Tilsammen schreffuen a *Johanne Damgaard*, en Timber mon han være. Anno 1597. — Paa Bindet bag i Bogen har Forf. skrevet, at denne Bog er en Copi af den, som han Michelsaften 1597 selv overleverede Kongen. Pragteremplar, 4to.¹⁾

337. *Phocylidis Vers* udsætt paa danske Riim. Oversættelsen er dediceret erl. og velb. Tomfru Helvig Krabbe . . . af Jens Maken Gietterup i Lund

¹⁾ Jvnf. iøvrigt om dette Haandskrift: *Hyens St. lit. Selskabs Fjerdingaarskrift for Lit. og Crit.* 5 Bind S. 96 flg.

1608. — I samme Bind: „En Dict om denne Sidste Verdens onde Practiker og ugudelige Leffnett“ — af samme Forfatter. 4to.

338. Den store og lille Verdens merckelig forandring, saa vit den Hellige Bibellsche Schrifft och daglig forfarenhed udi disse nordiske Lande det udvißer forfatted ved Arnoldus Hansen de Fine [Bergen 1645]. — Stort versificeret Qvarthaandskrift, dediceret Henrik Tott til Boltinggaard og hans Hustru, Fru Beate Rosenkrantz, med en vidtløftig Fortale af opbyggeligt Indhold.

339. Studiosus lamentans, det er Studentergrad formedelst Lyckens Modstridelse og saa forfremmernes indlygelse, under den Melodie: Vender om med Poenitente væmodeligen udøst af Theodor Philothiei Metophilo, Theologiæ Israeliticæ et Apostolicæ studioso ex civitate Bochim [Jacob Borm]; anno vincti et acerbe lacrymantis Petri. — Octavhefte.

340. Sibillæ Spaadom om Nordens Antichrist . . . offererit af en Franciscaner Munch til en Boyvode udi Podolien, først udgraven Anno 1423 i Runebogstaver . . . af Polsk paa danske Riim ofversat och til Trycken bekostet af Jens Nørnissens, Boghandler udi Kjøge. Sidste Edition 1676. — Pasqvil over Griffenfeldt, skreven med samme Haand som forrige. — Qvarthefte.

341. Vera animæ quies, foræret den meget ædle af Stamme og høy lærdom Somfru Margarete Qviborg til Sandagergaard forfattet af Laurik Bording Christopherson 1673. Qvarthefte.

341. Løche Kaardt med Kortespil. De enkelte Kaarts Betydning er fremstillet i Vers. Uden nogen nærmere Betegnelse. 4to.

343. Et Qvarthaandskrift, hvori: 1. Ret Tak,

Na Skiemt og Kammes-Alvor, dend første rettelig fortjent af Belædle . . . Ms. Frederich Rostgaard Geheimearchivario; den anden friposteligen fremsat til Lyst og ingen til last for at afmale Satyrisk Viis disse Tiiders Riimgjerrighed, eller Cacoethen Carminificum; det tredie oprigteligen foredraget af Sorgen Sorterup. — 2. To polemiske Gjensvar fra M. Wiingaard og en Anonym, som imidlertid kan skjønnes at være Fr. Kühn. — 3. Sorterups Gjensvar imod et meget Fanatisk Ryppelhovedt [Fr. Kühn], undertegnet: Lyderløs d. 24 April 1704.

344. Et Qvarthaandskrift, hvori en Afskrift af Sorgen Sorterups „Nye Heldtesange om Konning Frederic den Fierdes lyffelige Seyervindinger 1715.“

345. Versificeret Reisebeskrivelse over en Reise fra „Trolleholm til Faaborg . . . offererit den ædle og velvillige Borgemester Jacob Jørgensen i Faaborg . . . af hans tjenstærbedige Michel Jernskjæg“, 1706. Foliohefte.

346=348. Gratulationsdigte til Karen Brahe til Nytaarsdag 1727 samt i Anledning af hendes Fødselsdage 1726 og 29; — 3 Qvarthester.

IV. Skrifter af blandet Indhold.

349. Ein neu ausgefaktes und transferiertes Deutsch Loubuch, oder Richtbuch, wie in Norjütlandt, Fyen und dem Fürstenthum Süderjüttlandt . . . ueblich und gebreuchlich ist, in vielen Orten emendiert und restituirt durch Erich Krabben zu Bastrup. Anno Christi 1557. — Stort velbevaret Qvarthaandskrift.

Foran i Bogen har Tørgen Brahe noteret, at han har faaet den af Hans Lindenov til Drøsløff, da denne sad fængslet paa Kallundborg Slot 1626.

350. En kort Summa oc Extract aff Norges Lov-
bog paa de besynderligste Puncter og Articler . . . alle
Kgl. Maj.'s fougder och Ombudsmendt och alle andre gode
Mendt, som ere i nogen verdslige Bestilling meget nytte-
lig at vide . . . tilsammenschreffuen aff Peter Nielsen
Læm, Byeschriffuer i Bergenn, Anno 1602. — I samme
Bind findes ogsaa: Bergen Byes Vidttthegter af Anno
1573. 8vo.

351. Den danske Lov effter Alphabet forfattet. —
Register over Christian V Lov med Paginalhenviisninger.
Dvartbind.

352. Register over 195 Forordninger fra Aarene
1582-1639. Dvartheft.

353. En skøn Legebog medt mange oc atskillig stycker
oc legedomme at bruge forre Menniskens legemes siugdom
oc suaghed, som det fandt her i Berden tilfalde for syn-
dens skyldt, uddragen . . . af mange visse och lærde Mendh
Bøger, Aar 1610. — Forfatteren har for det Meste fulgt
og tildeels udfkrevet Chr. Pedersens Lægebog; hans
Navn findes ikke. Dvartbind.

354. Et Dvartbind med en Tractat om Somfruers
Opugtelse. Ifølge en Notits af Anna Gjø er det
en Oversættelse efter Ludovicus Vives, skreven 1659 af
hendes Broderdatter Susanne Gjøe, Preben Brahes
(K. Brahes Moder).

355. Om det noble Creatur, det ædele Dvindingens
Ypperlighed oc Merckverdighed, nemlig huorviitt de Mæn-
dene monne foregaae oc offvertræffe . . . tilsammenschreffuen
. . . alle oprictige liebhabende Cavallierer till Cre oc Bil-

lighed. — Forfatteren betegner sig med Bogstaverne H. D. og dedicerer sin Bog til Peter Grubbe til Lystrup. 8vo.

356. *Observationes in Aristotelis Politica* anlangende Regimenters adskillige Former, item nogle Directiones oc Underretninger tienende till Lydighed imod Regentere udi Farlige og Tvifvellsraadige tider. Skrevet oc tryckt først paa Engelsk till London 1652. — Oversætterens Navn findes ikke. Kvartbind.

357. *Epistolarum Florilegium historico-philologicum et ethico-politicum*. — Til denne Titel er føiet med en anden Haand: En dansk Version af de merkverdige af Guevarrae gyldene Sendebreve. Meldal 1676. — Bogen indeholder først en Levnetsbeskrivelse af Marcus Antonius, skreven paa Latin, dernæst en heel Række (fingerede) Breve fra samme af moraliserende Indhold; endelig endnu nogle Levnetsbeskrivelser m. m. fra den romerske og græske Oldtid. Temmelig stor Kvart.

358. Et Octavhaandskrift, hvori er udfrevet et Parti af den danske Text i Resens Udgave af Snorres Edda fra 1665. Haandskriftet, hvis Skriveres Navn mangler, synes ikke at være synderligt yngre hiint Aar.

359. En Beretning om det Svælgelse og Bulderaand, som man nu har fornummet udi et Boelshuus i en By ved Raufn Kragers (?) i Rise Sogn paa Verrø. — Beretningens Sandfærdighed attesteres af Sognepræsten sammesteds og en anden navngiven Mand fra Væreskjøbing 1701. Octavhefte.

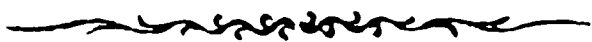
360. En sandfærdig Beretning om et Siune, som er seet udi Scharø Kirke af Degnen sammesteds. — Hermed følger Biskoppen af Skara, Dr. Jesper Fredbergs, Betænkning om Sagen. 1723. Octavhefte.

361. En Kogebog, temmelig stort Qvartbind uden nærmere Betegnelse.

362. Catalogus librorum nobilissimæ et illustris Virginis Dm. Annæ Gjøe de Hvidkilde. Forfatteren til dette Katalog, der ordner Bøgerne efter Forfatterne, alfabetisk, findes ikke antegnet i Haandskriftet; men det er Jacob Sørensen Bircherod, Prof. ved Odense Gymnasium, og nærværende Haandskrift er altsaa det, som Laurik Lind i sit trykte Katalogs Indledning omtaler som sig anbetroet. Den sammesteds aftrykte Mindetale over Anna Gjøe „Livsens Bog“, findes ligeledes i samme Bind, skreven med samme Haand, ligesom ogsaa et Brev fra Sønnesønnen, Mag. Bircherod, til Karen Brahe, hvormed han tilsender hende ovennævnte Katalog. 4to.

363. Endnu en Bogfortegnelse over de danske Bøger, som Karen Brahe har arvet efter Anna Gjøe. 4to.

364-365. To haandskrevne Foliobind med Kataloger over Bibliotheket (det ene udelukkende over de tyske Bøger), skrevne med forskjellige Hænder; de mangle Betegnelse af deres Forfattere.

Efterretninger

om

Odense Cathedralsskole

for

Skoleaaret 1856—57.

1977-1978

110

110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120

111

1978-1979

Afgangsexamen 1856.

Ved Ministeriets Skrivelse af 14de Juni f. A. underrettedes Rector om, at den skriftlige Examen vilde for alle Skoler være at afholde Mandagen d. 23de Juni (Udarbejdelse i Modersmaalet, geometrisk Opgave), Tirsdagen d. 24de (latinisk Stil, tysk Stil) og Onsdagen d. 25de (arithmetisk Opgave, Oversættelse fra Latin paa Dansk); den mundtlige Examen vilde i Odense Cathedralskole være at afholde Fredagen d. 11te, Lørdagen d. 12te og Mandagen d. 14de Juli. Ministeriet tilføiede, at Conferentsraad Madvig agtede at deeltage som Censor i Bedømmelsen af Prøverne i skriftlig Latin, Græsk, Historie, Tysk og Fransk, men dog ønskede Examen iøvrigt ordnet saaledes, at han kunde faae Leilighed til, i det Omfang, som Forholdene uden Besværlighed og ubillig Bebyrdelse for Lærerne eller Disciplene tillode det, at overvære Prøver ogsaa i andre Fag, idet der derhos Intet vilde være til Hinder for, naar Tidens Korthed eller andre Omstændigheder maatte fordre det, da at henlægge Prøverne i et eller andet af de ovenfor ikke udtrykkelig nævnte Fag til en Dag før hans Ankomst.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende fem Candidater, som havde underkastet sig Examenens første Deel i Aaret 1854:

1. Gustav Peter Joachim Heiberg, Søn af Provst Heiberg N. af D. i Helsingør, født i Lunde d. 1ste December 1838, optagen i Skolens 2den Klasse d. 1ste September 1849.

2. Frants Emil Langkilde, Søn af Justitsraad Langkilde til Bramstrup, født den 21de Februar 1839 paa Sanholdt, optagen i 3die Klasse d. 1ste September 1850.

3. Peter Nicolai Damm, Søn af afd. Skovriider Damm paa Gyldesteen, født i Nørre-Sandager d. 16de April 1839, optagen i 2den Klasse d. 1ste September 1849. Ved Ministeriets Resolution af 10de Mai f. A. var Aldersdispensation indrømmet disse tre Disciple.

4. Nicolai Jacobsen, Søn af Skolelærer Jacobsen i Kjerteminde, født samm. d. 27de Juni 1837, optagen i 4de Klasse d. 1ste September 1850.

5. Wilhelm Fønss, Søn af Kammerherre, Toldinspecteur v. Fønss i Nyborg, født i Wyd paa Føhr d. 20de April 1836, optagen i 1ste Klasse d. 1ste September 1846.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig følgende otte Disciple af sjette Klasse: Christian Peter Seidelin Krag, Thorvald Schroll, Peter Clausen Larsen, Johan Theodor Gleerup, Lorenz Peter Lorenzen, Christian Frederik Storch, Johannes Borchsenius og Sophus Christian Barfoed, af hvilke syv bleve opflyttede i syvende Klasse efter Examen.

Til samme Prøve indstillede sig som Privatist: Seminarist Christian Søren Brøckner Larsen, Søn af afd. Skolelærer Larsen, født i Nykjøbing i Sjælland d. 12te September 1829, dimitteret fra Soenstrup Semina-

rium i Juni 1853. Ved Ministeriets Resolution af 12te Mai var han, der i en ældre Alder har uddannet sig ved Selvstudium, bleven fritagen for at producere det i Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 omhandlede Vidnesbyrd fra en Mand, der i det hele sidste Aar før Examenstiden havde haft Deel i hans Underviisning.

Opgaverne ved de skriftlige Prøver af Examenens begge Afdelinger have været følgende:

1. Udarbejdelse i Modersmaalet: „Almindelig Charakteristik af de tropiske Landes Natur i Modsatning til de tempererede Jordbelters“.

2. Latinisk Stil: Da P. Dolabella som Proconsul styrede Provindsen Asien, førtes en Kvinde fra Smyrna til ham, som anklagedes for ved Gift at have ombragt sin Mand og sin Søn. Hun tilstod, at hun havde begaaet den Forbrydelse, for hvilken hun anklagedes, men sagde, at hun havde gjort det, fordi Manden og Sønnen i Foræning havde dræbt hendes anden Søn, en herlig Ungling, som hun havde født i sit forrige Ægteskab, og bad, at man vilde frikjende hende, da hun havde taget en retfærdig Hævn over forbryderske Mennesker. Beviserne vare tydelige og tillode ikke at tvivle om, at hun talte sandt. Dolabella forelagde (deferro) Sagen for (ad) sit Raad; men Ingen af Raadet bovede at votere (sententiam dicere) i en saadan Sag, og Dolabella selv vidste ikke, hvad han skulde gjøre; thi han troede ikke, at en Kvinde, der var overbevist om et dobbelt Mord, kunde frifindes og slippe uden Straf; og paa den anden Side kunde han ikke føre det over sit Sind at fordømme og straffe en Moder, der næsten syntes at have adlydt Naturens egen Røst. Han henviste (relego) da Sagen til Athen til Areopagiterne, for at den kunde blive paadømt af de mest øvede Dommere.

Da disse havde undersøgt Sagen, bød de den anklagede Kvinde og Anklageren at vende tilbage om hundrede Aar; da vilde de affige Dommen. Saaledes befriede de i Gjerningen den, som de ikke vovede aabenlyst at frifinde. Denne Historie fortælles af Valerius Maximus og af Gellius i 12te Bog af det Værk, som han har givet Titelen „Attiske Nætter“.

3. Oversættelse fra Latin paa Dansk (Af Senecas 73de Brev med nogle Forandringer). Errare mihi videntur, qui existimant, homines philosophiæ fideliter editos contumaces esse et contemptores magistratum ac regum eorumve, per quos publica administrantur. E contrario enim nulli adversus illos gratiores sunt; nec immerito; nullis enim plus præstant rerum publicarum rectores quam quibus frui tranquillo otio licet. Itaque ii, quibus multum ad propositum bene vivendi securitas publica confert, necesse est, auctorem huius boni ut parentem colant, multo quidem magis quam illi inquieti et in medio positi ¹⁾, qui multa principibus debent, sed multa etiam flagitant, quibus nunquam tam plene occurrere ulla liberalitas potest, ut cupiditates eorum exsatiæ; crescunt enim, dum implentur. Quisquis autem de accipiendo cogitat, oblitus accepti est; nec ullum habet malum cupiditas maius quam quod ingrata est. Accedit, quod nemo eorum, qui in re publica versantur, quos vincat, sed a quibus vincatur, adspicit, nec tam iucundum iis est, multos post se videre, quam grave, aliquem ante se. Nec ambitio tantum insatiabilis est, verum cupiditas omnis. At ille vir sincerus et purus, qui reliquit et curiam et forum et omnem

¹⁾ in medio positus, som er stillet, lever midt i det offentlige Liv.

rei publicæ administrationem, ut ad ampliora secederet, diligit eos, per quos hoc ei facere licet, solusque eis gratuitum testimonium reddit. Quemadmodum præceptores suos veneratur ac respicit, quorum beneficio ex inviis¹⁾ exiit, sic etiam hos, sub quorum tutela positus exercet artes bonas.

4. Tydsk Stiil: Karl den Store knyttede Forbindelser med de mohamedanske Fyrster i Afrika og Asien for at lette de Christnes Stilling, der befandt sig under deres Herredømme. Han følte og handlede som Christenhedens første Konge og tog sig af²⁾ alle sine Troesbrødre i de fjerneste Lande og især i den hellige Stad Jerusalem. Sdette Diemed søgte han ogsaa at komme i venstabeligt Forhold med Chalifen Harun al Raschid og sendte først et Gesandtskab til ham. Men begge Gesandter døde paa Reisen uden at have naaet deres Bestemmelses Maal³⁾. Chalifen tog imidlertid Hensigten for Gjerningen. Karls Berømmelse fyldte Verden formeget til ikke ogsaa at trænge igjennem til Hoffet i Bagdad. Chalifen tog derfor Anledning af Karls Kaiserkrøning til ved et eget Gesandtskab at ønske ham Lykke til hans Dphvielse. Han sendte ham imellem andre kostbare Foræringer ogsaa en levende Elephant. De Gjenforæringer, som Karl sendte Chalifen, bestode i Heste og spanske Muuldyr, i friske Uldapper⁴⁾ af forskjellige Farver, der, som han havde hørt, i Orienten vare meget søgte og betalte dyrt, og i nogle store Hunde, der vare

¹⁾ ex inviis af uvelsomme (ubanede) Egne (o: af Uklarhed og Bildfarelse.

²⁾ sig jemandes annehmnen.

³⁾ Ziel.

⁴⁾ Ein Wollenmantel.

afrettede til Sagt paa vilde Dyr. Gesandterne, der overbragte disse Foræringer, skulde tale til Bedste for¹⁾ den hellige Grav i Jerusalem og for de derhen valfartende Pilgrimme²⁾ Sikkerhed, og Harun var artig nok til at skænke Karl den Store den hellige Grav som et Beviis paa sin Agtelse.

5. Arithmetisk Opgave:

Man skal opløse Ligningen

$$+ \sqrt{x} + \sqrt{2ax - a^2} + \sqrt{x - \sqrt{2ax - a^2}} = x - \frac{a}{2}$$

med Hensyn til x og prøve Rigtigheden af det Fundne, idet hver Kvadratrods tages med det i Ligningen foran samme staaende Fortegn.

Exempel 1) $a = 7$; 2) $a = 8$; 3) $a = 9$.

6. Geometrisk Opgave: En Trekants tre Sider have Værdier, der danne Differentserække (arithmetisk Progression) paa tre Led. Dens Areal er $\frac{3}{5}$ af en ligesidet Trekant med samme Perimeter. Hvor store ere dens Vinkler?

Den mundtlige Prøve afholdtes Torsdagen d. 10de Juli om Eftermiddagen og de tre følgende Søndage. I Censuren over de enkelte Fag deeltog, foruden Underviisningsinspecteuren, med Lærerne Dhrr. Biskop Engeltost i Religion, Pastor Strøm i Geographie, Chordegn Jensen i Mathematik og Naturlære og Adjunct Eskildsen i Naturhistorie.

¹⁾ skø for etwas verwenden.

²⁾ Pilger.

Afgangsexamen er offentlig og det Samme gjælder om Skolens Aarsprøve eller den saakaldte Hovedexamen. Jeg omtaler dette her kun for atter at gribe en Leilighed til at henvende Medborgeres Opmærksomhed paa disse Prøver og muligen formaae dem til at være mindre sparsomme, end hidtil, med at overvære dem. Skolen kan ikke gjøre Andet end igjennem Programmer og Aviser hvert Aar at udsende Indbydelse til Disciplenes Forældre og Forsatte samt Andre, der interessere sig for Ungdommens Underviisning og Dannelse, at høre disse Examiners mundtlige Prøver med deres Nærværelse. Ikke blot dem, hvis Børn frekventere Skolen, men ogsaa Andre gives der aarlig Leilighed til at blive nærmere bekendte med Underviisningens Beskaffenhed og Elevernes Fremgang, og det vil maaskee bevæge dem til at anvende og ikke fortryde dem at have anvendt nogle Timer paa denne Gjerning, naar de erfare, hvor vigtig og magtpaaliggende denne Publikums Deeltagelse er for Skolen selv, som erkjender, at Examinationen derved vinder i Liv fra Lærernes Side, at Prøven vinder i Betydning og Høitidelighed i Disciplenes Dine: hvorhos det ogsaa maaskee turde blive Tilfældet, at Skolen enten vilde undgaae mangen Faders raske Dom om overdreven Strengthed eller ubillige Fordringer, eller dog vilde høre bedre motiverede Domme i denne Henseende end hidtil. Det er paafaldende, hvor faa Tilhørere der i en Række af Aar have indfundet sig ved Examinerne. Det vilde glæde Skolen om dette i Fremtiden blev anderledes.

Candidaterne have ved denne Examen erholdt følgende Charakterer:

Candidaternes Navne.	Første Afsdeling.				Anden Afsdeling.									Sæbe- Charakterer.	
	Exptl.	Gramf.	Geographie.	Staturohistorie.	Udarbejdelse i Mødermaalet.	Latin, mundtlig.	Latin, skriftlig.	Gramf.	Religion.	Historie.	Aritumetif.	Geometrie.	Naturlære.		
Th. Th. Seiber g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	Th. Seiber Charaktereer.	ug.
H. E. Rangsilde.	mg.	mg.	mg.	ug.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	ug.	H. E. Rangsilde Charaktereer.	—
Th. Th. Damm.	mg.	mg.	ug.	ug.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	Th. Damm Charaktereer.	—
M. Jacobfen.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	tg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	M. Jacobfen Charaktereer.	mg.
M. Hønf.	g.	g.	mg.	g.	tg.	g.	mdl.	g.	tg.	tg.	g.	tg.	g.	M. Hønf. Charaktereer.	—

2. Underviisningen.

Forskjellige Omstændigheder have i dette Aar foranlediget dels en betydelig Forøgelse af Lærerpersonalet dels ikke faa Omskiftninger i Fagfordelingen. Underviisningen i de studerende Classer og Fællesclasserne er bleven fortsat uden Forandring efter den hidtil fulgte Plan og uden at nogen Deling af Classerne har fundet Sted med Undtagelse af den sædvanlige i syvende Klasse i visse Fag. Derimod blev Realvæsenet definitivt ordnet med Skoleaarets Begyndelse, idet en femte eller øverste Realklasse kom til at slutte sig til de i Løbet af forrige Aar oprettede tvende lavere, Planen for Underviisningen i disse Classer blev indrettet mere i Overensstemmelse med Bekjendtgørelsen af 18de September 1855, end det havde kunnet ske ved Realvæsenets provisoriske Indførelse i Midten af forrige Aar, og faste Lærere efterhaanden for den største Deel traadte istedetfor Timelærere, dog saaledes, at disse nye Lærere ikke udelukkende sysselsattes i Realclasserne. Under 23de Juli s. A. forflyttedes Overlærer ved Kolding lærde Skole Frederik Christian Ludvig Trojel i lige Egenkab hertil og overtog ved Skoleaarets Begyndelse Tydsk og Dansk i Realclasserne samt Hebraisk i begge Afdelinger af 7de Klasse. Den under 30te s. M. til Lærer constituerede Landmaaler Erik William Johansen erholdt som Underviisningsfag Mathematik i Realclasserne samt i 4de og 3die stud. Klasse foruden geometrisk og Frihaandstegning i Realclasserne og i første Fællesklasse. Regning i Real- og Fællesclasserne overdroges imod Timebetaling Lærer Hansen ved Lahns Stiftelse, der allerede ifjor havde underviist i Realclasserne. Ogsaa den forhens-

værende Bestyrer af Odense Realskole Adjunct L a s s e n , hvem det havde været paatænkt med Skoleaarets Begyndelse at ansætte som fast Lærer, men som dengang ikke ønskede nogen Forandring i sit Forhold til Skolen, fordi der aabnede sig Udsigt for ham til en gunstigere og selvstændigere Stilling, overtog som Timelærer Fransk og Engelsk i Realclasserne. Efterat han nogle Maaneder senere havde erholdt Pladsen som Bestyrer af den nye Realskole i Kolding og i Slutningen af October havde forladt Skolen, udnævnedes under 17de November f. A. forhenværende Adjunct ved Kolding lærde Skole Julius Nyberg Burd til Adjunct ved vor Skole. Hans Fag bleve Engelsk i de tre Realclasser, ligeledes Dansk i de samme Classer og Tydsk i tredie Realclassse, hvilke Overlærer Trojel afgav imod at erholde Fransk i Realclasserne. Den saaledes foretagne Ordning og Fordeling af Fagene blev i Aarets Løb af og til afbrudt ved nogle kortere Vicariater paa Grund af adskillige Læreres Sygdomstilfælde; men i den sidste Deel af Aaret indtraadte et længere Vicariat ved en Lærers Bortreise. Adjunct Silfverberg nødtes nemlig paa Grund af Sygelighed og især en i en foruroligende Grad tiltagende Dienstvaghed ved Paasketid at afbryde sin Virksomhed, og erholdt efter Ansøgning Dispensation fra sine Forretninger som Lærer og Inspector for den tilbageværende Deel af Skoleaaret, for ved en længere Reise i Udlandet at søge at tilbagevinde sin Helbred. Hans Fag bleve med Ministeriets Samtykke fordeelte saaledes imellem Lærerne, at Overlærer Trojel paatog sig Græsk i fjerde (4 Timer), Overlærer Lefolii Latin (6) og Rector latinsk Stiil (2) i samme Classse, Adjunct Burd Latin i tredie (8) imod at afgive Dansk i femte og fjerde Realclassse, Adjunct Bogelsang Religion i anden (3),

og Adjunct Faber samme Fag i første Fællesclasse (3).
 Danst i de to Realclasser overdroges Student Niels Peter Brind, en ved Underviisning i flere kjøbenhavnske Instituter øvet Lærer, der for Tiden privatiserer her i Byen og allerede tidligere under en anden Lærers Sygdom havde været hans Vicarius i samme Fag i de studerende Mellemclasser. Inspectionsforretningerne deelte nogle af Lærerne med Rector, og de med Inspectionen forbundne Skriverier besørger const. Lærer Johnsen. — Af andre Forandringer i Lærerpersonalet maa endnu omtales, at Organist ved St. Knuds Kirke, Peter Foersom, der siden 1814 havde været Lærer i Sang, (siden 1843 rigtignok kun af Navn, idet først hans Søn og efter dennes Død Chordegn ved Frue Kirke Schönberg havde været hans Vicarius), døde d. 7de August 87½ Aar gammel: hvorefter hans forrige Vicarius Schönberg fik hans Plads. Paa Grund af Garnisonens Forflyttelse herfra fratraadte Premierlieutenant v. Prinzen og de tvende Vagtmestre, som havde været hans Assisterter ved Gymnastiken, deres Bestilling i Slutningen af forrige Skoleaar, og da passende Lærere i Gymnastik ikke strax kunde erholdes, maatte Underviisningen i dette Fag suspenderes indtil henimod Nytaar, da Rector af Ministeriet bemyndigedes til at antage Skolelærere Holm i Hunderup og Lærer Lauriken ved den betalende Borger-skole her i Byen til Gymnastiklærere ved Cathedral-skolen, dog med Forpligtelse for dem til i næste Sommerferie at gennemgaae et Cursus ved det militaire gymnastiske Institut og der at aflægge Prøve paa deres Dygtighed.

Efterat jeg ovenfor har angivet de Modificationer, som i Aarets Løb ere skete i Fagfordelingen, vil jeg her anføre

den normale Fordeling, som har været gjeldende i den større Halvdeel af Aaret.

Rector: Latin og Græsk i VII	15	Timer.
Oberlærer Lefolii: Latin i VI og V, Dansk i II og I	26	—
Oberlærer Sicke: Græsk i VI og V, Fransk i VI-III st.	20	—
Oberlærer Kragh: Naturlære i VII og V Realcl., Mathematik i VII-V st.	27	—
Oberlærer Trojel: Hebraisk i VII, Fransk i V-III Realcl., Tydsk i V og IV Realcl. . .	26	—
Adjunct Silfverberg: Græsk i IV, Latin i IV og III, Religion i II og I	28	—
Adjunct Faber: Religion i VII-III st., Dansk i VII og VI, Historie og Geogr. i IV Realcl. .	25	—
Adjunct Bogelsang: Historie og Geographie i VII-III st. samt i V Realcl.	24	—
Adjunct Taaffe: Tydsk i VI og V, Religion i IV og III Realcl., Historie og Geographie i III Realcl. samt II og I	25	—
Adjunct Strøm: Naturhistorie i hele Skolen, Fransk i II	24	—
Adjunct Haugsted: Tydsk i IV-I, Dansk i V-III st.	22	—
Adjunct Burd: Engelsk og Dansk i Realclasse- rne, Tydsk i III Realcl.	23	—
Const. Adjunct Sohsen: Mathematik i Real- classeerne og i IV og III stud., Tegning i Realclasseerne og i I	31	—
Lærer Hansen: Regning i Realclasseerne samt II og I	14	—
Guldmægtig Sastrau: Skrivning i V-III Realcl.		

samt i IV stud. — I, Tegning i III stud.

og II 19 Timer.

Syngelærer Schønberg: Sang i hele Skolen 6 —

Lærerne Holm og Lauriken: Gymnastik i

hele Skolen 10 —

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V St.	V R.	IV St.	IV R.	III St.	III R.	II	I	Summa.
Dans	3	2	2	2	2	2	3	3	5	5	29
Lyd	—	3	3	4	3	4	2	4	5	5	33
Fransk	—	3	3	4	2	4	3	4	5	—	28
Engelsk	—	—	—	4	—	4	—	4	—	—	12
Latin	8a)	8	8	—	8	—	9	—	—	—	41
Græsk	5	4	5	—	5	—	—	—	—	—	19
Hebraisk	3b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Religion	2b)	2	3	—	3	2	3	2	3	3	23
Historie og Geographie	3c)	5	4	4	4	5	4	5	5	5	44
Regning og Mathematik	5b)	4	4	7	4	6	4d)	6	4	4	48
Naturhistorie	—	3	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Naturlære	3b)	—	—	3	—	—	—	—	—	—	6
Skrivning	—	—	—	1	1	2	2	2	3	4	15
Tegning	—	—	—	3	—	2	2	2	2	3	14
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20e)
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20f)

Anm. a) Deelt i latinsk Stil 2 Timer, altsaa i det Hele 10 Timer. — b) Deelt, altsaa resp. 6, 4, 10, 6 Timer. — c) Disse Timer anvendes ene til Historie. — d) Disse Timer anvendes dels til Arithmetik dels til Regning. — e) Combineret efter Stemmer i 6 ugentlige Timer. — f) Classseordenen følges ikke ganske ved Inddelingen i 5 Partier.

De ganske særegne Omstændigheder, som midt i forrige Skoleaar saa pludselig og uventet foranledigede Oprettelsen af Realclasser i denne Skole (s. Programmet f. 1856 S. 72 ff.). bragte temmelig ueensartede Elementer sammen i disse Classer, og Efterveerne af denne skyndsomme

Indførelse af Realvæsenet ere endnu i flere Henseender sporede iaar, men begynde dog efterhaanden at formindskes. En Overgangstid, hvori enkelte Modificationer eller Eftergivelser i de Fordringer, som opstilles i Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855, ere fornødne, kan neppe undgaaes, tilmed da den nuværende tredie Realclasse i det Hele er svag; dog haaber jeg, at den vil vare kort. Med Tiden vil Realclassernes ligesom de studerendes Hovedstamme dannes af Disciple, som ere forberedede efter een Plan og, paa faa Undtagelser nær, ere opflyttede i dem fra Fællesclasserne. De tvende lavere Realclasser ere godt frekventerede og ville blive det endnu mere, alt eftersom Forældre itide opgive at fortsætte Forsøget med de Børn, hvis Anlæg og Lyst til den studerende Bane ikke er fremtrædende. Femte Realclasse havde i Begyndelsen af Skoleaaret 9 Disciple; men den ene, en flittig og ikke ubegavet Dreng paa 14½ Aar, blev taget ud af Skolen strax i den første Uge efter Sommerferien, fordi hans Fader, en velhavende Gaardmand, meente, at han havde lært mere end nok til at være Bonde og havde Brug for ham ved Gøstarbeidet; og denne Classes Antal er efterhaanden sunket ned til 3, men der er dog Udsigter til at den i næste Aar vil blive mere frekventeret og at Disciplene ikke saa hurtig ville falde fra, den ene efter den anden i Løbet af Aaret. Smidlertid, naar ikke alle Gulemærker skuffe, vil det vel gaae her, som det i Almindelighed her i Landet gaaer Realindretninger, at de fleste Disciple udmeldes endog fra 4de eller 3die Classe, naar de skulle confirmeres eller kort efter Confirmationen for at „sættes i Bei“. Der ventes kun indtil man har faaet „et godt Sted“ til dem, men der ventes jævnlig ikke engang, indtil de have lært synderlig, end sige at der skulde ventes, indtil de have

gjennemgaaet det hele Skolekursus: at gjennemgaae dette og maaskee endog underkaste sig en Afgangsexamen vil vel i det Hele kun falde i de Færres Lod, hos hvis Forældre Kundskabers Værd og Betydning er mere end Mundsbveir, eller som ere saa unge, at deres Confirmation ikke falder synderlig før deres Dimission. Det er mærkværdigt, hvor ringe en Sum af Kundskaber mangen en Fader endnu i vore Dage troer at der behøves for at den Unge kan gaae over fra Læreaarene til Livets Vandringsaar.

Under 1ste April f. A. modtog Rector følgende Skrivelse fra Ministeriet:

„Ifølge Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 angaaende en Underviisningsplan for en særskilt Realunderviisning ved nogle af de lærde Skoler i Kongeriget Danmark og en Afgangsexamen for dem, som have gennemgaaet denne Underviisning eller en tilsvarende ved andre Skoler, er, som af Hr. Professorens vil være bemærket, Religion ikke optaget blandt Examenstjenstandene ved Afgangsprøven. Det Spørgsmaal om og hvorvidt Religionsunderviisningen bør fortsættes i den øverste Realclasse, blev, i Genhold til hvad der om dette Punkt er yttret i Motiveringen af det i sin Tid indgivne Commissions-Forslag angaaende Planen for den særlige Realunderviisning ved de lærde Skoler og den sig hertil sluttende Afgangsexamen, holdt aabent af Ministeriet, da Underviisningsplanen blev allerunderdanigst forelagt til allerhøieste Approbation.

Forinden den fornødne nærmere Bestemmelse herom tages, skal Ministeriet, efterat Realunderviisning nu er

indført ved Odense Cathedralsskole, ved herhos at lade følge en Extractaffskrift af den Spørgsmaal et vedkommende Deel af Motiverne til Commissionens Forslag, tjenstligen udbede sig meddeelt Hr. Professorens Erklæring om denne saaledes endnu ikke endelig afgjorte Deel af Realunderviisningsplanen."

Efterat dette Spørgsmaal var blevet drøftet i en Lærersforsamling fraraadede jeg i min under 4de Mai afgivne Betænkning aldeles at gjøre Religion til Gjenstand for Realisternes Afgangsexamen, og meente tillige, at det var rigtigst at afslutte Underviisningen i Religion som Skolefag med 4de Klasse, saaledes at Confirmationsunderviisningen traadte til for at befæste de forberedende Kundskaber i Troeslæren og Bibelhistorien, som vare modtagne i de 4 Classer. Tillige benyttede jeg Leiligheden til at udtale mig om det mindre heldige Stof for Religionsunderviisningen i øverste studerende Klasse og om Uhenfigtsmæssigheden af en Prøve i dette Fag, aflagt ved den sidste Deel af Afgangsexamen; jeg sluttede mig i denne Sag aldeles til en min Betænkning vedlagt udførlig Erklæring, som min Collega Adjunct Faber efter min Opfordring havde afgivet om dette Fags Stilling i Skoleunderviisningen og hvori han bl. A. havde udviklet det Mislige i overhovedet at gjøre Religion til Gjenstand for Skoleexamen og endnu mere i at gjøre den til Gjenstand for en Afgangsexamen. Herpaa fulgte under 10de Juli følgende Ministerialskrivelse:

„Efterat have modtaget samtlige vedkommende Rectors Erklæringer over Spørgsmaalet om, hvorvidt Religionsunderviisningen bør, hvor særskilt Realunderviisning i Genhold til Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 er indført ved de lærde Skoler, fortsættes i den øverste

toaarige Realclasse, vil Ministeriet, efter desangaaende at have brevvexlet med Underviisningsinspecteuren for de lærde Skoler Conferentsraad Dr. Madvig, herved have bestemt, at Religionsunderviisningen skal afsluttes med 4de Realclasse, saaledes at den aldeles ikke gives i den 5te toaarige Realclasse."

Om Fremgangsmaaden ved Tegneunderviisningen har vedkommende Lærer meddeelt Følgende:

For at Tegneunderviisningen saa meget som muligt skal kunne indvirke aandsdannende paa Eleverne, udvikle Smagen for smukke Former og endelig lede til et praktisk Resultat, maae de Forbilleder, som benyttes, ikke alene være smukt og correct udførte, men ogsaa følge paa hinanden i en systematisk Orden, afpasset efter Alder og Modenhed. At lade Skoledisciple tegne efter Landskaber eller andre saadanne ikke regelbundne Former, er kun at spille Tid istedetfor at øve Øie og Haand; derved gøres desuden for lidt Krav til Elevens Gftertænke, Methoden forleder til smaalig Afkopiering og bliver til Fagunderviisning istedetfor Kjendskab til og Færdighed i Elementer. I det kongelige Kunstacademies Elementarskoler følges derfor ogsaa en anden Plan for Underviisningen, idet Eleverne igjennem en Række mere eller mindre symmetriske Figurer øves i at see og nøiagtigen gjengive det Seete. Som Middel til Opnaaelse heraf ere de af Prof. Hetsch udgivne store Fortegninger særdeles hensigtsmæssige, da de ved at ophænges i Afstand fra Eleven forhindre den megen Maalning, hvorimod de paa samme angivne Forholdsdele tvinge til at anstille Sammenligninger imellem forskjellige Udstrækninger. Som Overgangsled imellem Fortegninger

og fritstaaende Legemer tjene Gipsbasreliefferne, samtidig med at Eleven gøres bekendt med en bestemt Stilart og derved uddanner Smagen. Tegning af Bæseformer og regelmæssige Legemer danner endelig Forberedelsen til og Overgangen til de uregelmæssige Former, og først efter en saadan Forberedelse kan Tegning efter Landskaber være til Nytte.

Da der ved Optagelsesprøven til 1ste Klasse ikke fordres Tegning, begynde Disciplene i denne Klasse med at tegne, først enkelte rette og krumme Linier, og derefter Sammensætninger af begge efter Lærerens Fortegning med Kridt paa den store Table. Ved denne Methode søges opnaaet det Samme ved Tegneunderviisningen som i de andre Fag, at gøre Begyndelsesøvelserne tiltrækkende for Disciplene, idet den mundtlige Forklaring ved Figurerne's Af sætning i Forbindelse med Kappelysten, naar Alle tegne de samme Figurer, forøger Interessen og Lysten til Arbeidet. Efter et halvt Aars Forløb, med tre Timers ugentlig Underviisning, vil den største Deel af Classen kunne begynde at tegne efter de nævnte store Fortegninger. Ved Udgangen fra denne Klasse ville Disciplene kunne aftegne de mere symmetriske, regelmæssige Figurer iblandt samme.

I anden Klasse vil, med to Timers ugentlig Underviisning, den ene Time kunne benyttes til fortsat Øvelse efter de vanskeligere af ovennævnte Fortegninger og efter de lettere Gipsafstøbninger, den anden Time derimod benyttes til at indøve Begyndelsesgrundene af geometrisk Tegning, navnlig Definitioner af Rumstørrelser og enkelte Hovedegenskaber ved samme, samt Haandfærdighed i Brugen af de mathematiske Instrumenter til Udførelse af lette Af sætninger.

I tredie studerende og tredie Realklasse

fortsættes Frihaandstegneøvelserne efter Gibbsafftøbninger i een ugentlig Time, medens den anden Time anvendes til geometrisk Tegning, navnlig Affætning af Maalestokke og disses Anvendelse til Affætning af Figurer efter opgivne Maal.

I fjerde Realclasse tegnes efter Gibbsbasrelieffer og Sammensætninger af simple geometriske Legemer, desuden fortsættes med Udførelse af plangeometriske Opgaver.

I femte Realclasse tegnes efter Vaser og andre fritstaaende Gjenstande. I denne toaarige Classe indøves Projectionstegningen og, som Anvendelse deraf, Perspektivens Elementer, som igjen ville tjene til Grundlag ved Forsøg paa Afbildninger af Bygninger, Landskaber eller andre lignende Gjenstande.

Under 28de August f. A. har Ministeriet approberet Indførelsen af følgende nye Lære- og Læseböger:

a) for Realclasserne.

I Tysk: Lassens tyske Læsebog for Mellemclasserne og Trojels tyske Grammatik for 3die Classe.

I Fransk: Lassens Extemporallæsning og Sammes Stileopgaver 1ste Samling for 5te Classe.

I Engelsk: The british classical authors by Herrig for 5te Classe.

I Naturlære: Holtens Physik i 5te Classe.

b) for Fællesclasserne:

I Dansk: Borgens og Rungs danske Læsebog 3die Cursus ist. Molbechs Læsebog i 2den Classe.

I Historie: Rosfods fragmentariske Historie ist. Bohrs Lærebog i den gamle Historie i 1ste og 2den Classe.

3. De i Skoleaaret gennemgaaede Pensn.

Dansk.

I Klasse. Til Dplæsning er benyttet B o r g e n s og R u n g s Læsebog, 2det Cursus. Flere Digte, navnlig af historisk og fortællende Indhold, ere lærte udenad deels efter samme Læsebog, deels efter 1ste Deel af Krossings poetiske Læsebog. Sproglæren er indøvet især ved mundtlig Meddelelse, hvorved B o j s e n s Grammatik er lagt til Grund; Hovedreglerne af denne ere lærte, men af Anmærkningerne Intet, som angaaer Formernes Betydning og Anvendelse. Læren om de forskjellige Slags Sætninger er blot udviklet mundtlig, og i Forbindelse med Sætningslæren er Læren om Skilletegnene indøvet. Ugentlig er skrevet een Stil, indtil Nytaar efter Dictat, senere som Gjengivelse af en mundtlig foredragen Fortælling, altid paa Skolen. — II Klasse. Til Dplæsning er benyttet B o r g e n s og R u n g s Læsebog, 3die Cursus; flere Digte ere lærte udenad efter samme Bog. B o j s e n s Sproglære er læst med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger, dog saaledes, at Læren om forskjellige Slags Sætninger kun er behandlet mundtlig. Hver Uge er skrevet een Stil, skifteviis hjemme og paa Skolen, bestaaende i Gjengivelse af en umiddelbart i Forveien paa Skolen mundtlig foredragen Fortælling, af og til med nogle skildrende Bestanddele. — III stud. Klasse. H o l s t s prosaiske Læsebog er benyttet til Dplæsning og Analyse; af Krossings poetiske Læsebog ere 7 Digte lærte udenad. B o j s e n s Grammatik er læst og repeteret og Interpunctionsreglerne gennemgaaede. Hver Uge er skrevet een Stil, der som oftest har bestaaet i Gjengivelse af en forelæst Fortælling, undertiden

ogsaa i Oversættelse fra Tydsk eller Fransk, eller Øvelser efter Bоргens Veiledning. — III Realclasse. Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Øvelse i Dplæsning og Analyse samt Gjenfortælling. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel ere endeel Digte lærte udenad. Bojesens Grammatik er gennemgaaet med Forbigaaelse af endeel af Anmærkningerne. Hver Uge een Stil, deels Dictat deels Oversættelse, især fra Tydsk og Engelsk, deels Gjenfortælling. — IV stud. Classe. Til Dplæsning og Analyserøvelser er benyttet Holsts prosaiske Læsebog; af Sammes poetiske Læsebog ere flere Digte læste og 5 lærte udenad. Bojesens Sproglære er repeteret. Hver Uge een Stil, i Almindelighed lettere Skildringer, undertiden Oversættelse fra Tydsk eller Fransk, samt Øvelser efter Bоргens Veiledning 18-21 Section. — IV Realclasse. Holsts prosaiske Læsebog til Dplæsning og Analyse; af den poetiske Deel ere flere Digte læste og 4 lærte udenad. Bojesens Grammatik er læst med ganske ubetydelige Forbigaaelser. Hver Uge een Stil, deels Gjenfortælling, deels Oversættelse, især fra Tydsk og Engelsk, deels Gjengivelse af et bekjendt historisk, geographisk eller naturhistorisk Emne. — V stud. Classe. Mollbechs Skildringer ere benyttede til Dplæsning; endeel Digte af Holsts poetiske Læsebog ere læste og enkelte lærte udenad. Det Vigtigste af den nordiske Mythologie er gennemgaaet mundtlig. Een Stil hver Uge, mest Beskrivelser og Skildringer, undertiden Oversættelse fra Tydsk, Fransk eller Latin. — V Realclasse. Chr. Wintthers græske og nordiske Gudelære og nogle Stykker i Holsts prosaiske Læsebog ere benyttede til Øvelse i Dplæsning og Analyse; af den poetiske Læsebog ere 12 Digte lærte udenad. Hver Uge een Stil, deels bekjendte Emner

af Historie, Geographie og Naturhistorie, deels frie Opgaver. — VI Klasse. Nogle af Mynsters Betragtninger ere læste og gennemgaaede; ligeledes Digte af forskjellige Forfattere efter Molbechs Anthologie; endvidere Gunlaug Ormstunges Saga samt Stykker af Egil Skallegrimsens Saga. To til tre Afhandlinger ere skrevne hver Maaned deels hjemme deels paa Skolen. — VII Klasse. Læst flere af Dehlenschlägers fortrinligste Værker; desuden Stykker af Paludan-Müllers Adam Homo, samt nogle Partier af andre nyere Digte. Af Thortsens Litteraturhistorie er den sidste Halvdeel gennemgaaet. To til tre Afhandlinger ere skrevne om Maanedén.

Endst.

I Klasse. Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 39-117; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Det Vigtigste af Hjorts mindre Grammatik med Undtagelse af Verber af 2den Conjugation. To Gange om Ugen deels Dictat deels Redskrivning af et udenad lært Digt eller af det i Grammatiken læste. — II Klasse. Rungs Læsebog S. 117-168, 197-220; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Hjorts mindre Grammatik er læst fuldstændig og repeteret. To Gange om Ugen Stil, deels Dictat eller Redskrivning af et udenad lært Digt, deels Indøvelse af Grammatiken efter Wollers Materialier. — III stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 58-113. Af Sammes større Grammatik er Formlæren læst og repeteret. Stil eengang om Maanedén. — III Real-klasse. Læssens Læsebog for Mellemklasserne S. 1-42; Trojels Grammatik § 9-46, 51-60, 128 og 133 med Forbigaaelse af alt det mindre Vigtige. Læssens Elementarbog No. 1-25 Stykkerne C benyttede til Stil.

— IV stud. Klasse. Hjorts Læsebog S. 233-291. Af Sammes Grammatik er Formlæren fuldstændig læst og repeteret; de vigtigste Regler af Ordfoiningslæren ere indøvede i Forbindelse med Opgaver efter Grønbergs Stiiløvelser. Stiil een eller to Gange om Ugen. — IV Real-klasse. Hjorts Læsebog S. 97-112 og S. 122-173 og extemporalt S. 112-122, 173-183, 186-194, 235-247, 291-302. Af Sammes Grammatik det Vigtigste af No. 600-779 lært og repeteret; ligeledes er hele Formlæren repeteret. Af Grønbergs Stiiløvelser er S. 3-16 oversat mundtlig og skriftlig. — V stud. Klasse. Hjorts prosaiske Læsebog S. 194-239; den poetiske Deel S. 23-81. Af Sammes Grammatik er læst og repeteret Formlæren; af Wolles Materialier til at indøve den tyske Syntax er læst forfra til S. 31, med tildicterede Udvidelser af nogle Regler. 4 Stile maanedlig, hvoraf de to ere skrevne paa Skolen, de to hjemme. I det Mindste et Par maanedlige Timer ere anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Tysk af et foresat Pensum for det Meste af Begyndelsen af Lorenkens Stilebog, som ogsaa er benyttet ved de skriftlige Øvelser. — V Realklasse. Hjorts Læsebog S. 340-361, 415-438, 526-564 læst og repeteret; extemporalt S. 87-127, 361-391. Af Hjorts Grammatik er No. 729-968 lært og repeteret (med Forbigaaelse af nogle mindre vigtige Stykker), samt Formlæren repeteret. Af Lorenkens Stilebog er oversat mundtlig extemporalt S. 1-23, skriftlig S. 23-36. — VI Klasse. Hjorts prosaiske Læsebog S. 388-484; Jürs og Rungs poetiske Læsebog S. 1-140 med Forbigaaelse af enkelte Digte. Skoleaarets sidste Maaned er anvendt til Extemporallæsning af forskjellige poetiske Stykker. De foresatte Pensum ere ikke heelt gennemexaminerede, men hver Times Be-

gyndelse er anvendt til at oplyse de forekommende Vanskeligheder efter Disciplenes Spørgsmaal. Hele Hjorts Grammatik er repeteret. Det Vigtigste af den nyere tyske Litteraturs Historie er gennemgaaet efter Abrahams's Omrids fra S. 63, dog med Forbigaaelse af mange mindre betydelige Forfattere og Specialiteter (Goethe efter Indledningen til Jürs og Rungs Læsebog). Stil 4 Gange maanedlig, skreven deels hjemme deels paa Skolen; mundtlig Oversættelse to eller tre Gange maanedlig. Til de skriftlige Øvelser er deels Lorenkens Stilebog benyttet, deels ere Opgaver dicterede; ved de mundtlige Øvelser er i Almindelighed brugt Wollers Materialier til Indøvelse af den tyske Syntax og Lorenkens Stilebog.

Fransk.

II Klasse. Af Borring's Manuel des enfans er læst S. 1-70, 81-97, 109-165. Af Grammatiken er deels mundtlig deels efter Abrahams's franske Sproglære indøvet Declination, Pronomina, Hjelpeverber og regelmæssige Verber, samt Hovedreglerne for Sunkjønns- og Fleertalsdannelsen. — III stud. Klasse. Lassens Læsebog for Skolernes Mellemklasser S. 1-71, 97-108. Af Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Formlæren, Læren om Kjønnet og de fleste uregelmæssige Verber derunder indbefattet. — III Realklasse. Lassens Læsebog S. 1-60 læst og repeteret; S. 175-188 (Retroversion) og S. 94-108 (extemporalt); af Grammatiken det Vigtigste af Formlæren. Af Lassens Opgaver 1ste Affnit No. 1-48 oversatte mundtlig og skriftlig. — IV stud. Klasse. Lassens Læsebog S. 85-93; af Borring's études litt. S. 1-10, 105-133, 173-191, 222-228, 234-238, 375-395. Formlæren efter Abrahams. — IV Realklasse. Las-

sen's Chrestomathie S. 1-73 læst og repeteret; S. 128-168 extemporalt. Formlæren efter Abrahams. Af Lasse-
sen's Opgaver 2det Affnit No. 1-35 mundtlig og skriftlig.
— V stud. Classe. Borring's études S. 222-265,
273-325, 367-384, 413-418. Foruden Formlæren ere nogle
Punkter af Syntaxen gennemgaaede. — V Realclasse.
Lasse's Chrestomathie S. 39-127 læst og repeteret; af
Samme's Extemporallæsning S. 1-90. Grammatikens
Formlære læst og repeteret. Af Lasse's Opgaver 2det
Affnit ere No. 61-118 oversatte mundtlig extemporalt, og
endeel af Stykkerne ogsaa skriftlig; desuden er skriftlig
oversat No. 1-24. — VI Classe. Af Borring's étu-
des S. 10-62, 133-167, 355-378, 395-406, 418-424 samt
nogle faa af de poetiske Stykker; af Colomba et la Mo-
saïque p. Mérimée S. 1-153, 261-317, 414-461. Uden
Forberedelse er læst Michelet hist. romaine 2den Bog og
et mindre Affnit af Voltaire: Charles XII. Grammatiken
repeteret og Hovedpunkterne af Syntaxen gennemgaaede.

Engelsk.

III Realclasse. Mariboe's Læsebog Fablerne og
little Jack No. 1-53. Det Vigtigste af Formlæren er med-
deelt mundtlig og indøvet ved Læsebogen. Lasse's Op-
gaver til Indøvelse af den fr. Gram. Elementer No. 1-38
oversatte skriftlig paa Skolen. — IV Realclasse.
Marryat: the Mission S. 1-60; Mariboe's Gramma-
tik 3die Affnit. Gen Stil om Ugen efter Samme's Stil-
øvelser. — V Realclasse. Herrig: the british classi-
cal authors S. 206-213, 509-515, 533-556 og 616-622;
cursorisk: Marryat: the Mission S. 160-192. Wit-
trups Grammatik: Syntaxen §§ 27-47. Gen Gang
hver Uge Stil efter Mariboe's Stiløvelser.

Latin.

III Klasse. Silfverbergs Læsebog til S. 37. Af Madvigs Grammatik er læst det, der for denne Klasse er bestemt af Bøiningslæren. Syntax er ikke læst efter Grammatiken, men ved Læsningen af Læsebogens 1ste Curfus, 2det Affnit, som begyndtes efter Halvaarsexamen, ere Hovedreglerne af Casuslæren mundtlig meddeelte og Exemplerne lærte udenad. — IV Klasse. Silfverbergs Læsebog fra S. 40 til Enden. Cæsar de bello Gallico 1ste Bog indtil Cap. 37. Af Grammatiken er Formlæren repeteret og udvidet; af Syntaxen er læst til Moduslæren; af denne sidste er det Bigtigste blevet medtaget, alt efter som Læsningen af Forfatterne gav Anledning dertil, stadig med Paavikning af Stedet, hvor det findes i Grammatiken, og behørig Udvikling deraf. 2 Stile ere skrevne om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen; Opgaverne ere dicterede og have som oftest været dannede som Efterligning af det Læste. — V Klasse. Cæsar de bello Gallico 5te Bog; Ciceronis orationes de imperio Pompeii et in Catilinam I; af Dvids Forvandlinger efter Feldhauschs Udvalg Stykkerne VIII-XII samt XIX (dog saaledes, at de Disciple, der i Vintertiden paa Grund af Forberedelse til Confirmationen maatte være fraværende i 2 Lættimer ugentlig, ikke have læst Stykkerne VIII-X). Af Sproglæren er til det tidligere lærte føiet Moduslæren; Læren om Sætningsforbindelse og Stedords Brug kun meddeelt mundtlig i Overensstemmelse med Grammatiken efter dertil given Anledning ved Læsningen. 2 Stile ugentlig, een hjemme og een med fuldstændigere forudgaaende Veiledning paa Skolen, efter Jngerslevs Materialier 2den Udg. 2den og tildeels 1ste og 3die Afdeling. — VI Klasse. Ciceronis oratio de imperio Pompeii et in Ca-

tilinam I-III; Livius 5te Bog; Virgil's Æneide 4de og 5te Bog. Sproglæren er behandlet mundtlig, efter dertil ved Oversættelse og Stil givne Anledning. To Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen, omtrent hvert andet af de første 50 Stykker i Henrichsens Materialier 1ste Hestes 2den Samling; enkelte Versioner ere skrevne efter Sammes Opgaver. — VII Klasse. Horat's Breve 2den Bog med ars poetica, samt 3die og 4de Bog af Oderne; Cicero de senectute et de amicitia; Livius 1ste Bog og de 30 sidste Capitler af 2den Bog (tildeels som Repetition for øverste Afdeling). Til extemporal Læsning eengang om Ugen er benyttet Curtius, Justinus, Sallust og Quintilian. To Stile ugentlig, den ene hjemme, den anden paa Skolen efter Henrichsens Opgaver 1ste (det yngre Parti) og 3die Afdeling (ældre P.); ligeledes er i det Mindste een Version hver Maaned udarbejdet hjemme efter Sammes Opgaver fra Latin paa Dansk. Det Vigtigste af den romerske Litteraturhistorie er gennemgaaet efter Tregders Haandbog.

Græsk.

IV Klasse. Lunds Læsebog til S. 22 tilligemed de tilsvarende danske Exempler. Af Tregders Formlære er læst det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren. — V Klasse. Lunds Læsebog fra S. 25-29; 97-103, 112-125, 128-151. Formlæren er fuldstændigere indøvet, saaledes at navnlig de fleste uregelmæssige Verber ere medtagne. — VI Klasse. Homers Odyssee 11te og 12te Bog, Xenophons Anabasis fra 4de Capitel i 2den Bog indtil 7de Capitel i 4de Bog. Tregders Formlære er, med Forbigaaelse af nogle Enkeltheder, sluttet efter det for denne Klasse bestemte Omfang. — VII Klasse. Ho-

mers Odhyssee 6te, 7de, 11te og 12te Bog (de 2 første som Repetition for øverste Afdeling); af Tregders Anthologie: Idyllerne; Plato's Apologia Socr. og Crito; af Matthiä's griech. Lesebuch 2ter Th.: Socrates's Formaningstale til Demonikos, Slaget ved Thermopylai efter Herodot, Socrates's Archidamos og Kebe's Maleri (S. 1-107). Af Madvig's Syntaxis ere Hovedreglerne fra Begyndelsen indtil Moduslæren gennemgaaede i Sammenhæng, til endeel af de øvrige Regler og Bemærkninger er idelig henviist under Læsningen af Forfatterne. Den græske Litteratur's Historie er gennemgaaet efter Tregders Haandbog, dog med Forbigaaelse af den største Deel af hvad der angaaer Tiden efter Alexander.

Hebraisk.

VII Klasse. Yngste Afdeling. Genesis til 9de Capitel. Af Whittes Grammatik det Vigtigste af Formlæren. — Eldste Afdeling. Genesis fra 8de Capitel indtil Enden samt de første 15 Psalmer læst og repeteret; ligeledes er Grammatiken repeteret.

Religion.

I Klasse. Dugaards Lærebog 1ste og 2det Capitel. Balslebs Bibelhistorie til Enden af Jesu Liv. Morgensange og Psalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — II Klasse. Dugaards Lærebog 3die, 4de og 5te Capitel. Af Herslebs større Bibelhistorie det G. Testamentes Historie forfra indtil Kongerne. Psalmer. Bibellæsning. — III stud. Klasse. Dugaards Lærebog 4de, 5te, 6te (med Forbigaaelse af sidste Afsnit) og 8de Capitel. Herslebs Bibelhistorie fra Samuel til Enden af det G. T.s Hist. og Jesu Liv til 3die Periode. Psalmer.

Bibellæsning. — III Realclasse. Daaards Lærebog 4de, 5te og 6 Cap. til § 101. Herslebs Bibelhistorie det G. T. Historie fra Eli til Slutningen, samt det G. T. Skrifter, dog med Forbigaaelse eller Forkortelse af endeel af Stoffet. Psalmer. Bibellæsning. — IV stud. Classe. Gads Lærebog § 21=30 og 39=74. Herslebs Bibelhistorie fra Bjergprædiken til Enden af Jesu Liv. Bibellæsning. — IV Realclasse. Daaards Lærebog, 4de, 5te og 6te Capitel til § 110. Herslebs Bibelhistorie Jesu Historie fra den sidste Løvfalsfest, samt Apostlernes Historie. Psalmer. Bibellæsning. — V stud. Classe. Gads Lærebog § 67=116. Herslebs Bibelhistorie fra Apostlernes Historie til Enden, tillige det G. T. fra Rigernes Deling til Enden, samt Udsigten over Skrifterne baade i det G. og N. T. Bibellæsning. — VI Classe. Gads Lærebog § 120 til Enden. Hele Bibelhistorien repeteret. — VII Classe B. Gads Lærebog § 157 til Enden og § 1=70. Matthæi Evangelium i Grundsproget. — VII Classe A. Repeteret Lærebogen. Brevet til Galaterne og Brevet til Romerne i Grundsproget.

Historie.

I Classe. Rosods fragmentariske Historie (ved Thrige), den gamle og Middelalderens Historie indtil Carl den Store. — II Classe. Samme Bog, Middelalderens og den nyere Tids Historie indtil 1815. — III stud. Classe. Af Rosods Verdenshistorie i Udtog: Frankrigs Historie til Julirevolutionen. — III Realclasse. Samme Bog: Danmarks, Norges og Sverrigs Historie samt Frankrigs Historie indtil Ludvig XIV. — IV stud. Classe. Af samme Lærebog Frankrigs Hi-

storie fra 1815=30, endvidere Englands, Spaniens, Portugals og de forenede Nederlandes Historie. — IV Realclasse. Samme Bog: Spanien (derunder det Bigtigste af Portugals og Nederlandenes Historie), Italien, England og Tydskland (derunder det Bigtigste af Schweiks og Ungarns Historie), Alt med Undtagelse af den nyeste Tids Begivenheder. — V stud. Classe. Efter samme Lærebog Tydsklands, Italiens, Ruslands, Polens og Preussens Historie. — V Realclasse. Frankrigs og Englands Historie, Tydsklands til den westphalske Fred. — VI Classe. Sverrigs Hist., dernæst efter Allens Lærebog Danmarks (Norges) Historie. — VII Classe. Den nyere Tids Historie efter Estrup; repeteret et Parti af Middelalderen.

Geographie.

I Classe. Af Ingerslevs mindre Lærebog: Europa indtil Sydeuropa. — II Classe. Af samme Lærebog Sydeuropa samt de øvrige Verdensdele. — III stud. Classe. Welfschows Geographie, Europa indtil Kongeriget Nederlandene. — III Realclasse. Samme Bog Europa indtil Belgien. — IV stud. Classe. Europa fra Nederlandene til Asien. — IV Realclasse. Fra Storbritannien til Slutningen af Europa. — V stud. Classe. Asien, Africa, America og Australien. V Realclasse. Det Samme. — VI Classe. Repeteret hele Geographien.

Mathematik og Regning.

I og II Classe. Øvelse i praktisk Regning efter Mundts Regnebog; ved Siden af Tableregning er der lagt megen Vægt paa Hovedregning. — III stud. Classe. Steens elementaire Arithmetik gennemgaaet og indøvet

ved Hjælp af Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. — III Realclasse. Brogers Arithmetik, Indledningen og de fire Species til Titalsystemer og andre Talsystemer, med Undtagelse af enkelte Sætninger i Divisionen; praktisk Regning efter Senses Regnebog III Afsnit: omvendt og sammensat Reguladetri, Delingsregning og Blandingsregning. Mundts Geometrie, Indledningen og 1ste Afsnit, 1ste og 2det Capitel. Afsætning af lette geometriske Opgaver, af Maalestokke og af Planfigurer efter opgivne Maal; praktisk Øvelse i Fladeberegning af de affatte Figurer. — IV stud. Classe. Steens rene Mathematik I, 1-44, 75-91 (undt. 85). Ramus's Geometrie S. 1-53. — IV Realclasse. Brogers Arithmetik: Potenser, Division, Brøk, Ligninger af 1ste Grad med een og flere Ubekjendte, samt Forhold og Proportioner; desuden repeteret det første Afsnit af Arithmetiken til Division; praktisk Regning efter Senses Regnebog: Renters Regning samt Gevinst og Tab. Mundts Geometrie fra Sætn. 61 til 3die Capitel af 2det Afsnits 1ste og 2det Cap. Af den praktiske Deel gennemgaaet de til samme Pensum svarende Opgaver af 2det og 3die Capitel. I geometrisk Tegning omtr. det Samme som III Realclasse. — V stud. Classe. Steens rene Mathematik I. 55-66 (med nogen Forandring), 75-107. Ramus's Geometrie I, 65-96 (undt. 71, 73 Anm.), 109, I-IV. — V Realclasse. Brogers Arithmetik fra Division S. 38 til Decimalbrøk S. 160. Efter Senses Regnebog er regnet: omvendt og sammensat Reguladetri, Delingsregning, Blandingsregning, Gevinst og Tab, Decimalbrøk og Kvadratrod. Mundts Geometrie 1ste Afsnit, 2det og 3die Capitel, 2det Afsnit, 1ste og 2den Cap., samt, af den praktiske Deel, de til 2 Afsnits 1ste og 2den Capitel svarende

Opgaver. 1 Time skriftlige Øvelser paa Skolen og 2 skriftlige Opgaver hjemme hver Uge. Af sætning af Maalestokke og forskjellige deels ret- deels krumliniede Planfigurer; begyndt paa Projectioner af plane Linier og Flader; 1 Tegneopgave udført i Hjemmet ugentlig. — VI Klasse. Steens rene Mathematik I, 67-74, 108, 111-149. Ligninger af 1ste Grad med 1 og flere Ubekjendte, Ligninger af 2den Grad med 1 Ubekjendt. Ramus's Geometrie I, 109, 110; 111; II, III; 113, I-V; 115, V, VI; 117-127 (undt. 121, IV-VI samt Anm. og en Deel af 125 og 127). En skriftlig Opgave hjemme om Ugen. — VII Klasse B. Steens rene Mathematik II (med Udeladelse af S. 219-26 og nogle mindre Stykker); III, 1-4, 17-27; Tillæg I, 1-4, 11-15; II. Ramus's Trigonometrie Art. 1-7, 9-15; repeteret Oppermanns Geometrie. Skriftlige Øvelser paa Skolen 1 Time ugentlig i en Deel af Aaret; 2 Opgaver ugentlig ere besvarede hjemme. — VII Klasse A. Efter Steens rene Mathematik Permutationer og Combinationer samt Binomialformlen. Mundts Stereometrie (undt. Art. 35, 47, 74, 86, 175-202, 250-259). Steens mathematisk Geographie med Tillæg om Refraction, Parallaxe, Aberration. — Ramus's Trigonometrie, Art. 16, 17, 21, 24. Repeteret Steens r. Math., Ramus's Trigon. og Oppermanns Geom. fra S. 99. Skriftlige Øvelser som B.

Naturhistorie.

I Klasse. Mennesket, Pattedyr og Fugle efter Lützens mindre Lærebog. — II Klasse. Krybdyr, Padder, Fiske, Leddyr og Bløddyr efter samme Lærebog; Begyndelsesgrundene af Plantelæren efter mundtlig Veiledning. — III stud. Klasse. Planteriget efter Dreiers og

Bramsens fortsf. Lærebog i Zoologie og Botanik. — III Realclasse. Det menneskelige Legeme, Pattedyr, Fugle og Krybdyr efter samme Lærebog. — IV stud. Classe. Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske efter Lützens „Dyreriget“. — IV Realclasse. Fugle, Krybdyr, Padder, Fiske og Insekter efter Dreiers og Bramsens Lærebog. — V stud. Classe. Leddyrene efter Lützens Dyrerige. — V Realclasse. Fugle, Krybdyr, Padder, Fiske og Leddyr efter Dreier og Bramsen. VI Classe. Læst Plantelærens beskrivende Deel; repeteret og nøiere gennemgaaet det menneskelige Legeme, Pattedyrene og Fuglene, saavel som nogle vanskeligere Punkter af Leddyrenes og Bløddyrenes Naturhistorie. Dreiers og Bramsens Lærebog er lagt til Grund.

Naturlære.

V Realclasse. Silfverbergs chemiske Physik. — VII Classe B. Drstedes mechaniske Physik til Art. 206; Müllers chemiske Physik til S. 186. — VII Classe A. Drstedes mechaniske Physik fra Art. 206 til Enden; Müllers chemiske Physik fra S. 186 til Enden (med Undtagelse af optiske Phænomenener). Repeteret den største Deel af det hele Cursus.

4. Ophævelse af den tvungne Kirkegang.

Jeg troer her at burde gjøre Rede for Grundene til den i dette Skoleaar indtrufne Ophævelse af Disciplenens Forpligtelse til efter en vis fastsat Orden og under en Lærers Tilsyn at besøge Kirken om Søndagen: en Begi-

venhed, som just fordi dens Anledning ikke har været syn-
derlig bekjendt, maaskee har vakt Publikums Forundring
eller endog Misfornøielse hos Adskillige.

I Forordningen af 7 November 1809 § 56 hedder det:
„For Sangopvartning i og udenfor Kirken, som forhen
har været paalagt de lærde Skolers Lærere og Disciple,
have Vi fritaget dem; men det er Vor Villie, at Discip-
lene skulle bivaane den offentlige Gudstjeneste under af-
verlende Tilsyn af Lærerne, forsaavidt Disciplene ikke paa
Stedet have Forældre og Bærger, hvis Pligt det er selv
at sørge derfor“. Saaledes som denne Bestemmelse her
lyder efter Bogstaben, synes den hverken at være meget
henfigtsmæssig eller meget praktisk. At gøre en saaledes
controlleret Kirkegang til Pligt for nogle Disciple og ikke
for andre, giver en saadan Foranstaltning hos de Paa-
gjældende kun et endnu mere iøinefaldende Præg af Tvang,
som her er mindst paa sin Plads, og uden Anstød at trække
Grændsen imellem dem, som selv skulle sørge for Børnenes
Kirkegang, og dem, som skulle være underkastede Skolens
Formynderskab, er umuligt: ikke at tale om, at der gives
Forældre, som i denne Henseende kunne synes at være mere
upaalidelige, end Fremmede, i hvis Huus Disciple ere an-
bragte. Denne Bestemmelse er da ogsaa i de forskjellige
Skoler bleven fortolket og anvendt paa forskjellig Maade,
i adskillige Skoler er den endog enten slet ikke bleven ud-
ført eller snart stillet i Bero ¹⁾). Ved min Embedstiltrædelse
forefandt jeg denne Indretning her befæstet ved mange
Aars Gævd og udført efter Lovens Bogstav; efterat have
raadført mig med mine Medlærere bibeholdt jeg den blot

¹⁾ Jeg har selv været Lærer ved tvende Skoler, hvor denne Forpligtelse
da ikke mere fandt Sted.

med den Forandring, at Forpligtelsen udstræktes til alle Disciple, naturligviis med al mulig Liberalitet med Hensyn til Dispensation i paakommende Tilfælde, naar Grunden dertil var nogenlunde antagelig. Men selv i denne Form er Indretningen altid forekommen mig at være, mildest talt, af meget tvivlsom Nytte; det var mig ikke ubekjendt, at den kunde have og andensteds havde haft forargelige Sider, og jeg var beredt paa at søge at faae den affkaffet her, hvis der skulde spores betænkelige Følger deraf. Dette har imidlertid ikke været Tilfældet; Disciplene syntes ikke at føle sig trykkede ved denne Foranstaltning og viste sig tause og, saavidt skjønnes kunde, opmærksomme under Gudstjenesten, ved hvilken de tilligemed Lærerne sad i de Skolen i St. Knuds Kirke anviste 3 Stole nærmest ved Prædikestolen. Da derfor Ministeriet ved Circulaire af 13de Septbr. 1851 forespurgte sig om, hvorledes der med Hensyn til Disciplenes Kirkegang forholdtes ved Odense Cathedralskole, samt hvorvidt det kunde ansees ønskeligt, at den omhandlede Forpligtelse vedblev, vare vi enige om, at der for Tiden ikke var Grund til at andrage paa nogen Forandring i den ved lang Tids Hævd befæstede Skik, hvis pludselige Affkaffelse, naar ingen særlig Anledning var dertil, maaskee endog vilde vække Anstød. Tilfældige og temmelig ydre Omstændigheder gjorde imidlertid i det forløbne Skoleaar en saadan Forandring nødvendig. Disciplene havde i Begyndelsen været deelte i 2 Partier og gik altsaa skifteviis i Kirke hver anden Søndag; siden var man ved voxende Frekvents nødte til at dele dem i 3, 4 og tilsidst, da 30 Realelever midt i Aaret 1856 vare komne til, efter megen Modstræben, endog en kort Tid i 5 Hold; men da Disciplenes Antal voxede til over 150 og det ikke gik an yderligere at udstrække Delingen, som snarere burde

indskrænkes, henvendte Rector sig til St. Knuds Kirkeinspektion med Begjering om at indrømme Skolen flere Stole. Dog da denne Inspection ikke troede at kunne udvide sin Indrømmelse til mere end een Stol til 4 Personer lige under Prædikestolen, uden Udgang fra Sidegangen, og af begge disse Grunde lidet skikket til Benyttelse, saa ansaae Rector det for rigtigst fra Begyndelsen af indeværende Skoleaar indtil videre at suspendere denne Form af Kirkegangen, fordi han fandt, at der hverken var Mening i at lade en saadan Forpligtelse vedblive, naar Disciplene ikke kunde sidde sammen paa eet Sted, hvorfra Læreren kunde overse dem, eller at det kunde være passende, hvad der formedelst Discipeltallet vilde blive nødvendigt, yderligere at dele Disciplene i 6 eller 7 Hold, hvorved Skolen vilde fordre Kirkegang af sine Disciple sjældnere, end den af sig selv burde finde Sted. Ved i Skrivelse til Ministeriet under 12te August at forklare de forhaanden værende Omstændigheder begjerede han Bemyndigelse til at ophæve denne Skik, saaledes at Forholdet for Fremtiden ordnedes paa den Maade, som er antydet i Ministeriets Circulaerskrivelse af 13de September 1851, hvis Indhold findes gjentaget i følgende under 27de November f. A. modtagne Circulaerskrivelse, der tillige afgjorde Sagen for Odense Skoles Vedkommende:

„Det vil være i Hr. Professorens Grindring, at Ministeriet i Anledning af en fra en enkelt Rector indkommen Forespørgsel ved en Circulaerskrivelse af 13de September 1851 fra samtlige Rectorer ved de lærde Skoler begjerede baade Oplysning om, hvorledes der ved de af dem forestaaede Skoler blev forholdt med Hensyn til den i Forordn. af 7 Nov. 1809 § 56 indeholdte Bestemmelse, at Disciplene i de lærde Skoler skulle søge Kirken under

Lærernes Tilsyn, saafremt de ikke have Forældre eller Bærger, hvis Pligt det er selv at sørge derfor, deels en nærmere Meningsyttning om, hvorvidt det kunde ansees ønskeligt, at den omhandlede Forpligtelse, der efter Forordningen ikke synes at skulle omfatte alle Disciple, vedblev, eller om ikke Opfordring fra Rectorernes og Religionslærernes Side, Lærernes Exempel, der i ethvert Fald kunde befestes ved Aftale imellem dem selv indbyrdes, og, hvis en mærkelig Lunkenhed skulde vise sig, Henvendelse til Forældre eller Bærger, maatte ansees at være tilstrækkeligt til at tilveiebringe det ved Forordningen tilsigtede Resultat paa en maaskee bedre Maade.

Efterat de saaledes forlangte Meddelelser i sin Tid ere indkomne og der senere til forskjellige Tider af enkelte Rectorer er indkommet specielle Andragender om Ministeriets Samtykke til for de af dem bestyrede Skolers Bedkommende at indføre en efter Skolens og Stedets eiendommelige Forhold afpasset Orden i den omhandlede Henseende, skal Ministeriet ikke undlade herved tjenstligen at meddele Følgende:

Saaavel efter de modtagne Oplysninger, hvoraf det navnlig fremgaaer, at Bestemmelsen i Forordningen af 7 Nov. 1809 § 56 er bragt i Anvendelse paa en forskjellig Maade ved de enkelte Skoler, som efter den Maade, hvorpaa de enkelte Rectorer have yttret sig i forskjellige, tildeels modsatte Retninger om det paagjældende Forholds hensigtsmæssigste Ordning, skjønner Ministeriet ikke, at der er tilstrækkelig Anledning til at udvirke nogen ny almindelig, for alle Skolerne gjældende Bestemmelse om Forholdets Ordning, ligesaaalidet som Ministeriet paa den anden Side vil have Noget imod, at den paa ethvert Sted især vedtagne Skik og Orden fremtidigens følges, saalænge ind-

til der viser sig Trang til en Forandring i samme, i hvilket Fald vedkommende Rectors nærmere Indstilling i saa Henseende imødesees. Ministeriet skal derfor indskrænke sig til at henvise til de i ovenmeldte Circulairskrivelse indeholdte Antydninger, som ogsaa i flere af de afgivne Betænkninger ere fundne tilstrækkelige, idet Ministeriet med Sikkerhed tør gaae ud fra, at enhver Rector vil have sin Opmærksomhed henvendt paa, i Forening med Skolens Lærere, at søge det ved Forordningen tilsigtede Formaal paa bedste Maade opnaaet ved de Midler, der staae til Skolens Raadighed.

Overeensstemmende hermed vil Ministeriet, hvad specielt Odense Cathedralsskole angaaer, i Anledning af Hr. Professorens Andragende af 12 August sidstleden Intet have imod, at Forholdet ordnes paa den i Ministeriets Circulairskrivelse af 13 September 1851 betegnede Maade".

5. Disciplene.

Med Udgangen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 138, hvoraf fem dimitteredes til Universitetet og elleve forlode Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelse eller i de første Dage af samme. Efter Indlemmelsesprøven optoges i August f. A. fem og tredive, og senere endnu tre nye Disciple. Derimod er hidtil (Beg. af Juni) i Løbet af dette Skoleaar udtraadt tretten, nemlig een af VI, een af V st., fem af V R., tre IV R., een af III st. og to af III R. Med Døden har Skolen tabt en af sine herligste Disciple, Heinrich Martin Ernst Cloos af VII Cl. A, Søn af Skovrider Cloos paa Thorseng, et ungt

Menneske af sjældne Anlæg, moden Forstand, elstværdig Charakter, flink og flittig i hele sin Skoletid, næsten altid Dux i den Klasse, hvori han var, og i de sidste to Aar primus omnium¹⁾. — Skolen bestaaer altsaa for nærværende Tid af 146 Disciple, fordeelte paa 10 Klasser i efterfølgende Orden (De, hvis fuldstændige Navne ere angivne, ere de sidst indkomne):

VII Klasse A: 1. A. Chstphr. Warberg. 2. P. N. Wolf. 3. H. Laub. 4. G. J. L. Feilberg. 5. F. L. Gleerup. 6. H. E. Meyling. 7. J. N. I. Dreher. VII B: 8. Ch. P. S. Krag. 9. J. Th. Gleerup. 10. Thorb. Schroll. 11. P. Cl. Larsen. 12. L. P. Lorenzen. 13. Chr. F. Storch. 14. S. Chr. Barfoed.

VI Klasse: 1. J. Chr. S. Dreher. 2. H. Chr. Hansen. 3. J. F. Krarup. 4. L. P. M. Chr. Wittrup. 5. G. F. Sørensen. 6. J. K. Smidth. 7. J. P. J. L. H. N. Sid.

¹⁾ Ved en Forkjølelse paa en Reise til sit Hjem i Juleferien paadrog han sig for omtrent 4 Aar siden en slem Hoste, der efterhaanden udviklede sig til Brystsyge. Svagelighed nødte ham, efterat han havde været eet Aar i syvende Klasse, til ganske at afbryde Skolegangen og tage hjem; tilsyneladende noget styrket kom han tilbage i Begyndelsen af indværende Skoleaar, men maatte efter nogle Maaneders Forløb atter holde sig inde. Da Veiret blev mildere og han selv følte sig bedre og tillige længtes efter Hjemmet, tog han d. 7de April Afsted med mig for at tage hjem, idet han da httrede, at han haabede efter Sommerferien at komme tilbage saa vel, at han i Januar kunde underkaste sig en extraordinair Afgangsexamen ved Skolen. Jeg skiltes med inderligt Beemod fra denne os alle saa kjære Discipel, hvem jeg ikke kunde vente at see mere; men jeg troede dog ikke, at det saa hurtigt vilde være forbi med ham. Han døde under en Blodstørtning d. 9de April, Natten efterat han var kommen hjem, lidt over 18 Aar gammel.

V studerende Classe: 1. N. Pedersen (Holmdrup). 2. Th. S. Thorning. 3. N. Pedersen (Marslev). 4. S. C. Chr. Lassen. 5. J. P. Brandt. 6. M. G. J. B. Krag. 7. A. v. d. Pahlen Wilhjelm. 8. F. L. Hansen. 9. L. Th. Engelstoft. 10. Ludvig Thomas Trojel (Overlærer Trojel). 11. J. H. M. Wengel. 12. B. Møller. 13. Th. A. Lund. 14. N. Hofman (Bang).

V Realclasse: 1. A. J. Jacobsen. 2. A. P. Seedorff. 3. C. B. Wittrup.

IV studerende Classe: 1. C. J. L. Maar. 2. C. Wied. 3. N. P. Sørensen. 4. C. D. Storch. 5. N. G. Møller. 6. N. C. Hofman (Bang). 7. A. F. Skov-Petersen. 8. Ditlev Christian Ernst Schroll (Kammerraad Schroll paa Lykkesæde). 9. D. Chr. Bang. 10. Gustav Adolph Graae (Provst Graae i Tranekjær). 11. B. A. F. Hansen. 12. A. P. H. Chr. B. Holst. 13. N. B. Aagaard. 14. H. F. Nissen. 15. P. Chr. H. Nyholm.

IV Realclasse: 1. G. J. Döcker. 2. J. L. F. Petersen. 3. J. B. Hansen. 4. C. F. M. Schrayh. 5. N. Schaldemose. 6. J. Bang. 7. Jens Peter Theodor Møller (Kjøbmand Møller i Svendborg). 8. F. D. Petersen. 9. J. C. Larsen. 10. J. B. A. Lind. 11. H. J. Kieselring. 12. C. Chr. M. Wiingaard. 13. J. F. Chr. Bruun. 14. C. P. Paulsen. 15. J. P. Heilmann. 16. J. F. Hoffgaard.

III studerende Classe: 1. Georg Batrum Herluf Mølmark (praktiserende Læge Mølmark i Svendborg). 2. Peter Rosod Ancher Wulff (Pa-

stor Wulff i Svendborg). 3. Chr. C. A. Schöller. 4. S. Chrstph. N. Pade. 5. J. B. Salchow. 6. Carl Wilhelm Johannes Camradt (Pastor Camradt i Herringe). 7. Carl August Møller (Procurator Møller i Helsingør). 8. Th. D. Hald. 9. F. C. Duck. 10. N. F. Dreher. 11. Johan Ludvig Michael Lund (Pastor Lund i Korup). 12. F. D. Th. Engelstoft. 13. B. F. N. Bille. 14. F. G. Riemann. 15. Chr. Hansen. 16. J. Aarestrup. 17. C. N. C. B. Hansen. 18. J. A. Stricker.

III Realclasse: 1. Jens Frederik Ludvig Boesen (Pastor Boesen i Bessinge). 2. Th. S. C. Krag. 3. A. Enboldsen. 4. F. F. Ch. C. Nielsen. 5. F. J. Andresen. 6. C. B. Longreen. 7. H. L. Rollesgaard. 8. H. Langkilde. 9. L. B. M. Schaffalikh. 10. H. F. A. Briand. 11. A. Cl. Lund. 12. B. S. Brandt. 13. M. Chr. Barfoed. 14. H. F. B. Wessel Brown. 15. H. C. Fahnøe. 16. Hans Magnus Rjær (Pastor Rjær i Gudme). 17. Peter Christian Andersen (Møller Andersen i Holse Mølle). 18. Hans Peter Langkilde (Proprietair Langkilde paa Langland).

II Fællesclasse: 1. J. J. Petersen. 2. Chr. A. Hansen. 3. Christian Theodor Trojel (Broder til No. 10 i V stud.). 4. Peter Andreas Abraham Baskalle Bognsen (Godsforvalter Bognsen paa Egebovgaard). 5. N. J. A. Stricker. 6. H. A. Weeke. 7. F. B. F. Hillerup. 8. C. P. Stokkeby. 9. Niels Christian Barfoed (Kjebmand Barfoed i Bogenf). 10. Jens Carl Christian Svendsen (Gartner Svendsen i Tranekjær). 11. P. Th. Teisen. 12. August Holger Damm (Forpagter Damm

paa Gyldesteen). 13. D. K. Frölich. 14. J. C. J. Andersen. 15. A. Sch. Knudsen. 16. Marcus Rasmus Duff (Skæddermester Duff i Odense). 17. C. J. Ahlefeldt = Laurvig. 18. H. P. Hansen. 19. Johannes Ludvig Camradt (Broder til No. 6 i III stud.). 20. P. F. Langkilde. 21. C. Valentin. 22. Søren Peter Petersen (Møller Petersen i Bramstrup Mølle). 23. A. H. Steenbuch. 24. J. G. B. Hansen.

I Fællesclasse: 1. Peter Caspar Wessfel Brown (Pastor W. Brown i Sønder-Høirup). 2. Daniel Wilhelm Emil Lehmann (Kammerraad, Toldkasserer Lehmann i Odense). 3. Albert Sachs (Smedemester Sachs i Aarhus). 4. Peter Emil Haugsted (Snedkermester Haugsted i Odense). 5. Niels Wilhelm Møller (afd. Proprietair Møller til Dridslevgaard). 6. Søren Christian Michael Hvenegaard (Forpagter Hvenegaard paa Blundgaard). 7. Theodor Nicolai Weeke (Kjøbmand Weeke i Odense). 8. Georg Laurik Johannes Annæus Sief (Overlærer Sief). 9. Peter Gilskov (Tugthuusinspecteur Gilskov i Odense). 10. Peter Edvard Jacob Lorenzen Schmidt (Fuldmægtig Schmidt i Middelfart). 11. Christian Krarup (Gudsforvalter Krarup paa Gyldesteen). 12. Frederik Carl Christian Andersen (Skibscapitain Andersen i Odense). 13. Jacob Jacobsen (afd. Kammerraad Jacobsen paa Høistrup). 14. Frederik Carl Christian May (Gjæstgiver May i Odense). 15. Gustav Edvard Hald (Provst Hald i Lumby). 16. Hans Christian Ludvig Sanken (Kjøbmand

Sanken i Odense). 17. Arnold Christian Peter Jessen (Uhrmager Jessen i Odense).

6. Stipendier og Legater.

Med Ministeriets Resolution af 25de October f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret 18⁵⁶/₅₇ fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rdl.: H. M. G. Cloos, A. G. Warberg, P. N. Wolf, F. L. Glee-
rup, H. G. Meyling, S. Th. Gleerup, L. P. M.
Ch. Wittrup.

2. Mellemste Stipendium 35 Rdl.: P. G.
Larsen, Chr. F. Storch, S. Chr. S. Dreher, S.
K. Smidth, Th. S. Thorning, S. P. Brandt,
L. Th. Trojel.

3. Laveste Stipendium 20 Rdl.: Chr. P. S.
Krag, Th. Schroll, H. Chr. Hansen, S. G. Chr.
Lassen, H. F. Nissen, N. B. Aagaard, S. G.
N. Pade.

Alle disse Stipendier ere blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: G. J. L. Feilberg,
L. P. Lorenzen, N. Pedersen (Marblev), W.
Gjellerup, G. B. Wittrup, S. L. F. Nielsen,
A. S. Jacobsen, A. P. Seedorff, B. A. F. Han-
sen, G. D. Storch, P. Chr. H. Nyholm, A. F. S.
Petersen, F. D. Petersen, S. B. A. Lind, G.
Chr. M. D. Heins, F. G. Duck, F. G. Riemann,
S. Aarestrup, A. G. Lund, A. S. Knudsen, samt,
som extraordinaire Gratister, S. P. S. L. H. N. Sid,
Chr. Th. Trojel og G. L. S. A. Sid.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeske Legat, hver paa 40 Rdl., oppebæres af Disciplene G. P. J. Heiberg og F. L. Gleerup. Da den første af disse er afgaaet ved Dimission, er den ledig blevene Portion af Legatets Epharus bleven tillagt Discipel J. Aarestrup.

Det Baggeriske Præmielegat tildeeldes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene P. Chr. S. Krag og Th. Schroll af 6te, J. Chr. S. Dreyer af 5te og N. Pedersen (Holmdrup) af 4de Klasse.

Det større Baggeriske Legat for Dimission tildeeldes Dimittenderne P. N. Damm og N. Jacobsen. Af Frøken Ernsts Legat for Dimission blev een af de større Portioner (82 Rdl.) tillagt G. P. J. Heiberg. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning stud. hist. nat. P. A. Chr. Heiberg (dimitteret 1854) og stud. theol. S. Poulsen (dimitteret 1855) en extraordinair Understøttelse af 50 Rdl. hver.

Samtidig med Resolutionen om Skolebeneficier indløb en Skrivelse til Rector, hvori Ministeriet tilkjendegav, at Samme vel havde tilstaaet en Søn af en af Skolens Lærere, der var optaget i Skolen d. 23de August s. A., den for ham foreslaaede extraordinaire Gratistplads, men kun for Skoleaarets første Halvdeel og kun under Forudsætning af at hans Flid og Fremgang viste sig tilfredsstillende, hvorom Man henimod Udgangen af nævnte Tidspunkt imødesaae nærmere Indberetning, for at det derefter kunde afgjøres, om Skolebeneficiet kunde tilstaaes ham for hele Skoleaaret. Ved under 24de Marts d. A. at afgive den forlangte Erklæring om vedkommende Discipel tillod Rector

fig tillige at gøre opmærksom paa, at det hidtil havde været Praxis her at indstille Læreres Sønner lige fra deres Indtrædelse i Skolen til at nyde fri Skolegang som extraordinaire Gratister, og at et saadant Beneficium tidligere altid var blevet tilstaaet dem uden Indskrænkning; af Ministeriets Skrivelse maatte han imidlertid formode, at der var skeet en Indskrænkning i denne Begunstigelse, men da Intet herom før var kommet til Skolens Kundskab, bad han sig underrettet om de Forholdsregler, han fremtidig havde at følge med Hensyn til Indstilling om fri Skolegang for Læreres Sønner. Ministeriet svarede herpaa i Skrivelse af 8de April d. A. saaledes:

— „Med Hensyn til den af Hr. Professorens sluttelig i Deres Skrivelse fremsatte Forespørgsel undlader Ministeriet ikke at tilføie, at det ganske rigtig forholder sig, som De antager, at det er vedtaget af Ministeriet at bevilge extraordinair Gratistplads til Sønner af Skolens Lærere kun paa et halvt Aar første Gang, naar den tildeles umiddelbart efter de vedkommende Disciples Optagelse i Skolen, en Indskrænkning ved Bevilgelsen, som Ministeriet i denne Art Tilfælde, hvori der alene paa Grund af Faderens Stilling gjøres Undtagelse fra de lovbestemte almindelige Regler, har fundet fornøden for ikke at afskjære sig Muligheden af allerede i Skoleaarets Løb at lade Beneficiet ophøre, saafremt den vedkommende Discipel dertil skulde findes uqualificeret“.

7. Udtog af Skolens Regnskab for
Finantsaaret 1856-57.

I n d t æ g t.		Rbl.	Sf.
1.	Renter af Skolens Formue	1,267	83
2.	Jordebogsindtægter i Korn og Penge:		
	A. Bøndergods	1,172	18
	B. Tiender	9,273	5 $\frac{1}{2}$
	C. Jordskylbøspenge	26	32
	D. Indtægter henhørende til næste Regnskabsaar, men optagne som Forudbetaling i dette	1,392	49 $\frac{1}{2}$
3.	Indtægter fra Kirker og Præstefald .	1,721	66
4.	Indtægter fra Amtstuen	736	84
5.	Skolecontingenter	3,504	35
6.	Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter	15	10
7.	Beholdning fra Finantsaaret 18 ⁵⁵ / ₅₆	3,585	36
8.	Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	180	40
9.	Indbetalte Capitaler	748	43
10.	Afdrag paa Gageforskud og Gjæld .	206	24
11.	Indtægter ifølge Decisionsposter . .	3	—
12.	Indeholdte Præmier til Livsforsik- ringselskabet	199	68
13.	Tilskud fra den almindelige Skolefond	3,000	—
Summa Indtægt		27,033	18
Udgift		23,718	49 $\frac{1}{2}$
Beholdning		3,314	64 $\frac{1}{2}$

	U d g i f t.	Rbl.	Sf.
1.	Gager til samtlige faste Lærere med Tillæg	14,892	16
2.	Betaling til Timelærere	1,580	66
3.	Godtgjørelse til faste Lærere for Ex- tratimer	373	18
4.	Pensjoner	400	—
5.	Regnskabsføringen	297	—
6.	A. Skatter	708	78 $\frac{1}{2}$
	B. Afgifter	54	63
7.	A. Til Skolens Bibliothek og viden- skabelige Samlinger	348	25
	B. Bibliothekarens Løn og til Cata- logens Forfattelse	150	—
8.	Bygningernes Vedligeholdelse	1,278	1
9.	Inventariets Vedligeholdelse	295	4
10.	Brændselsforbrødenheder	493	—
11.	Belysningsforbrødenheder	118	80
12.	Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter:		
	A. Skoleopbærtning	226	—
	B. Reengjøring	64	94
	C. Porto, Protokoller Skrivemate- rialier samt til en Skriver	159	52
	D. Programmer og Skolehøitidelighd. .	144	86
	E. Andre Udgifter	32	15
13.	Extraordinaire Udgifter	39	4
14.	Udgifter ifølge Decisionsposter . . .	1	30
15.	Gageforskjud	475	—
16.	Indsendte Præmier til Livsforsikrings- selskabet	199	68
17.	Udlaante Capitaler	748	43
18.	Alsum Kirke	209	87 $\frac{1}{2}$
19.	Udestaaende Restancer	427	82 $\frac{1}{2}$
	Summa Udgift	23,718	49 $\frac{1}{2}$

8. Forandringer i Skolebygningen.

Efterat den nye Skolebygning i Aaret 1846 var opført og tagen i Brug, beundrede Alle ikke blot den henfigtsmæssige Indretning deraf, men ogsaa det store Rum, som var anvendt til Glasfæværelser og Samlingers Locale; ja Adskillige meente endog, at Rummet var altfor overdaadigt i Forhold til Glasfernes og Disciplenes Antal. Men godt var det, at der ikke blot blev bygget til Datidens Behov, men rigelig; ellers havde man nu været i den største Forlegenhed, uden at have Byggeplads til Udvidelse, selv om man havde kunnet faae Penge til en ny Tilbygning. Skolelocalet bestod oprindelig af 9 ligestore Værelser (12 Alen lange og 9 Alen dybe) i Belleetagen, paa begge Sider af en igjennem Bygningens Midte løbende Corridor, af hvilke de 7 vare bestemte til det ved den provisoriske Plan af 25 Juli 1845 fastsatte Antal Glasfer, det ottende skulde bruges til Hjælpeclasse og Musikværelse, og det niende indtil videre anvendes til Lærernes Aftrædelsesværelse og Skoleapparaters samt Discipelbibliothekets Opbevaring. I Stueetagen bleve to Værelser, som i Størrelse svarede til Glasfæværelserne, anviste Bibliotheket, og paa Loftet var indrettet to større Værelser og et mindre Kammer til Opbevaring af de naturhistoriske og physiske Samlinger m. m. I de nærmest følgende Aar var der næsten altid Brug for det ottende Værelse i Rækken af Skolestuerne til en Deling af en eller anden Klasse, først den toaarige sjette, efter 1851 af tredie eller fjerde Klasse. Snart gjorde ved Siden heraf Trangen til et særegt Locale for den naturhistoriske Underviisning sig gjeldende, paa samme Tid som Lærernes Aftrædelsesværelse ved sin Størrelse

og Beliggenhed ved Enden af Corridoren imod den kolde Trappegang befandtes vanskeligt at holde varmt. Med Ministeriets Samtykke blev da dette sidste Værelse for 2 Aar siden deelt i to Rum, det ene paa 8, det andet paa 4 Alens Længde, og paa samme Tid blev af de to midterste Glasseværelser til Gaarden dannet tre, hvert paa 8 Alens Længde, til mindre frekventerede Classer; hvorefter ogsaa en særegen naturhistorisk Klasse kunde indrettes. Det var heldigt, at just ifjor, da Realunderviisningen saa pludselig indførtes, ingen Deling af nogen Klasse var fornøden, saa at eet Locale stod ledigt; dette blev nu benyttet til den ene Realclasse, og det naturhistoriske Værelse til den anden; den naturhistoriske Underviisning henlagdes til Lærerværelset, og Lærerne maae fra den Tid af uøies med det lille Kammer, som er fremkommet ved omtalte Deling af det oprindelige Lærerværelse og er blevet forsynet med en Kaffelovn. For at tilvejebringe Locale til den øverste Realclasse, som skulde oprettes ved Begyndelsen af dette Skoleaar, maatte man atter danne tre Værelser af de tvende til Gaden i Midten af Bygningen, lige overfor de forhen deelte, og saaledes bleve kun fire større Værelser tilbage, hvoraf det ene endda kun kan benyttes til en lidet talrig Klasse, fordi det tillige er Localet for Sangunderviisningen i Wintermaanederne, imedens Solennitetsalen i de senere Aar bruges til denne Underviisning, saalænge Veiret ikke er meget koldt. Derhos var Fællesklassernes Frekvents i de senere Aar stegen bethdelig, og efterat den private Realskole var ophævet og Realclasser forbundne med Cathedralsskolen, var det at vente, at disse Fællesclasser snart vilde blive saa overfyldte, at en Deling af dem i parallelle Afdelinger var nødvendig: en Eventualitet, paa hvilken Ministeriet selv allerede under 23de No-

vember 1855 samtidig med at det gav sit Minde til Opret-
 telsen af Realclasser, havde troet at burde henlede Rectors
 Opmærksomhed. Man maatte da itide være belabet paa
 at møde denne Eventualitet, men flere Glasseværelser kunde
 kun tilveiebringes ved en betydelig Forandring i Benyt-
 telsen af de hidtil til Samlingernes Opbevarelse bestemte
 Localer. Efterat Underviisningsinspecteuren under sit Op-
 hold her ifjor i Juli havde taget alle Localiteter i Diesyn
 og baade gjort sig bekendt med og billiget de paatænkte
 Foranstaltninger til at vinde mere Plads til Underviisnin-
 gen, indsendte Rector, der tillige havde confereret med
 Bygningsinspecteuren og af ham modtaget de fornødne
 Overflag over Bekostningerne, under 9de August f. A. sit
 Forslag om at flytte Bibliotheket op paa Loftet deels i de
 to Værelser, som hidtil havde indeholdt de naturviden-
 skabelige Samlinger, deels i 2 Værelser, som lige over for
 disse maatte indrettes paa den anden Side af Loftsgangen.
 Disse Værelser vilde blive betydelig lavere og smallere (kun
 3 Al. 18 T. høie, 5 Al. dybe) end de forrige Bibliotheks-
 værelser; men naar der habdes den dobbelte Længde imod
 før, maatte dette Rum afgive tilstrækkelig Plads for Bi-
 bliotheket, om det end var langt mindre smukt og beqvemt
 og i andre Henseender ringere end det forrige. Endeel
 nye Reoler maatte vel derhos anskaffes, skjøndt dog de
 gamle Gylder for den større Deel vilde kunne omdannes
 til at passe i det nye Locale. Naar denne Flytning var
 færdig, vandtes i Stueetagen to meget gode og rummelige
 Værelser til Classer; i disse skulde alle brugelige Appara-
 ter henhørende til de naturvidenskabelige Samlinger hen-
 sættes deels i Skabe, deels i et fra det ene Værelse taget
 lille Afstykke, hvorimod de mange ubrugelige eller lidet
 brugte Dele af Skolens vidtløftige physiske Samling kunde

faae Plads i et større Værelse paa Loftet bagved det nye Bibliothekslocale, hvilket Værelse var dannet af et tidligere tildeels til samme Brug anvendt Kammers Forbindelse med et til samme stødende Pulterkammer, der hørte til Rectors Leilighed. I Stueetagens tvende nye Skolestuer var det paatænkt enten at henlægge Underviisningen for de tvende Classer, hvori Naturlæren doceres (7de og 5te Realcl.), eller maaskee hellere at anvende det ene Værelse udelukkende til Underviisning i Naturlære og Naturhistorie, og i det andet i fornødent Fald at placere en Deling af Fællesclasserne, og derimod at gjøre den nuværende naturhistoriske Klasse (det saakaldte Lærerværelse) til Locale for en permanent Klasse, hvorved det bliver lettere at have Tilsyn med Disciplene, der saaledes i Regelen næsten alle ere samlede i een Etage. Denne Plan blev efter nogle Forhandlinger og paa Forlangende givne nærmere Oplysninger bifaldet af Ministeriet, og Rigsdagen bevilgede de til Udførelsen medgaaende Bekostninger, der baade hvad Bygningsarbeide og nyt Classseinventariums, Skabes samt Reolers Anskaffelse og Omdannelse angaaer, beløbe sig til lidt over 1200 Rd. Arbeidet er nu paabegyndt, og jeg haaber, at det vil kunne fremmes saaledes i Løbet af disse Maaneder, at de nye Classelocaler ville være til Disposition i Begyndelsen af det næste Skoleaar, da rimeligviis allerede en Deling af i det mindste een af Fællesclasserne vil indtræde. Inventariet i de nye Classer vil blive ligt det tidligere til den naturhistoriske Klasse anskaffede, altsaa med halbrunde Borde og Bænke, hvilken Form er befunden hensigtsmæssigst ogsaa til almindelig Brug, da saadant Inventarium letter Oversigten over Disciplene og optager meget mindre Plads end de lange skraae Borde.

Et andet betydeligere Bygningsarbeide, som skal fore-

tages i denne Sommer, er desværre fremkaldt ved en be-
 drøvelig Nødvendighed. Skolebygningen ligger paa et
 temmelig sumpigt Terrain, og har, skjøndt alle Forsigtig-
 hedsregler ere anvendte af Bygmesteren, dog aldrig været
 fri for nogen skadelig Virkning af denne Beliggenhed; men
 efterat de gamle Vandledninger og Brønde i hele Byen
 vare blevne ombyttede med det nye Vandværk, har ligesom
 i flere af Byens Bygninger saaledes ogsaa her Fugtighed
 tiltaget i en foruroligende Grad, saaledes at denne har
 ødelagt Gulvene i hele Kjelderetagen og tildeels Gymnastik-
 salen. Der maatte da itide tages Forholdsregler herimod,
 for at der ikke skulde udvikle sig Svamp, og det er derfor
 anseet for nødvendigt deels at optage Gulvene og lægge
 nye paa nye Underlag, samt tilveiebringe Lufttræk under
 Gulvet i Gymnastiksalen, deels ved Drainsrør, som maae
 føres i en lang Strækning over Graabrødretorvet igjennem
 Cantorens og Hospitalets Have ned til Rosenbækken, at
 aflede Vandet fra Kjeldereren. Ogsaa dette paatrængende
 Arbeide, hvortil Bekostningen er anslaaet til 1047 Rd.
 3 Mk. 6 sk., er paabegyndt, efterat de fornødne Penge
 vare bevilgede ved Finantsloven.

9. Forøgelse af Underviisningsapparater.

Den zoologiske Samling er bleven forøget med føl-
 gende Stykker, der ere forærede til den:

1) Af afd. Dr. Esbensen's Samlinger: Cranium af
 en Bøxen, 3 Børnecranier, et Bækken; 2) af Discipel
 Seedorff er skjenket en Falco huteo (Buteo vulgaris),
 udstoppet; 3) af Discipel Christen Hansen Chara-

drius helveticus; 4) af Discipel Marestруп Tænia sp. i Spiritus; 5) af Hr. Bagermester Falk en Landskildpadde.

Til Sangunderviisningen er anskaffet: 25 Exemplarer af Berggreen's Sange 6te Hefte og 7 Exemplarer af Sammes Sange 4de Hefte; til Tegneunderviisningen 24 store Dvelfestavler, udgivne af Prof. Hetsch, 63 Gipsafstøbninger, udførte efter antike Ornamente af Tegnelærer Helsted og 7 forskellige Basen fra den kongelige Porcellainsfabrik i Kbhvn; til Gymnastikunderviisningen: 12 Trægeværer.

10. Bibliotheket.

Skolens Bibliothek er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de af Ministeriet sendte ere betegne med †, de af Andre givne med *).

Ankjer, S., Geogr.-statistisk Haandbog. 8-13 S. Kbh. 1856-57.

Archiv f. das Studium der neueren Sprachen u. Literaturen, hrsg. v. L. Herrig. 19-20 B. Brnschw. 1856.

Aristophanes, Ausgew. Komödien. Erkl. v. Th. Kock. 1-3 B. Lpz. 1852-56.

Asbjørnsen, P. C., og Moe, J., Norske Folkeeventyr. 2 Udg. Christiania 1852.

Barfod, Fr., Fortællinger af Fædrelandets Historie. Kbh. 1853.

Biblen, osv. af J. C. Lindberg, 10 S. D.n. Test. Kbh. 1856.

Bibliographie, Allg., f. Deutschl. 1856 No. 19-52; 1857 No. 1-14. Lpz.

* Bischoff, J., Materialier til at indøve den tyske Formlære. Rander 1856.

Brandt, C. J., Sammeldanskt Læsebog. I. Kbh. 1857.

Braun, J. C., Fr. Rückert als Dyrker. Siegen u. Wiesbaden 1844.

Bröchner, H., Bened. Spinoza. Kbh. 1857.

Bull, A., Kort over Fyn og Langeland. 1856.

- Caesaris, C. J., commentarii de bello Gall. Erkl. v. Fr. Kerner. 2 Aufl. Berl. 1855.
- Skrifter osv. og oplyste af J. S. B. Suhr. 2 D. Borgerkrigen samt Alexandriner- Africaner- og den spanske Krig. Kbh. 1840.
- Christian IVs egenhændige Breve, Befalinger og Statskrivelser til Rigsraadet. Udg. af C. Molbech. 1 B. 2 H. Kbh. 1848.
- * Ciceronis, M. T., orationes omnes. T. 1-3. Halæ et Berol. 1815.
- De natura deorum libri III erkl. v. G. T. Schoemann. Lpz. 1850.
- Cato major s. de senectute. Erkl. v. J. Sommerbrodt 2 Aufl. Berl. 1855.
- Lælius. Erkl. v. C. W. Nauck. 2 Aufl. Berl. 1855.
- Orator. Erkl. v. O. Jahn. Lpz. 1851.
- Brutus. Erkl. v. O. Jahn. Lpz. 1849.
- Tuscul. disputationum libri V. Erkl. v. G. Tischer. 2 Aufl. Lpz. 1854.
- de officiis libri III. Erkl. v. G. Fr. Unger. Lpz. 1852.
- * ——— ——— Ed. Billerbeck. Hannov. 1827.
- * ——— Ni Taler osv. af R. Møller. Kbh. 1817.
- * Cook, James, Voyages round the world. V. 1-7. Lond. 1809.
- * Cornelii Nepotis vitæ excellentium impp. Ed. nova ad exemplum Bardilianum expr. Halæ 1831.
- * Deichmann's, J., franske Grammatik, bearb. af E. Chr. D. Westengaard. 6 Dpl. Kbh. 1835.
- Demosthenes, Ausgew. Reden. Erkl. v. A. Westermann. 1-3. B. 2 u. 1 Aufl. 1853, 55, 52.
- † Diplomatarium Christierni 1mi. Ved H. Knudsen. Udg. af C. F. Wegener. Kbh. 1856.
- * Engelstoft, C. L., Om Udgaverne og Udgivning af d. bsk. Bibels overs. fra Reform. til vore Tider. Kbh. 1856.
- Gesicht, D. F., Folkelige Foredrag. 2 Saml. 1 H. Kbh. 1857.
- Euripides, Ausgew. Tragödien. Erkl. v. F. G. Schöne. 1-2 B. Lpz. 1851-53.
- † Fog, B. J., Cartesius, den nyere Philosophies Fader. Kbh. 1856.
- † Forelæsninger og Øvelser ved Kbhvs. Univ. og d. polyt. Lærestalt. 2 Halvaar 1856.
- † Fortegnelse over de 141 Studerende, som i Aaret 1856 have tilendebragt Afgangsex. eller Adgangsex.
- Freiligrath, F., Gedichte. Stuttg. u. Lüb. 1838.
- Griis, St., Roskilde Domkirke. 2 H. Kbh. 1852.
- * Georges, R. G., Lateinisch-deutsches Handwörterbuch nach J. J.

- G. Scheller u. G. H. Lünemann neu bearb. 1-2 B. 8 Aufl. Lpz. 1838.
- Gräfe, J. G. Lh., Lehrbuch einer allg. Litterärgesch. aller bekannten Völker der Welt. 3 Bs. 3 Abth. 7 Lfr. Lpz. 1856.
- Griechische Dichter in neuen metr. Uebsn. hrsg. v. Dsiander u. Schwab, 62-64 Bdch. (Theokritos, Bion u. Moschos, übs. v. F. Zimmermann, II-III. — Pindar's Siegesgesänge, übs. v. G. Ludwig, III.) Stuttg. 1856.
- Griechische Prosaisker in neuen Uebsn. hrsg. v. Dsiander u. Schwab, 262-280. Bdch. (Platon's Werke, 2 Gr. I-II; 3 Gr. II; 4 Gr. IV-VII. — Aristoteles W. XV-XXI. — Plutarch's W. XV, XXXIV-XXXVI. — Fl. Josephus W. VII.) Stuttg. 1856.
- Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 2 Bs. 4 Lfr. Lpz. 1856.
- Grundtvig, N. F. S., Optrin af Nordens Kæmpeliv 1 D. Kbh. 1811.
- * Hammerich, M., 100 Psalmer udg. til Brug ved Underv. Kbh. 1857.
- * Henrichsen, R. J. F., Opgaver til Oversættelse fra Latin paa Dansk. 2 Udg. Kbh. 1857.
- Herder, J. G. v., sämtliche Werke. 1-20 Th. Stuttg. u. Tüb. 1827-30.
- * Herodoti Halicarn. historiarum libri IX. Edd. F. V. Reitzius et G. H. Schäfer. Cum Laur. Vallæ interpr. Lat. V. 1-2. Lps. 1820-25.
- Herodotos erkl. v. H. Stein. 1 B. (1-2 Buch). Brl. 1856.
- Herk, H., Dramatiskt Værker. 13 B. Kbh. 1856.
- Homers Iliade. Erkl. v. J. U. Faesi. 2 Aufl. 1-2 B. Lpz. 1854. Brl. 1855.
- * — Ilias übs. v. J. H. Voß. Stereot. Stuttg. u. Tüb. 1839.
- Horatius, Satiren u. Episteln, erkl. v. G. T. A. Krüger. 2 Lfr. Lpz. 1856.
- * — Epistler, osv. m. Anm. af J. H. Smidth. Kbh. 1817.
- * Ingerslev, C. F., Materialier til latinske Stile for Mellemklasserne. 1-2 Saml. Kbh. 1839-40.
- Isokrates, Ausgew. Reden. Erkl. v. R. Rauchenstein. 2 Aufl. Brl. 1855.
- Jahrbuch, Berliner astron. f. 1857 u. 58, hrsg. v. I. F. Encke u. Wolfers. Brl. 1854-55.
- Jean Pauls sämtliche Werke, 1-60 B. Brl. 1826-28. — Litterarischer Nachlaß, 1 B. Brl. 1836. — Briefwechsel mit Chr. Otto, 1-4 B. Brl. 1829-33. — Biographischer Commentar v. R. D. Spazier, 1-5 B. (61-65 B.) Lpz. 1833.

- * Johnstrup, Fr., De chemiske Grundstoffer og deres vigtigste Forb. i den uorg. Natur. Ringsted 1855.
- * Juvenals udvalgte Satirer, ovsf. og forkl. af D. Worm. Udg. af R. Møller og N. B. Dorph. Kbh. 1838.
- Keyser, R., Nordmændenes Religionsforfatning i Hedendommen. Christiania 1847.
- Den norske Kirkes Hist. under Katholicismen. 1 B., 2 Bs. 1 Halvdeel. Christiania 1856.
- Kiepert, H., Wandkarte von Alt-Griechenland (9 Bl.). Weimar 1847.
- Wandkarte von Alt-Italien (12 Bl.). Weimar 1850.
- (Kierkegaard, S.) Afslutt. uvidensk. Efterskrift til de philosophiske Smuler af Joh. Climacus. Kbh. 1846.
- * Krig, Civilisationens, Humanitetens o. s. v. Tjende. Kbh. 1849. 6 Expl.
- + La Cour, N. G., Lærebog i Gymnastik for Borger- og Almueskolerne i Danm. Kbh. 1856.
- Landaïs, Napol., Dictionnaire classique de la langue Française. 5 ed. Par. 1846.
- Lange, Fr., Skolen og Livet. 2 Halvd. Kbh. 1856.
- * Lassen, H. C. F., Tydske Læsebog, i to Parallel-Kursus, for Mellemklasser. Od. 1856.
- * Lindberg, J. C., Fuldst. gramm. Analyse af de første Capitler i Genesis. Kbh. 1833.
- + Linde, A. G. B., Meddelelser ang. Kbh.s Univ., den polyt. Læreanstalt o. s. v. f. A. 1849=56. 1 H. Kbh. 1857.
- Lisco, F. G., Das alte Test. Mit Erklärungen, Einleitungen &c. 2 Ausg. Berl. 1853.
- Livi, T., ab urbe condita libri. Erkl. v. W. Weissenborn. 1-4 B. (Buch 1-10, 21-23). Lpz. 1853-54. Berl. 1855.
- * — — — Emend. L. Tafel. T. 1-3. Stutg. 1824-25.
- * — — Römische Geschichte, übsf. v. Dertel. 1-8 B. Stuttg. 1840=44.
- Love og Anordninger m. m. f. A. 1856. Saml. og udg. af L. Algreen-Ussing. IV Bs. 2 B. Kbh. 1857.
- Lysias, Ausgew. Reden. Erkl. v. R. Rauchenstein. Lpz. 1853.
- Maanedsskrift, Dansk. Red. og udg. af M. G. G. Steenstrup. Juni 1856—Mai 1857. Kbh.
- * Manuskript: „Adskilligt om Odense.“
- Menzel, W. G., Die Gefänge der Völker. Lpz. 1851.
- Millin, A. L., mythologische Gallerie. 2 Aufl. 1-2 B. Berl. 1836.
- + Molbech, C., blandede Skrifter. 2 Saml. Udg. af Forf. 1-3 B. Kbh. 1853=55.
- * Mundt, C. E., Ledetraad ved Regneunderv. 3 Opl. Kbh. 1856.

- Müller, Joh., Lehrbuch der kosmischen Physik. Brnschw. 1856. Mit einem Atlas.
- Münster, J. P., Blandede Skrifter. 6 B. Kbh. 1856=57.
- Mühl, R. G., Geogr. Landskabsbilleder, ovsf. og bearb. efter G. Vogel. 1 H. Kbh. 1857.
- Natur, Aus der. No. 7=9. Lpz. 1855=56.
- Nielsen, R., Philosophie og Mathematik. Kbh. 1857.
- Nodier, Ch., La neuvaîne de la chandeleur et Lydie. Brux. et Lpz. 1840.
- Novalis Schriften. Hrsq. v. F. Schlegel, L. Tieck u. G. Bülow. 1=2 Th. Berl. 1802. 3 Th. Berl. 1846.
- † Oversigt over d. kgl. dsk, Vidensk. Selsks. Forhandl. og dets Medlemmers Arbejder. Af G. Forchhammer. 1855, No. 5-8; 1856 No. 1-3.
- * Oveskou, Th., Den danske Skueplads i dens Historie. 2 D. Kbh. 1856.
- Passow, F., Handwörterbuch der griech. Sprache. Neu bearb. v. Rost, Palm, Kreussler, Keil, Peter u. Benseler. 2 Bs. 2 Abth. 10-12 Lfr. Lpz. 1856.
- * Pedersens, Christiern, danske Skrifter. 5 B. Udg. af G. J. Brandt. Kbh. 1856.
- * Persius' Satirer, ovsf. og forkl. af D. Worm. Udg. af R. Møller og N. B. Dorph. Kbh. 1840.
- Petersen, N. M., Danm. Hist. i Hedenold. 2 Dpl. 1 Ds. 2=3 H., 2=3 D. Kbh. 1854=55.
- * ——— Bidrag til d. dsk. Litter. Hist. III. 2 H. Kbh. 1856.
- * Platon, Udvalgte Dialoger, ovs. af C. I. Heise. 1 D. Kbh. 1830.
- * Plutarchs Levnetsbeskrivelser af Themistocles og Camillus, Alexander og Cæsar. Udg. ved N. Lang Rissen. 2 Udg. Kbh. 1826.
- Poetarum tragicorum Græcorum fragmenta ad. F. Guil. Wagner V. I, III. Vratisl. 1852 et 48.
- Poggel, Casp., Theorie des Reimes u. der Gleichklänge mit besonderer Rücksicht auf Göthe. Münster 1836. (Hamm 1834).
- Pouillet=Müller, Lehrbuch der Physik u. Meteorologie. 5 Aufl. 1 B. 1=4 Lfr. Brnschw. 1856.
- Povelson, Severin, Prosodia Danica. Kbh. 1671.
- † Programmer:
1. Fra Kbh. Univ. Til H. M. Kongens Gudselsfest 1856 (J. N. Madvig, Om de grammatikalske Betegnelser's Tilblivelse og Bæsen, 1 Stykke). — Til Reformationssfesten 1856 (C. E. Levy, Chr. J. Berger, en litterærhistorisk Skizze).
 2. Fra de lærde Skoler og høiere Realskoler i Konger. Danm. og

Hertugd. Slesvig 1856: Aalborg Kathsk. — Aarb. Cathsk. (Forts. tegn. over Skolens Bibliotek, 2 Afd.). — Borgerdydsk. p. Chr. (M. Hammerich, 1. Svenske Vers af Bellmann, Tegnér og Runeberg; 2. Om Afgangsprøven ved de lærde Skoler). — Borgerdydsk. i Kbh. — Flensb. Gelehrten u. Realsch. (Schumacher, Der Lehrerberuf in seinen Antinomien.) — Frederiksb. l. Sk. (Tillæg til Bibl.-Catal.). — Haderslev l. Sk. (Lembcke, Udv. Oder af Horats ovs.). — Helsingørsh. Realsk. (Skoleplan). — Herlufsholms l. Sk. — Horsens l. Sk. — Kolding l. Sk. (C. F. Jørgensen, Forbemærkninger til en dansk-lat. Ordbog). — Metropolitan sk. (C. P. J. Krebs, Salomons Ordsprog Cap. 1-9, bearb. som Prøve til Skolebrug). — Nykøbing Cathsk. (G. Lund, 2 literaturhist. Tabeller). — Odense Cathsk. (N. J. J. Henriksen, Deposits og Pennalismen). — Randers l. Sk. — Reykjavik Latinsk f. 1855. Reykjaviks Pastorseminarium. — Ribe Kathsk. 1. Gramensprogram. — 2. Brg. i Anl. af Skolebyggn. Indvielse (C. H. A. Bendtsen, Om Ribe Kathsk. Bygninger for-
dum og nu). — Roskilde Kathsk. — Rønne h. Realsk. (H. K. Witte, Scener af Terents's Eunuchus). — Schleswig Dom-
schule (C. Johansen, Ueber Anschauungsunterricht). — Sorø Ak. Sk. (E. Bojesen, Sagnet om de Saliges Øer). — Viborg Kathsk. — Det v. Vestenske Institut (H. G. Bohr, Forts. af Sa-
gen om Realskolen og dens Afgangser.)

3. Fra Hertugd. Holsten og Lauenborg 8 Brg. for 1856.

4. Fra Preussen 134 Brg. for 1855.

Quintiliani, M. F., institutiones oratoriae lib. Xmus. Erkl. v. E. Bonnel. 2 Aufl. Berl. 1855.

† Ravn, N. E., Om Svangerskabstidens Grændser. Kbh. 1856.

* Regesta diplomatica historiae Danicae cura societatis reg. scientiarum Danicae. T. post. II. Kbh. 1856.

Repertorium, Leipziger, der deutschen u. ausländ. Lit. Hrsg. v. E. G. Gersdorf. 1856, No. VIII-XXIV; 1857, No. I-V. Lpz.

Reskripter og Resolutioner, Rgl., m. m. f. A. 1850, saml. og udg. af L. Algreen-Ussing. Næste Række. Kbh. 1856.

† — — — — — Geistligheden i Danmark vedkommende. Saml. og udg. af C. F. Schwarzkopf. Ny Række. 1-2 B. 1846-49. Kbh. 1855-56.

Römische Dichter in neuen metr. Uebsn. hrsg. v. Dsiander u. Schrab, 65-68 Bde. (Silius Ital., Punischer Krieg II-V.) Stuttg. 1856.

Römische Prosaisker in neuen Uebsn. hrsg. v. Dsiander u.

- Schwab, 210-17 Bdch. (Plinius Naturgesch. XXX-XXXV. — Kaisergeschichte, I-II.) Stuttg. 1856-57.
- Rüder, Fr., Gesammelte Gedichte. 1-6 B. Erl. 1836-38.
- Die Weisheit der Brahmanen. 1-6 B. Lpz. 1837-39.
- 7 Bücher morgenländischer Sagen u. Geschichten. 1-2 B. Stuttg. 1837.
- Brahmanische Erzählungen. Lpz. 1839.
- Sallusti Crispi, C., de conjur. Catilinæ et de bello Jugurthino libri. Erkl. v. R. Jacobs. 2 Aufl. Brl. 1855.
- Schleiden, M. J., Die Pflanze u. ihr Leben. 2 Aufl. Lpz. 1850.
- Schnitzlein, A., Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. Fasc. XI. Bonn.
- Schwab, G., 5 Bücher deutscher Lieder u. Gedichte. 2 Aufl. Lpz. 1840.
- * Sigurdsson, J., Om Islands statsretlige Forhold. Kbh. 1855.
- Skolens Reform. Et Tidsskr. udg. af J. A. Milo og S. Schneefloth. 1856 April-Decb. Kbh.
- Sophocles, erkl. v. F. Schneidewin. 6 Bdch. Trachinierinnen. Lpz. 1854.
- † Statistisk Tabelværk. Ny Række. 12 B. 1 Afd. Kbh. 1856.
- Stöckhardt, J. A., Die Schule der Chemie. 6 Aufl. Brnschw. 1852.
- Tacitus, Corn. Erkl. v. K. Nipperdey. 1 B. 2 Aufl. Brl. 1855. 2 B. Lpz. 1852.
- Talvj, Volkslieder der Serben. Metr. übs. u. hist. eingeleitet. 1-2 B. 2 Aufl. Halle u. Lpz. 1835.
- Tegnér, Es., samlade Skrifter. 1-2 B. Stockh. 1847.
- * Testamentum, Novum, Græce, nova versione Lat. illustr. autore H. A. Schott. Ed. 4. Lps. 1839.
- Thiers, A., Histoire du consulat et de l'empire. 62-73 livraison Brux. 1856.
- Thomsen, J., Vandringer paa Naturvidenskabens Gebeet. 2 Halvd. Kbh. 1856.
- † Thornam, Chr., Afbildninger til Brug ved Underv. i Zoologie. 1 H.
- Tidsskrift f. popul. Fremstillinger af Naturvidenskaben, udg. af Fogh, Lütken og Vaupell. 3 Bs. 3 H. — 4 Bs. 2 H. Kbh. 1856-57.
- Nordisk Universitets-, 1 Aarg. 4 H.; 2 Aarg. 2-3 H. Upsala, Lund, Christiania 1856.
- Trap, J. P., Statist.-topogr. Beskr. af Konger. Danm. 2-3 H. Kbh. 1856.
- Tuxen, L. R., Det plattyske Folkesprog i Angel. Kbh. 1857.

Ulrichs, H. N., Reisen u. Forschungen in Griechenland. 1 Th. Bremen 1840.

* Virgilius Maro, P., Æneiden. Dvsf. i Orig. Versen. ved S. Meisling. 1-2 B. Slgsf. 1824 og Kbh. 1826.

* Wegener, J. C., Opgaver til danske Udarbejdedser. Ny Udg. Kbh. 1857.

Westphalen, E. J. de, Monumenta inedita rerum Germanicarum, præcipue Cimbricarum et Megalopolensium. T. 1-4. Lpz. 1739-45.

† Wiehe, T. Guil., De vestigiis et reliquiis synonymicæ artis Græcorum. Haun. 1856.

Wolff, D. L. B., Halle der Völker. 1-2 B. Trf. a. M. 1837.

Wunderhorn, Des Knaben. Alte deutsche Lieder gesammelt v. L. A. v. Arnim u. Cl. Brentano. 1-3 B. Charlottenburg u. Berl. 1845-46.

Xenophons Memoiren. Erkl. v. L. Breitenbach. Lpz. 1854.

— Anabasis. Erkl. v. F. K. Hertlein. 2 Aufl. Lpz. 1854.

— Cyropædie. Erkl. v. F. K. Hertlein. 1-2 B. Lpz. 1853

Zeitschrift f. d. Alterthumswissenschaft, hrsg. v. J. Caesar. 1856, 1-6 H. Wetzlar.

— f. d. Gymnasialwesen, hrsg. v. W. J. C. Mützell. Apr. 1856. — März 1857. Berl.

— B. Mathem. u. Physik, hrsg. v. O. Schlömilch u. Witzschel, 1856, 2-6 H.; 1857, 1 H. Lpz.

Ørsted, A. S., Af mit Livs og min Tids Historie. 4 Bds. 1-2 S. Kbh. 1856-57.

De offentlige Examinier

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1857

foretages i følgende Orden:

A. Afgangsexamen.

Tirsdag	den 7 Juli	R. 8.	VI Cl.	Lydsf.
Onsdag	= 8	—	8.	Naturhistorie.
—	= -	—	3.	
Torsdag	= 9	—	3.	VI Cl. Geographie.
Frederdag	= 11	—	8.	VI Cl. Græsk.
Mandag	= 13	—	8.	VII Cl. A. Hebraisk
Tirsdag	= 14	—	8.	VII Cl. A. Arithmetik.
Torsdag	= 16	—	8.	VII Cl. A. Latin.
Frederdag	= 17	—	8.	VII Cl. A. Græsk.
Frederdag	= 18	—	8.	VII A. Religion.
Frederdag	= 18	—	8.	VII A. Historie.
Mandag	= 20	—	8.	VII A. Naturhistorie.
Tirsdag	= 21	—	8.	VII A. Geometrie.

B. Skolens Hovedexamen.

Tirsdagen d. 7de Juli.

- 8—12. V st. Cl. Dansk Stil.
- 8—11. V og IV R., IV st., III st., III R. Cl. Dansk Stil.
- 8—10. II Cl. Dansk Stil.
- 10—12. I Cl. Dansk Stil.
- 3— 6. V og IV Realkl. Historie og Geographie.
- 3— 6. IV st. Cl. Græsk.
- 4— 6. II Cl. Regning.

Onsdagen d. 8de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Version.
- 8—12. V st. Cl. Latinſk Stil.
- 8—11. IV st. Cl. Latinſk Stil.
- 11— 1. I Cl. Regning.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realcl. Geometrisk Opgave.
- 3— 6. III st. Cl. Danſk.

Torsdagen d. 9de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Latinſk Stil.
- 8—11. V og IV st. Cl. Tydſk Stil.
- 8—11. V og IV Realcl. Franſk Stil.
- 11— 1. III st. Cl. Regning.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realcl. Arithmetisk Opgave.
- 3— 6. V st. Cl. Religion.
- 3— 6. V og IV Realcl. Engelsk Stil.

Fredagen d. 10de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Danſk Stil.
- 8—11. V og IV Realcl. Tydſk Stil.
- 8—12. III st. Cl. Latin.
- 11— 1. III Realcl. Regning.
- 3— 6. V st. Cl. Tydſk.
- 3— 6. IV st. Cl. Franſk.
- 3— 6. III Realcl. Danſk.
- 4— 6. V og IV Realcl. Regning.

Lørdagen d. 11 Juli.

- 8—11. V Realcl. Geometrisk Tegning.
- 8—12. II Cl. Danſk.
- 8—11. I Cl. Naturhistorie
- 3—4¹/₂. VII Cl. B. Hebraisk.
- 3— 6. V st. Cl. Græsk.
- 3— 6. IV Realcl. Danſk.
- 3— 6. III st. Cl. Naturhistorie.

Mandagen d. 13de Juli.

- 8—12. V og IV Realcl. Franſk.
- 8—12. IV st. Cl. Religion.

- 8—12. III Realcl. Tydsk.
- 3— 6. VII Cl. B. og V Realcl. Naturlære.
- 3— 6. II Cl. Naturhistorie.
- 3— 6. I Cl. Dansk.

Tirsdagen d. 14de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. VI Cl. Historie.
- 8—12. IV st. Cl. Naturhistorie.
- 8—12. III st. Cl. Religion.
- 3— 6. V st. Cl. Fransk.
- 3— 6. IV Realcl. Religion.
- 3— 6. III Realcl. Engelsk.

Torsdagen d. 16de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. og VI Cl. Religion.
- 8—12. IV st. Cl. Mathematik.
- 8—12. II Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. V st. Cl. Latin.
- 3— 6. V og IV Realcl. Engelsk.
- 3— 6. III st. Cl. Arithmetik.
- 3— 6. III Realcl. Naturhistorie.

Fredagen d. 17de Juli.

- 8—12. V st. Cl. Mathematik.
- 8—12. V og IV Realcl. Naturhistorie.
- 8—12. III st. Cl. Fransk.
- 3— 6. VII Cl. B. VI Cl. Latin.
- 3— 6. IV st. Cl. Tydsk.
- 3— 6. III Realcl. Fransk.
- 3— 6. I Cl. Historie og Geographie.

Lørdagen d. 18de Juli.

- 8—11. VII Cl. B. Mathematik.
- 8—12. III Realcl. Religion.
- 8—12. II Cl. Fransk.
- 3— 6. VI Cl. Mathematik.
- 3— 6. V og IV Realcl. Mathematik.
- 3— 6. IV st. Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. III st. Cl. Tydsk.

Mandagen d. 20de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. og VI Cl. Græsk.
- 8—11. V st. Cl. Naturhistorie.
- 8—12. II Cl. Religion.
- 3— 6. V og IV Realet. Tydsk.
- 3— 6. III st. Cl. Historie og Geographie.
- 3— 6. III Realet. Mathematik.
- 3— 6. I Cl. Tydsk.

Tirsdagen d. 21de Juli.

- 8—12. V st. Cl. Historie og Geographie.
- 8—12. IV st. Cl. Latin.
- 8—12. III Realet. Historie og Geographie.
- 8—12. II Cl. Tydsk.
- 8—11. I Cl. Religion.

Onsdagen d. 15de Juli Kl. 8 foretages Indlemmelsesproven med dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Onsdagen d. 22de Juli Kl. 10 Translocation og Bekjendtgjørelse af Afgangsexamens Udfald.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskaberne's Belyndere indbydes herved til at bære disse Examiners med deres Nærværelse.

Henrichsen.

